

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 13.3.2001
COM(2001) 125 final

2001/0077 (COD)
2001/0078 (COD)

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD EN HET EUROPEES
PARLEMENT**

Voltooiing van de interne energiemarkt

Voorstel voor een

**VOORSTEL VOOR EEN RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

**tot wijziging van Richtlijn 96/92/EG en Richtlijn 98/30/EG betreffende
gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en aardgas**

Voorstel voor een

VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN VAN DE RAAD

**betreffende de voorwaarden voor toegang tot het net voor grensoverschrijdende handel
in elektriciteit**

(door de Commissie ingediend)

1. INLEIDING

De energiesector werd veel later voor concurrentie opengesteld dan andere sectoren van de economie in de context van de in 1985 gestelde doelstelling om in 1992 een eenheidsmarkt zonder binnengrenzen in Europa tot stand te brengen. De richtlijnen voor elektriciteit en gas¹, die in 1996 en 1998 aangenomen werden en respectievelijk in februari 1999 en augustus 2000 geïmplementeerd moesten worden, vulden dit hiaat gedeeltelijk en vormen een belangrijke stap naar de totstandbrenging van een interne markt in deze sectoren. De doelstelling van de richtlijnen is het openen van de markt voor elektriciteit en gas door middel van een geleidelijke invoering van concurrentie en daarmee een verhoging van de doeltreffendheid van de energiesector en het concurrentievermogen van de Europese economie als geheel.

Volledige opening van de energiemarkt is een sleutelfactor in het versterken van het concurrentievermogen van Europa en het verhogen van het welzijn van de burgers. Elektriciteit is de belangrijkste secundaire energiebron in de Europese Unie en de elektriciteitssector is een van de grootste sectoren van de economie in Europa. De jaarlijkse productie bedraagt ongeveer 2 500 terawattuur² met een omzet van circa 150 miljard EUR. Het belang van aardgas in de primaire energievoorziening van de EU stijgt, met name omdat het de geprefereerde brandstof bij de elektriciteitsproductie is. De waarde van de gasverkoop in de EU wordt geschat op circa 100 miljard EUR per jaar (inclusief belastingen).

Energiekosten vertegenwoordigen een belangrijk deel van de productiekosten in Europa. Op een wereldomvattende en concurrerende markt is het van essentieel belang doeltreffendheid in de energievoorziening en concurrerende energieprijzen te waarborgen. De hoge olieprijs van de laatste maanden gecombineerd met de traditionele koppeling van olie- en gasprijzen in Europa hebben de potentiële voordelen van gas-gasconcurrentie, een belangrijke factor in de totstandbrenging van de interne energiemarkt, bijzonder duidelijk gemaakt.

In deze mededeling wordt geconcludeerd dat de effecten van het openen van de markt tot dusver positief zijn, zowel met betrekking tot de ontwikkeling van de markt als zodanig als met betrekking tot de invloed van de openstelling op gerelateerde belangrijke beleidsterreinen zoals doelstellingen van openbare dienstverlening, milieu en voorzieningszekerheid. Teneinde de interne energiemarkt te voltooien en er volledig profijt van te trekken, moeten nu echter verdere maatregelen worden getroffen. De aard van de maatregelen die nodig zijn om deze impuls te leveren, wordt in kaart gebracht; zij hebben betrekking op de mate waarin de markt wordt geopend (“kwantitatieve voorstellen”) en de minimumverplichtingen inzake de toegang tot het net, consumentenbescherming, regelgeving en de ontvlechting van de transmissie- en distributiefunctie in geïntegreerde gas- en elektriciteitsbedrijven (“kwalitatieve voorstellen”).

Op basis van deze conclusies heeft de Commissie een formeel voorstel ingediend tot wijziging van de richtlijnen voor elektriciteit en gas. Voorts is een verordening voorgesteld waarin de beginselen en procedures met betrekking tot de voorwaarden voor toegang tot het net voor grensoverschrijdende elektriciteitshandel worden uiteengezet.

---

¹ Richtlijn 96/92/EG, PB L 27 van 30.1.1997 en Richtlijn 98/30/EG, PB L 204 van 21.7.1998.

² Of 2 500 miljard kilowattuur.

De mededeling voldoet dus aan het verzoek van de Europese Raad van Lissabon van 23 en 24 maart 2000 om snel werk te maken van de voltooiing van de interne markt voor elektriciteit en gas. Daarmee wordt ook gehoor gegeven aan het verzoek van het Europees Parlement tot de Commissie om een gedetailleerd tijdschema vast te leggen binnen welke nauwkeurig omschreven doelstellingen dienen te worden gerealiseerd om uiteindelijk te komen tot een geleidelijke maar volledige liberalisering van de energiemarkten³. Op basis van een vroegere mededeling van de Commissie⁴, waarin een eerste analyse van de stand van zaken met betrekking tot de opening van de elektriciteitsmarkt werd geleverd en werd nagegaan welke maatregelen moeten worden genomen om het functioneren van de interne elektriciteitsmarkt te vergemakkelijken, herhaalde de Energieraad van 30 mei 2000 de oproep van de Europese Raad van Lissabon.⁵

Bij het opstellen van deze mededeling en alvorens een conclusie te trekken, achtte de Commissie het belangrijk de meningen te horen van alle partijen die een belang in deze zaak hebben, d.w.z. sociale partners, elektriciteitsproducenten, gasproducenten, transmissiesysteembeheerders (hierna genoemd TSO's - Transmission System Operators), distributeurs, verbruikers en andere belanghebbende partijen. Daarom werd in september 2000 een openbare hoorzitting georganiseerd. Bijna 120 verenigingen en ondernemingen namen hieraan deel.

2. DE INTERNE MARKT VOOR ELEKTRICITEIT EN GAS – TOT NU TOE GEBOEKTE VOORUITGANG

2.1. Het wettelijk kader

De richtlijnen voor elektriciteit en gas (96/92/EG en 98/30/EG) traden respectievelijk op 19 februari 1997 en 10 augustus 1998 in werking en moesten, overeenkomstig de algemene regel, twee jaar later in de nationale wetgeving geïmplementeerd zijn.

Hoewel de twee richtlijnen de specifieke technische en commerciële eigenschappen van de twee sectoren weergeven, zijn ze in belangrijke mate gebaseerd op dezelfde sleutelmaatregelen die de markt voor concurrentie moeten openen. Exclusieve rechten voor de invoer en uitvoer van gas en elektriciteit en voor het bouwen en exploiteren van gas- en elektriciteitsfaciliteiten werden na de tenuitvoerlegging van de richtlijnen afgeschaft. Met betrekking tot elektriciteit werd de constructie van nieuwe productie-installaties ook volledig voor concurrentie opengesteld.

Met betrekking tot de mate van marktopening stelden de richtlijnen minimumdoelen voor de marktopening vast die in het geval van elektriciteit overeenkomen met 30% van het binnenlandse verbruik in 2000 en 35% in 2003. Voor gas moet de marktopening 20% in 2000 en 28% in 2003 bedragen. Dit opent voor de grootste verbruikers de mogelijkheid hun leveranciers vrij te kiezen. Met betrekking tot gas krijgen ook alle gasgestookte elektriciteitscentrales deze mogelijkheid, ongeacht hun jaarlijkse verbruik.

---

³ Resolutie 'Liberalisering van de energiemarkten' A5-0180/2000 van 6 juli 2000.

⁴ COM (2000) 297 "Recente vooruitgang in de ontwikkeling van de interne elektriciteitsmarkt".

⁵ Deze mededeling is een vervolg op de mededeling van 16 mei 2000 waarin de Commissie haar voorlopige zienswijze gaf over de manier waarop de liberalisering van de elektriciteitssector voltooid kan worden.

Hoewel opening van een belangrijk deel van de markt (kwantitatieve opening) essentieel is voor de ontwikkeling van de concurrentie, vormt dit op zich geen waarborg dat de markt in de praktijk werkt. In deze context is toegang tot het net een belangrijk punt, in het bijzonder wanneer rekening wordt gehouden met het feit dat het waarschijnlijk een natuurlijk monopolie blijft. In de meeste gevallen zal het overigens niet economisch verantwoord zijn nog een net aan te leggen naast de bestaande netten, die bijgevolg essentiële infrastructuur vormen. Het is daarom van cruciaal belang dat marktpartijen eerlijke toegang tot de transmissie- en distributienetten, inclusief alle noodzakelijke ondersteunende diensten in verband daarmee, kunnen krijgen ('toegang voor derden': TPA of 'third party access'). Het tot stand brengen hiervan wordt waarschijnlijker indien het beheer van de transmissie- en distributiesystemen (die in de praktijk vaak door verticaal geïntegreerde bedrijven worden beheerd) functioneel gescheiden worden van de andere commerciële belangen, in het bijzonder opwekking/productie en levering.

De richtlijnen boden de lidstaten een keuze tussen een systeem met toegang voor derden dat gebaseerd is op gepubliceerde tarieven die voor alle afnemers gelden ("gereguleerde toegang voor derden") en een op onderhandelingen tussen de partijen gebaseerd systeem met gepubliceerde commerciële hoofdvoorwaarden ("onderhandelde toegang voor derden"). Met betrekking tot ontvlechting zijn geïntegreerde bedrijven verplicht hun verschillende bedrijfsactiviteiten te ontvlechten door middel van het scheiden van hun boekhouding en het beschermen van commercieel gevoelige informatie met behulp van "Chinese muren". Bovendien moet krachtens de elektriciteitsrichtlijn een onafhankelijke (ten minste wat het management betreft) transmissienetbeheerder ("TSO") worden aangewezen om non-discriminatie in het gebruik van het systeem tussen de gevestigde en nieuwe marktpartijen te waarborgen. Lidstaten zijn verder verplicht een bevoegde en onafhankelijke autoriteit voor "geschillenbeslechting" te benoemen.

2.2. Implementatie in de praktijk⁶

Alle lidstaten hebben nu nationale wetgeving aangenomen die de bepalingen van de Richtlijn betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne elektriciteitsmarkt implementeert. België moet echter nog de afgeleide wetgeving (uitvoeringsbesluiten) aannemen die nodig is om de wetten toe te passen.

Met betrekking tot gas hadden de meeste lidstaten op 10 augustus 2000 de gasrichtlijn in hun primaire wetgeving geïmplementeerd. Voor deze landen onderzoekt de Commissie op dit moment de invoeringswetgeving om te waarborgen dat aan alle gedetailleerde eisen van de richtlijnen wordt voldaan. Drie lidstaten (Frankrijk, Luxemburg en Duitsland) hebben dit proces echter nog niet voltooid; er zijn dan ook inbreukprocedures ingeleid.

Desondanks is de eerste ervaring met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de richtlijnen bemoedigend. Op het punt marktopening, bijvoorbeeld, gaat de overgrote meerderheid van de lidstaten verder dan wettelijk verplicht is en veel lidstaten hebben al besloten de markt geleidelijk volledig open te stellen.

---

⁶ Gedetailleerde informatie staat op de website van de Commissie: elektriciteit - http://europa.eu.int/comm/energy/en/elec_single_market/index_en.html; gas - http://europa.eu.int/comm/energy/en/gas_single_market/index_en.html.

Opening van de gas- en elektriciteitsmarkt in de EU - 2000

	Elektriciteit	Gas
Richtlijn - min.	30%	20%
Oostenrijk	32%	49%
België	35%	59%
Denemarken	90%	30%
Finland	100%	90%
Frankrijk	30%	20%
Duitsland	100%	100%
Griekenland	30%	0%
Ierland	30%	75%
Italië	35%	96%
Luxemburg	40%	51%
Nederland	33%	45%
Portugal	30%	0%
Spanje	54%	72%
Zweden	100%	47%
Verenigd Koninkrijk	100%	100%
EU – gemiddelde	66%	79%

Voorts heeft een duidelijke meerderheid van de lidstaten ter flankering van de marktopening gekozen voor structurele maatregelen die hoogstwaarschijnlijk bevorderlijk zijn voor een doeltreffende concurrentie. De meeste lidstaten hebben namelijk gekozen voor gereguleerde toegang voor derden, de vergunningsprocedure voor nieuwe productie-installaties, volledige wettelijke ontvlechting van transmissiesysteembeheerders en de instelling van onafhankelijke regelgevende instanties.

De trend naar gereguleerde toegang voor derden en strikte ontvlechting is echter minder duidelijk bij gas dan bij elektriciteit; slechts zes lidstaten streven naar of overwegen ernstig een wettelijke of eigendomsscheiding van de transport- en commerciële leveringsactiviteiten van geïntegreerde bedrijven.

In dit stadium kan dan ook worden gezegd dat de staat van tenuitvoerlegging bemoedigend is. De praktijk heeft echter al geleerd dat verdere verbeteringen en inspanningen nodig zijn om een soepele werking van de twee markten te waarborgen.

Zoals hierboven aangetoond verschilt de mate van marktopening aanzienlijk tussen de lidstaten en zonder verdere maatregelen zal deze trend zich waarschijnlijk voortzetten. Het beeld is verre van uniform, hoewel een overgrote meerderheid van de lidstaten, naar de huidige verwachtingen, alle afnemers van elektriciteit in 2007 en alle afnemers van gas in 2008 zal liberaliseren. Deze situatie heeft tot grote bezorgdheid bij de meeste lidstaten en marktpartijen geleid. Zij vrezen dat op de interne markt - indien deze situatie langere tijd blijft bestaan - geen echte gelijke concurrentievoorwaarden zullen ontstaan. De reciprociteitsbepalingen in de richtlijnen voor elektriciteit en gas werden ontwikkeld, op een tijdelijke basis, om de kwestie van kwantitatieve onevenwichtigheden in de marktopening aan te pakken. De ervaring op de elektriciteitsmarkt heeft echter aangetoond dat het voor een dergelijke bepaling wellicht onmogelijk is om rekening te houden met alle aspecten van het tot stand brengen van gelijke concurrentievoorwaarden tussen de lidstaten en exploitanten⁷.

Op de openbare hoorzitting werd het belang hiervan inderdaad door een overgrote meerderheid van degenen die commentaar leverden, benadrukt. Het aanzienlijk uiteenlopende concurrentieklimaat in de lidstaten, bijvoorbeeld op het stuk van de aankoopmogelijkheden voor goedkopere elektriciteit door het MKB, werd beschouwd als een belangrijke concurrentievervalsing. Meer dan 80% van de ondervraagden pleitte op de hoorzitting dan ook voor een volledige marktopening op korte tot middellange termijn.

Marktopening is belangrijk, maar om in de praktijk doeltreffend te zijn moet *eerlijke en niet-discriminerende toegang tot het net* gewaarborgd zijn. Hoewel in dit opzicht belangrijke vooruitgang geboekt is, in het bijzonder in het geval van elektriciteit, is nog steeds verdere verbetering nodig. De vele klachten die de Commissie, nationale regeringen en regelgevende instanties alsmede mededingingsautoriteiten hebben ontvangen, wijzen erop dat het uiteindelijke doel van niet-discriminerende toegang tot het net in de praktijk nog niet volledig bereikt is. Bovendien hebben ondernemingen de Commissie erop gewezen dat daar waar duidelijke en doeltreffende ontvlechting in combinatie met standaardtarieven en gepubliceerde tarieven voor toegang voor derden ontbreken, dit een belangrijke belemmering voor toetreding tot de markt vormt, aangezien men niet gelooft dat er een werkelijke en niet-discriminerende toegang tot het net zal zijn. Als zodanig vertegenwoordigt dit een belangrijke beperking in de ontwikkeling van een doeltreffende interne energiemarkt. De systemen en regels inzake toegang voor derden en de mate van ontvlechting spelen in dit opzicht een belangrijke rol. Deze fundamentele factoren in de totstandbrenging van eerlijke concurrentie komen eveneens aan bod in het recente Groenboek over voorzieningszekerheid⁸.

Derhalve kan worden geconcludeerd dat om tot echte concurrentie te komen die leveranciers en verbruikers concrete resultaten biedt, een doeltreffende ontvlechting en gepaste, eerlijke en niet-discriminerende voorwaarden voor toegang tot de Europese gas- en elektriciteitsnetten zijn vereist. Wanneer niet aan *beide* voorwaarden wordt voldaan, is concurrentievervalsing altijd mogelijk. Met betrekking tot de structuur van de gasector is de ontwikkeling van werkelijke aanbodconcurrentie in de gasector aan het toeleveringseind van de gasvoorzieningsketen eveneens van vitaal belang. Zowel de gasrichtlijn als het concurrentiebeleid kunnen een belangrijke rol spelen in het bewerkstelligen hiervan.

---

⁷ Steeds complexere handelsovereenkomsten maken het bijvoorbeeld onmogelijk de herkomst van gas of elektriciteit na te spuren.
⁸ COM (2000) 769, blz. 71.

Deze kwalitatieve aspecten werden eveneens door de deelnemers aan de hoorzitting onderstreept als zijnde essentieel voor het waarborgen van de ontwikkeling van echte, doeltreffende en eerlijke concurrentie. Meer dan 70% van de ondervraagden op de hoorzitting was inderdaad voor het verscherpen van de bestaande ontvlechtingbepalingen. Afgezien van de vertegenwoordigers van de gassector geloofden in feite maar twee van de aanwezige organisaties en ondernemingen dat de huidige bepalingen in de richtlijn geschikt zijn om eerlijke concurrentie te waarborgen. Bovendien stond met betrekking tot de toegang voor derden geen van de ondervraagden positief tegenover het systeem van een van geval tot geval onderhandelde toegang voor derden, zoals thans door de richtlijn toegestaan wordt.

In dit verband onderstreepten veel deelnemers eveneens het belang van het bestaan van een onafhankelijke nationale regelgevende instantie; enkele deelnemers legden zelfs de nadruk op de behoefte aan een regelgevende instantie op Europees niveau. Een regelgevende instantie is belangrijk om tot een echte concurrerende markt te komen, vooral om te zorgen voor niet-discriminerende toegang tot het net. Regelgevende instanties hebben de bevoegdheid om nettarieven vast te stellen en goed te keuren en *ex-ante* op de markt in te grijpen, in tegenstelling met mededingingsautoriteiten, die uitsluitend *ex-post* mededingingsproblemen kunnen oplossen volgens procedures die niet geschikt zijn voor het vaststellen van tarieven.

Het is ten slotte belangrijk dat ter zake een gemeenschappelijke aanpak wordt bepaald, op basis van hoge normen, om iedereen gelijke voorwaarden te waarborgen, met name in het licht van de ontwikkeling van soortgelijke regels in kandidaat-landen.

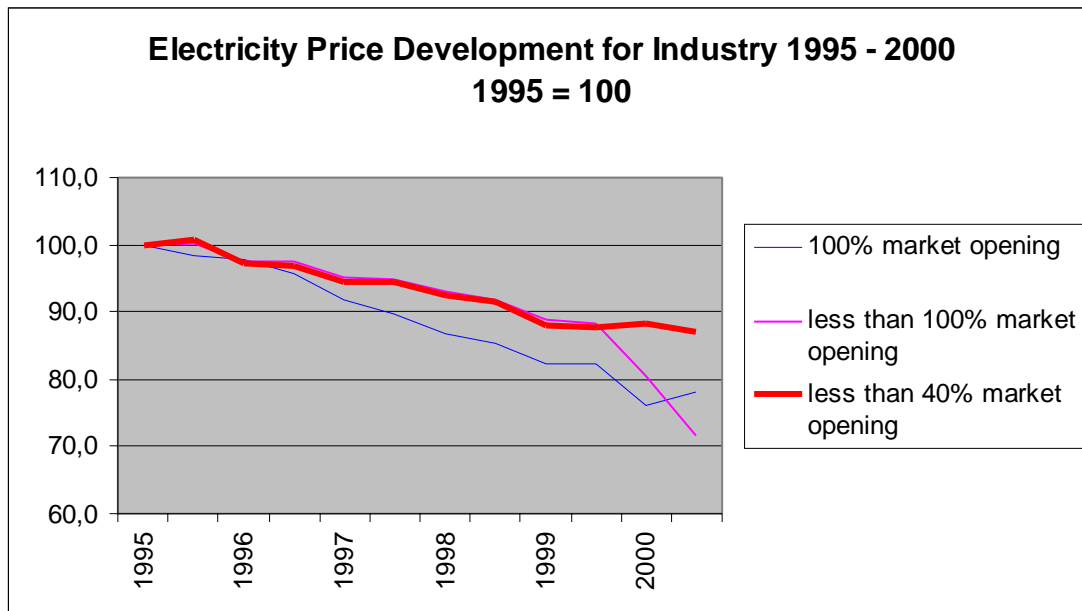
Bijgevolg kan worden geconcludeerd dat, ook al levert het bestaande marktopeningsproces voordelen op voor het Europese concurrentievermogen in het algemeen, er toch - reeds in dit vroege stadium - verschillende zwakke punten in het huidige wettelijke kader lijken te zijn die gecorrigeerd moeten worden indien een volledig operationele interne markt voor gas en elektriciteit tot stand moet worden gebracht.

Prijsontwikkelingen⁹

Elektriciteitsprijzen voor industriële verbruikers zijn in bijna alle lidstaten gedaald sinds de elektriciteitsrichtlijn geïmplementeerd werd. Over het algemeen worden de meest significante prijsverlagingen aangetroffen in lidstaten die meer dan het wettelijk vereiste minimum zijn geopend en waar op de markt werkelijk binnenlandse of importconcurrentie heerste. Dit blijkt uit onderstaande grafiek, die de prijsontwikkelingen voor industriële grootverbruikers sinds 1995 laat zien.

---

⁹ De belangrijkste bron voor dit hoofdstuk is Eurostat, die tweemaal per jaar statistieken van elektriciteits- en gasprijzen publiceert.

Bron: Eurostat

Noot: Energieheffingen en BTW zijn niet in de prijzen inbegrepen en de prijzen zijn gedefleerd. Onder "industrie" wordt verstaan: met een jaarlijks elektriciteitsverbruik van 2 GWh

In het VK, het eerste land dat werk maakte van de liberalisering, werden aanzienlijke prijsverlagingen waargenomen sinds de markt in 1990 is opengesteld; prijzen voor bijvoorbeeld industriële verbruikers in het VK zijn sindsdien reëel gemiddeld 35% lager geworden, vergeleken met een gemiddelde van 25% in de Gemeenschap. In Finland en Zweden, waar de markt later is opengesteld, waren de prijsverlagingen ook aanzienlijk; 20% in Finland sinds 1995 en 15% in Zweden sinds 1996. Dit is opmerkelijk wanneer in aanmerking wordt genomen dat de elektriciteitsprijs in deze twee landen al vóór de marktopening tot de laagste van Europa behoorde. In Duitsland ten slotte, waar de markt pas recent is opengesteld, daalden de prijzen snel, en wel met gemiddeld 25% van maart 1998 tot augustus 2000.

Verlagingen van de elektriciteitsprijs beperken zich niet tot de industrie, hoewel de gevolgen minder uitgesproken zijn voor huishoudens. De grootste prijsverlagingen kunnen worden waargenomen in lidstaten waar de verbruikers vrij hun leverancier kunnen kiezen en met name waar het de facto gemakkelijk is om van leverancier te veranderen. Ervaring in Finland en Zweden toont bijvoorbeeld aan dat huishoudens profijt konden trekken van de openstelling van de markt, toen niet langer diende te worden geïnvesteerd in dure meettoestellen en het concept van gestandaardiseerde belastingsprofielen¹⁰ werd ingevoerd. Sinds 1998 zijn de gemiddelde prijzen voor huishoudens in Finland met 13% en in Zweden met 16% gedaald¹¹.

¹⁰ Bij een gestandaardiseerd belastingsprofiel wordt uitgegaan van een aanname van het elektriciteitsverbruik van een type kleine verbruiker naar volume en tijdstip van de vraag. Eventuele afwijkingen van het profiel worden geregeld na periodieke aflezing van de bestaande meter, waardoor kan worden afgezien van de duurdere methode waarbij van minuut tot minuut het werkelijke verbruik wordt afgelezen en vergeleken met het bij contract vastgestelde volume van de verbruiker.

¹¹ Volgens de Zweedse organisatie van elektriciteitsdistributeurs is 10% van alle huishoudens tussen 1 november 1999 en 31 augustus 2000 veranderd van leverancier. De elektriciteitsprijzen zijn echter ook voor andere huishoudens gedaald. De organisatie schat dat 2/3 van alle elektriciteitsleveranciers de prijzen heeft verlaagd.

De ontwikkeling van de elektriciteitsprijs is dus zeer positief sinds een begin is gemaakt met het openstellen van de markt in de Europese Unie. Daaruit kan evenwel niet worden geconcludeerd dat de prijzen zullen blijven dalen naarmate de markt verder wordt geopend. Een van de belangrijkste factoren die bepalend zijn voor de elektriciteitsprijs, is de brandstof die voor de opwekking ervan wordt gebruikt. De Europese Unie heeft bijvoorbeeld weinig invloed op de ontwikkeling van de prijs van ruwe olie en, althans momenteel, van aardgas, die in de meeste lidstaten aan de olieprijs is gekoppeld. Een echte concurrerende markt waarborgt echter dat de prijs een adequate weergave van vraag en aanbod vormt en dat de efficiëntie wordt verhoogd, hetgeen met de vroegere door nationale monopolies gedomineerde marktstructuur niet mogelijk was.

Het beeld voor gas is minder duidelijk. Het effect van de marktopening op de gasprijzen werd in belangrijke mate vertekend door de stijging van de olieprijsen en de ontwikkeling van de koers van de euro ten opzichte van de Amerikaanse dollar. In zekere mate weerspiegelt dit de structurele verschillen tussen gasproductie en elektriciteitsopwekking en de contractuele afspraken voor gasvoorziening, met inbegrip van de koppeling van de gasprijs aan de olieprijs. Zolang zich geen echte gas-gasconcurrentie ontwikkelt, zullen de gasprijzen geen juiste weergave vormen van de vraag-en-aanbodssituatie op de gasmarkt, los van die op de oliemarkt. Niettemin heeft de invoering van concurrentie, bijvoorbeeld in het VK, naast andere factoren zoals ruime brandstofleveringen en het relatieve isolement van de VK-markt, in eerste instantie geleid tot lagere gasprijzen. Tussen 1990 en 1999 daalden de gemiddelde prijzen voor industriegas in het VK met 45% en met 20% voor huishoudens¹². Na de inbedrijfstelling van de Interconnector van Bacton in het VK naar Zeebrugge in België in oktober 1998 zijn de gasprijzen in het VK in de loop van 2000 zo goed als verdubbeld, vooral ten gevolge van de stijgende gasprijzen op het continent, die aan de olieprijs zijn gekoppeld, welke in de afgelopen 18 maanden aanzienlijk is gestegen.

De gasprijzen vertonen van lidstaat tot lidstaat enorme verschillen. Deze situatie kan leiden tot verstoringen op de markt in industrietakken die energie gebruiken. Er moet ook worden opgemerkt dat het MKB op het gebied van prijzen op dit moment vaak in het nadeel is vergeleken met industriële grootverbruikers, in het bijzonder wanneer het gebonden eindverbruikers betreft die hun leverancier niet kunnen kiezen.

Het is belangrijk dat toezicht wordt uitgeoefend op de interne markt voor elektriciteit en gas om de ontwikkeling van daadwerkelijke concurrentie te waarborgen en ook om ervoor te zorgen dat lagere elektriciteits- en gasprijzen geen negatief effect hebben op de ontwikkeling van milieuvriendelijke technologieën met betrekking tot duurzame energiebronnen en energie-efficiëntie. Dit geldt niet alleen voor elektriciteitsprijzen voor de eindverbruiker, maar ook voor concurrentie-indicatoren – waarbij bijvoorbeeld wordt nagegaan in welke mate na het openstellen van de markt van leverancier wordt veranderd, hoe de marktaandelen veranderen en hoeveel elektriciteitsbedrijven als nieuwkomers de markt betreden. Er mag evenmin uit het oog worden verloren dat juist de mogelijkheid van nieuwkomers op de markt voldoende is om de gevestigde leveranciers aan te zetten tot prijsverlagingen. Een analyse van de marktaandelen is misschien geen nauwkeurige indicator van het liberaliseringseffect. Het is dan ook belangrijk dat transmissie- en distributietarieven in de gehele Gemeenschap worden vergeleken, zodat de nationale regelgevende instanties over de vereiste informatie beschikken voor een juiste vergelijking van de binnenlandse tariefniveaus. De Commissie heeft onlangs een onderzoek ter zake opgezet en dit zal deel blijven uitmaken van de lopende werkzaamheden.

---

¹² Bron: Department of Trade and Industry: "UK Energy Sector Indicators - 1999".

2.4. De ontwikkeling van de handel in de interne markt

2.4.1. Huidige situatie en trends in de interne markt

De doelstelling van de richtlijnen voor elektriciteit en gas is de totstandbrenging van een werkelijk geïntegreerde eenheidsmarkt, niet vijftien min of meer geliberaliseerde maar grotendeels nationale markten. Het is derhalve bemoedigend dat de grensoverschrijdende handel ook toeneemt. De totale omvang van de handel in elektriciteit bijvoorbeeld is gelijk aan ongeveer 8% van de totale elektriciteitsproductie in de Gemeenschap. Zoals vermeld in het Groenboek over voorzieningszekerheid¹³, is dit handelsniveau veel lager dan in andere sectoren die veel profijt hebben getrokken van de interne markt, zoals telecommunicatie, financiële diensten en industrieproducten.

De onderstaande tabel vermeldt het niveau van werkelijke export en import voor elk land in 1999¹⁴:

GWh	Import	Export
België	8918	8204
Duitsland	39304	38018
Spanje	11858	5905
Frankrijk	4471	66668
Griekenland	1813	1652
Italië	42539	527
Luxemburg	6175	657
Nederland	22406	3753
Oostenrijk	10494	14402
Portugal	3513	4453
Zwitserland	20856	30123
Midden-Europa	5030	13012

Hoewel de grensoverschrijdende handel nog beperkt is, betekent dit niet dat de concurrentie nog geen effect heeft gesorteerd. Zoals reeds opgemerkt, is de elektriciteitsprijs namelijk in bijna alle lidstaten gedaald sinds de implementatie van de elektriciteitsrichtlijn. Zowel de concurrentie op nationaal niveau als de druk van buitenlandse concurrentie heeft de elektriciteitsproducenten ertoe verplicht, ondanks materiële beperkingen, de prijzen te verlagen om hun klanten te behouden.

¹³ COM (2000) 769, blz. 69.

¹⁴ Handel binnen het Scandinavische systeem (NORDEL) en tussen Ierland en het VK is hier niet in opgenomen.

Een belangrijke indicator van de mate waarin een werkelijk geïntegreerde interne markt tot ontwikkeling komt, is bovendien het aantal afnemers dat van leverancier verandert en of nieuwe leveringen afkomstig zijn uit een centrale die zich in een andere lidstaat bevindt. De Commissie is in dit verband dan ook een voortgangscntrole begonnen en heeft de industrie, lidstaten en nationale regelgevende instanties om desbetreffende informatie, voorzover beschikbaar, verzocht. Hoewel nog niet voor alle lidstaten gegevens beschikbaar zijn, kan reeds een aantal indicatoren worden onderkend.

Volgens de thans beschikbare informatie, die de Commissie heeft kunnen verzamelen, is het aantal afnemers dat van leverancier is veranderd, het hoogste in de lidstaten waar de markt al in een vroeg stadium is opengesteld. In Finland bijvoorbeeld is ongeveer 20% van leverancier veranderd, terwijl in Zweden en het Verenigd Koninkrijk de meeste industriële afnemers al ten minste eenmaal van leverancier zijn veranderd sinds concurrentie is ingevoerd in 1996. Ook in de lidstaten waar de markt pas later is opengesteld, is een trend naar het veranderen van leverancier merkbaar. In Frankrijk, Duitsland, Spanje en Portugal, bijvoorbeeld, is naar schatting circa 5% van de in aanmerking komende afnemers van leverancier veranderd.

Over het land van herkomst van de nieuwe leverancier die afnemers hebben gekozen, is de informatie zeer beperkt. De meeste afnemers blijken evenwel voor een nationale leverancier te kiezen, behalve in landen die door één binnenlandse leverancier worden gedomineerd. Het is belangrijk de ontwikkelingen te volgen; meer informatie hierover kan worden verwacht van de indicatoren die de Commissie, via EUROSTAT, momenteel uitwerkt om de werking van de interne markt te volgen en te beoordelen.

Deze ontwikkelingen tonen aan dat in de Gemeenschap een echte concurrerende markt tot stand begint te komen. Daaruit blijkt evenwel ook dat die markt nog verre van voltooid is.

In landen waar de elektriciteitsmarkt wordt gedomineerd door een of twee producenten die alle in het land verbruikte elektriciteit produceren, kan een concurrerende omgeving, d.w.z. een echte markt, alleen maar tot stand komen als er aanzienlijke invoermogelijkheden zijn.

Indien het grensoverschrijdende handelsverkeer beperkt blijft en de markten voornamelijk nationaal zijn, zal de opwekkingscapaciteit in de Unie bovendien waarschijnlijk niet efficiënt worden benut. Indien bijvoorbeeld de export aan materiële belemmeringen onderhevig blijft, is het mogelijk dat in een bepaald land nieuwe productie-installaties worden gebouwd, ook al is er in een ander land overtollige capaciteit aanwezig die met sluiting wordt bedreigd. Een dergelijke situatie kan, ten slotte, van invloed zijn op de voorzieningszekerheid in de Unie, indien nieuwe installaties een geïmporteerde energiebron – bijvoorbeeld aardgas – gebruiken, terwijl bestaande centrales, die met sluiting worden bedreigd, gebruik maken van energiebronnen die uit een oogpunt van voorzieningszekerheid niet of minder problematisch zijn, zoals duurzame energiebronnen.

Voor een oplossing van deze problemen is het essentieel dat de mogelijkheden voor handelsverkeer maximaal zijn. In deze context zijn drie belangrijke maatregelen noodzakelijk:

- geschikte regels voor de prijsbepaling van grensoverschrijdend handelsverkeer;
- regels voor toewijzing en beheer van schaarse koppelingscapaciteit;
- indien economisch verantwoord, uitbreiding van de bestaande werkelijke koppelingscapaciteit.

Al deze punten vormen een essentiële aanvulling op de elektriciteits- en gasrichtlijn.

2.4.2. *De werkzaamheden van het Forum van Florence en van Madrid*

Om deze punten, en met name de eerste twee, aan te pakken heeft de Europese Commissie het initiatief genomen en twee nieuwe instanties opgericht – het Electricity Regulatory Forum (het Regelgevende Forum voor Elektriciteit) van Florence in 1998 en het European Gas Regulatory Forum (het Europese Regelgevende Forum voor Gas) van Madrid in 1999. De bovengenoemde punten zijn technisch en complex van aard en ontwikkelen zich snel; de forums vormen een geschikt en soepel mechanisme om op dit gebied vooruitgang te boeken. De forums komen twee keer per jaar bijeen en bestaan uit vertegenwoordigers van lidstaten, nationale regelgevende instanties, de Europese Commissie, transmissiesysteembeheerders, leveranciers van en handelaren in elektriciteit en gas, verbruikers, netgebruikers en elektriciteits- en gasbeurzen.

Voor beide forums was de eerste stap de oprichting van een instantie die de transmissiesysteembeheerders (TSO's) vertegenwoordigt. Voor elektriciteit werd dus de European Transmission System Operators Association (de Europese Organisatie van Transmissiesysteembeheerders, ETSO) opgericht, een geheel nieuwe instantie die onafhankelijk is van andere organisaties of instanties in de elektriciteitssector. Met betrekking tot gas werd in de zomer van 2000 een groepering van transmissiesysteembeheerders - GTE – opgericht. Daarnaast hebben de nationale regelgevers voor elektriciteit en gas de Council of European Energy Regulators (de Raad van Europese Regelgevers voor Energie, CEER) opgericht. Deze ontwikkelingen zijn belangrijk gebleken bij het bereiken van een gemeenschappelijke basis betreffende een aantal in beraad zijnde kwesties.

2.4.3. *Transmissietarieven voor grensoverschrijdende elektriciteitshandel.*

Toen de richtlijn werd vastgesteld, regelden de lidstaten de tarieven voor grensoverschrijdend verkeer op basis van hun nationale stelsel. Dit leidt tot sterk uiteenlopende tariefstructuren in de Gemeenschap. Sommige landen rekenen alleen de verbruikers kosten aan, terwijl andere tarieven opleggen die ten dele door de producenten en ten dele door de verbruikers moeten worden betaald. Voorts voeren sommige lidstaten heffingen op het transitoverkeer in, terwijl andere dit niet doen. Een en ander resulteert in aanzienlijke concurrentievervalsing en in veel gevallen "*pancaking*": het in rekening brengen van kosten door alle landen die zich tussen de producent en de verbruiker bevinden, een aanpak die niet in verhouding staat tot de gemaakte kosten. De eerste taak van het Forum van Florence was dus tot een geharmoniseerd stelsel voor een grensoverschrijdende tariefregeling te komen.

Het Forum werd het snel eens over de basisbeginselen waarop een dergelijke tariefregeling moet stoeien: transparantie, eenvoud, kostendekking en non-discriminatie. Voorts kon overeenstemming worden bereikt over de basis van het mechanisme dat nodig is om deze beginselen toe te passen:

- het mechanisme moet zijn gebaseerd op concrete elektriciteitsstromen, niet op de afstand tussen twee contractpartijen;
- wanneer landen aanzienlijke nettohoeveelheden elektriciteit uitvoeren, ontstaan concrete stromen en transitoverkeer. Deze transitostromen veroorzaken kosten in de gastlanden;
- deze "gast"-landen moeten worden vergoed voor de kosten die aan hun netten worden veroorzaakt door de marktpartijen in het daarvoor aansprakelijke TSO-gebied;

- deze compensaties worden verricht via betalingen tussen TSO's.

Op de vijfde vergadering van het Forum van Florence in maart 2000 is men het in beginsel eens geworden over de invoering van een tarifieringssysteem voor grensoverschrijdende elektriciteitshandel dat op de bovengenoemde beginselen is gebaseerd, voor een voorlopige testfase van één jaar. TSO's vergoeden daarbij elkaar voor transitos op basis van financiële berekeningen die op nationaal niveau worden voorgesteld en gecontroleerd. Eén belangrijk punt werd echter aan de subsidiariteit overgelaten: de wijze waarop nationale TSO's het resultaat van betaalde en ontvangen compensaties in hun nationale tariefsysteem weergeven. Op dit punt werd besloten de zaak voorlopig gedurende de testperiode van één jaar aan de bevoegdheid van de lidstaten over te laten. De nationale mechanismen blijven evenwel onderworpen aan algemene coördinatie en controle door de Europese Commissie om ervoor te zorgen dat de mogelijk uiteenlopende benaderingswijzen op het niveau van de lidstaten niet tot onredelijke verstoring van de interne elektriciteitsmarkt leiden.

De Commissie is nog niet direct bereid de inwerkingtreding van het voorlopige systeem goed te keuren. Op basis van de ontvangen informatie van alle betrokken nationale regelgevende/bevoegde instanties kan niet worden uitgesloten dat de mogelijk uiteenlopende benaderingswijzen in onredelijke verstoring van de interne markt resulteren. In feite bestaan verschillende groepen van lidstaten die in twee grote categorieën vallen: een groep is van plan een uitvoerheffing in te voeren, terwijl de tweede groep voornemens is te opteren voor een systeem waarbij de kosten over alle gebruikers van het net worden gespreid. Onder die omstandigheden zou de invoering van het voorlopige systeem waarschijnlijk leiden tot een onaanvaardbare mate van discriminatie tussen exploitanten en marktverstoringen, vooral als het niveau van de uitvoerheffing die sommige landen in overweging nemen, in veel gevallen zou leiden tot aanzienlijk hogere transactiekosten dan volgens de huidige nationale tariefstelsels.

Dit werd eveneens benadrukt door vertegenwoordigers van industriële grootverbruikers, handelaren, een aantal lidstaten en een aantal nationale regelgevende instanties die herhaaldelijk hun grote bezorgdheid hebben uitgesproken met betrekking tot het concept en het niveau van de geplande uitvoerheffing.

De Commissie is van mening dat het voorlopige mechanisme, ook al is het tijdelijk van aard, reeds moet zijn gebaseerd op beginselen die een correcte werking van de interne markt garanderen en geen elementen mag bevatten die een handelsbelemmering kunnen vormen. De meest geschikte wijze om dit doel te bereiken is dat de twee lidstaten die de invoering van een uitvoerheffing overwegen, nagaan of zij kunnen afzien van de invoering ervan dan wel het voorgestelde niveau van de heffing aanzienlijk kan worden verlaagd, teneinde mogelijke verstoringen van de markt en de concurrentie te beperken.

De Commissie voert verdere besprekingen met de regelgevende instanties/nationale autoriteiten afzonderlijk, teneinde dit probleem op te lossen en het voorlopige systeem in de nabije toekomst te kunnen invoeren.

In de loop van deze besprekingen hebben de betrokken lidstaten, met name Duitsland, zich evenwel bereid verklaard hun voorgenomen exporttarief te verlagen, maar dan alleen op voorwaarde dat alle andere lidstaten op hun beurt een exportheffing van hetzelfde niveau invoeren, ook die welke kiezen voor een systeem van verdeling van de kosten over alle gebruikers van het net. Een dergelijke handelwijze is echter onaanvaardbaar voor die andere lidstaten en voor de Commissie. Het voorstel van de Commissie voor een definitief tarifieringssysteem, zoals hieronder uiteengezet (2.4.5.), bevat namelijk het beginsel van

verdeling van de kosten voor alle lidstaten en het zou dan ook niet logisch zijn de lidstaten die bereid zijn deze aanpak reeds in het voorlopige systeem te hanteren, ertoe aan te zetten daarvan af te zien en een exportheffing in te voeren.

De invoering van een voorlopig systeem zou een belangrijke stap voorwaarts betekenen, zodat ervaring kan worden opgedaan met het mechanisme voor compensatie tussen TSO's en bestaande tarieven kunnen worden afgeschaft, hetgeen dan weer kan leiden tot een vereenvoudiging van de tariefstructuren.

Indien evenwel geen bevredigende oplossing kan worden gevonden zullen voor grensoverschrijdende transmissie zuiver nationale stelsels blijven gelden, totdat een degelijk definitief systeem van kracht wordt in overeenstemming met het hieronder uiteengezette voorstel (2.4.5). Deze nationale overgangsstelsels blijven echter onderworpen aan de mededingingsregels van het Verdrag.

Ook indien het voorlopige systeem uiteindelijk in werking kan treden, moet echter nog een aantal belangrijke problemen worden opgelost voordat een definitief tarifieringssysteem dat ten volle aan de bovengenoemde basisbeginselen beantwoordt, kan worden ingevoerd. Hieronder vallen de juiste methode voor het berekenen van de door het transitoverkeer voor het gastland veroorzaakte kosten, harmonisatie van de financieringsmethode voor betalingen en harmonisatie van bepaalde aspecten van nationale tariefregelingssystemen die noodzakelijk zijn voor het stand komen van eerlijke handel zonder verstoring van de concurrentieverhoudingen¹⁵. Voor deze problemen is binnen het Forum van Florence nog geen oplossing gevonden.

2.4.4. Congestiebeheer

Hoewel voor de Commissie de zorg voor de constructie van noodzakelijke en economisch verantwoorde nieuwe koppelingcapaciteit hoge prioriteit heeft, moet worden erkend dat bepaalde koppelingen in de nabije toekomst aan congestie onderhevig zullen blijven. Voor de ontwikkeling van de interne markt is het bijgevolg essentieel dat de beschikbare capaciteit wordt toegewezen op een manier die het meest geschikt is voor de totstandkoming van een concurrerende interne markt. Het Forum van Florence heeft getracht algemeen aanvaarde richtsnoeren uit te werken om te waarborgen dat dit doel wordt bereikt wanneer de lidstaten capaciteit toewijzen. Een werkgroep, waarin de regelgevende instanties, de Commissie, de lidstaten en, in voorkomend geval, de industrie zijn vertegenwoordigd, werd opgericht om dergelijke richtsnoeren op te stellen, die op de laatste bijeenkomst van het Forum van Florence in november 2000 zijn goedgekeurd. Zij besloten met name dat capaciteit moet worden toegewezen via op de markt gebaseerde mechanismen. De goedkeuring van deze richtsnoeren betekent een stap in de goede richting op dit punt. De toepassing daarvan in de praktijk op nationaal gebied geschiedt echter op geheel vrijwillige basis.

2.4.5. De behoefte aan verdere maatregelen

Het Forum van Florence heeft bewezen een zeer doeltreffend hulpmiddel te zijn bij het tot stand brengen van een mate van consensus over zeer gecompliceerde, zich snel ontwikkelende en controversiële kwesties. Hoewel het in dit opzicht een belangrijk instrument zal blijven, vooral omdat het de vertegenwoordiging van het bedrijfsleven en de verbruikers waarborgt, blijkt uit recente ervaring, met name in verband met de voorgenomen invoering van een

---

¹⁵ Dit heeft met name betrekking op de mate waarin de kosten van het net tussen producenten en verbruikers zijn verdeeld.

voorlopig tarifieringssysteem, dat het proces een aantal nadelen vertoont wanneer concrete besluiten over specifieke kwesties moeten worden genomen:

- Het proces is informeel en gebaseerd op halfjaarlijkse bijeenkomsten die twee dagen duren. Als zodanig is het ongeschikt om concrete besluiten te nemen over zeer gedetailleerde kwesties die diepgaande discussies vergen.
- Om op een bepaald punt vooruit te gaan is volledige consensus van alle partijen vereist.
- Genomen besluiten kunnen alleen worden geïmplementeerd indien alle partijen ze in acht nemen; er zijn geen procedures om implementatie te garanderen.
- Voor bepaalde kwesties, zoals de berekening van het juiste niveau van betalingen tussen TSO's, moeten geregeld gedetailleerde besluiten worden genomen. Het Forum is niet in staat dergelijke kwesties op passende wijze te behandelen.

In dit licht heeft de Commissie besloten dat, om voort te bouwen op de in het Forum bereikte vooruitgang, het thans noodzakelijk is een juridisch instrument in te stellen voor een duidelijk besluitvormingsproces, teneinde tot een definitief besluit te kunnen komen over kwesties zoals de tariefregeling voor grensoverschrijdende transmissie en congestiebeheer bij koppelleidingen. Een dergelijk instrument is essentieel, om te waarborgen dat alle voordelen die uit de interne markt voortvloeien, doorgegeven worden aan de verbruikers. Een dergelijk instrument zal er bovendien voor zorgen dat het Parlement en de Raad ten volle bij de zaak worden betrokken.

Alleen kunnen de lidstaten deze kwestie niet oplossen: voor een doeltreffend tariefregelingssysteem is een geharmoniseerde aanpak vereist en op nationaal niveau kan zulks niet worden ontwikkeld. Zoals hierboven aangetoond, kan een informeel samenwerkingsverband niet leiden tot de implementatie van een geschikt systeem met de noodzakelijke procedurele en democratische waarborgen. Een dergelijk voorstel is derhalve geheel in overeenstemming met het subsidiariteitsbeginsel en op grond daarvan zelfs noodzakelijk. De Commissie heeft derhalve besloten, benevens de goedkeuring van deze mededeling, bij het Parlement en de Raad een voorstel in te dienen voor een “Verordening betreffende voorwaarden voor toegang tot het net voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit op de interne elektriciteitsmarkt”.¹⁶

2.4.6. *Gas: het Forum van Madrid*

Het Europese Regelgevende Forum voor Gas (het Forum van Madrid) kwam in 1999 voor het eerst bijeen en heeft nu drie keer vergaderd.

Vergeleken met de sector elektriciteit heeft het werk in deze sector minder vooruitgang geboekt, omdat de gasrichtlijn 18 maanden later dan de elektriciteitsrichtlijn werd geïmplementeerd. Een aantal belangrijke kwesties wordt nu toch actief aangepakt in het Forum van Madrid waar aanzienlijke vooruitgang is geboekt. De derde bijeenkomst van het Forum, die in oktober 2000 plaatsvond, betekende een keerpunt. Daar werd bepaald wat de voornaamste problemen zijn, terwijl een aantal essentiële beginselen en een duidelijke agenda voor toekomstige werkzaamheden werden vastgesteld.

---

¹⁶

Er is een sterker verband tussen het fysieke en contractuele pad bij gas dan bij elektriciteit; vooral met betrekking tot het internationale transitoverkeer waarbij gas uit de productievelen naar de verbruikersmarkten wordt gebracht. Gastransport tussen en dóór lidstaten vindt al vele jaren plaats en meer dan 50% van alle in de EU verbruikte gas overschrijdt ten minste één grens. Grensoverschrijdende, op de fysieke stroom door de systemen gebaseerde tarieven bestaan dus reeds.

Het verband tussen fysieke en contractuele stromen zal evenwel worden uitgehold door concurrentie. Het is dan ook van essentieel belang ervoor te zorgen dat Europese tarifieringssystemen voor gas rekening houden met dit feit en dat tarieven voor de toegang voor derden kostendekkend zijn. Tarieven mogen bijvoorbeeld niet aan afstand gebonden zijn wanneer de feitelijke transportkosten niet in overeenstemming zijn met het denkbeeldige contractuele pad, wanneer het bijvoorbeeld gaat om ruil.

Bovendien wordt congestie steeds vaker genoemd als een potentiële handelsbelemmering en als een mogelijke toegangsafwijzing, ofschoon congestie op dit moment nog geen belangrijke beperking heeft gevormd met betrekking tot de ontwikkeling van de Europese gasmarkt. Als een eerste stap naar het verstrekken van actuele en nauwkeurige informatie over de beschikbare capaciteit in het Europese gasnet werd de gastransmissiesysteembeheerders verzocht een gedetailleerde kaart van het Europese gasnet op te stellen en te publiceren, waarop de beschikbare transmissiecapaciteit op alle belangrijke ingangs- en uitgangspunten van het net is aangeduid.

Teneinde, ten slotte, de toegang van nieuwkomers tot de markt te vergemakkelijken, zullen niet-discriminerende nettoegangscode moeten worden vastgesteld waarin de rechten en verplichtingen van netgebruikers zijn omschreven. Het Forum van Madrid wenst dat tussen TSO's overeenkomsten worden gesloten die het grensoverschrijdende handelsverkeer vergemakkelijken en dienen als clearingmechanisme voor transport tussen verschillende systemen. Deze aanvullende maatregelen zijn duidelijk noodzakelijk om te waarborgen dat verbruikers volledig kunnen profiteren van de interne markt. De werkzaamheden die in het kader van het Forum van Madrid worden verricht, zullen bijgevolg moeten worden voortgezet en voltooid. Om de bovengenoemde redenen is het nog niet het juiste moment om de vaststelling van wettelijke maatregelen met betrekking tot kwesties zoals tariefregeling en congestiebeheer voor gas voor te stellen. De Commissie zal deze kwestie evenwel op de voet volgen en, indien nodig, passende maatregelen voorstellen.

2.4.7. Infrastructuur: de ontwikkeling van een elektriciteitsinfrastructuurplan en de herziening van de TEN-richtsnoeren.

– Elektriciteitsinfrastructuur

Stimulering van intracommunautaire elektriciteitshandel is afhankelijk van een optimaal gebruik van de bestaande koppelingen tussen lidstaten dat, zoals hierboven aangegeven, moet worden bewerkstelligd door te voorzien in eerlijke en transparante regels inzake de tariefregeling voor grensoverschrijdend verkeer en inzake congestiebeheer.

Even belangrijk is bovendien dat de bouw van nieuwe infrastructuur wordt aangemoedigd. Het Europese transmissiesysteem is nog niet voldoende ontwikkeld voor de doeleinden van een echte interne markt met afdoende handelsmogelijkheden. Dit is niet verwonderlijk, aangezien in het verleden koppelingen werden aangelegd door verticaal geïntegreerde monopolistische bedrijven die er niet naar streefden die koppelingen verder te

ontwikkelen dan nodig was voor de beoogde veiligheid van hun net en de kwaliteit van de dienstverlening.

Twee jaar na de inwerkingtreding van de elektriciteitsrichtlijn komen voornamelijk de volgende drie knelpunten in de koppelingen voor:

- het Iberische schiereiland blijft sterk geïsoleerd ten gevolge van de ontoereikende koppelingscapaciteit met Frankrijk en dus met de rest van het Europese net;
- de beschikbare koppelingscapaciteit naar Italië (vanuit Frankrijk, Zwitserland en Oostenrijk) is ontoereikend;
- het Verenigd Koninkrijk beschikt slechts over één koppeling met beperkte capaciteit met Frankrijk; andere projecten zijn in studie, maar de uitvoeringskosten zijn aanzienlijk.

Congestieproblemen doen zich echter ook vaak voor op andere punten in het Europese netwerk, bijvoorbeeld in de Benelux en Midden-Europa alsmede tussen Scandinavië en het continent.

In verscheidene gevallen, zoals aan de Frans-Spaanse grens, is dus de enige oplossing om het stroomverkeer te ontwikkelen de aanleg van nieuwe leidingen of de verhoging van de capaciteit van bestaande leidingen, voor zover dat technisch mogelijk is.

De bouw van nieuwe infrastructuur is vaak niet een financieel probleem, aangezien de ondernemingen bereid zijn te investeren in nieuwe netten als daar op de markt vraag naar is. Over het algemeen is het probleem meer van politieke aard. Vaak stuiten bouwplannen voor nieuwe koppelingscapaciteit op belemmeringen waarbij moet worden gestreefd naar een evenwicht tussen het algemeen belang, hetzij communautair, hetzij nationaal, en lokale bezwaren tegen nieuwe infrastructuur. De aanleg van nieuwe leidingen wekt vaak verzet van de plaatselijke bevolking op strategische punten op, bijvoorbeeld, zoals hierboven vermeld, in de Pyreneeën of Alpen, waardoor het moeilijk wordt een gepland project uit te voeren.

De Gemeenschap moet een sleutelrol spelen in dit verband om ervoor te zorgen dat de werking van de markt niet wordt gehinderd door materiële belemmeringen. In het Groenboek over de zekerheid van de energievoorziening¹⁷ wijst de Commissie erop dat een gebrek aan netinfrastructuur de integratie van de nationale markten kan vertragen en aldus de voorzieningszekerheid kan beperken. In dit verband moet de nodige aandacht worden besteed aan de uitbreiding van de interne markt en de daartoe vereiste extra koppelingscapaciteit.

Om deze moeilijkheden te overwinnen, moet in de eerste plaats worden getracht de beschikbare capaciteit op bestaande leidingen te verhogen. In de tweede plaats moet, indien nodig, de aanleg van nieuwe leidingen worden bevorderd. Daartoe dient werk te worden gemaakt van een Europees koppelingsplan waarin via een nieuwe procedure projecten van 'Europees belang' worden aangewezen. In het verlengde van de komende herziening van de richtsnoeren voor trans-Europese netwerken zal een voorstel worden ingediend. Een dergelijk plan moet bijdragen tot het overwinnen van diverse lokale en nationale bezwaren.

---

¹⁷ COM (2000) 769, blz. 70.

Als een eerste stap in de opstelling van dit plan zal de Commissie, rekening houdend met de beoogde betere coördinatie van het verkeer tussen de lidstaten, een studie opzetten met de volgende krachtlijnen:

- 1) Een analyse van de definities en criteria die worden gehanteerd bij de raming van beschikbare capaciteit op nationaal niveau en ook door de grotere verenigingen van netten (UCTE, NORDEL, VK); in bepaalde gevallen kan een relatieve verhoging van de opgegeven beschikbare capaciteit worden voorgesteld. Voorts zullen de technische bedrijfsnormen (bijvoorbeeld maximumtemperatuur van de kabels) worden onderzocht en kunnen er voorstellen tot herziening en harmonisatie worden ingediend.
- 2) De mogelijkheden voor technische verbeteringen, zoals de versterking van transformatoren of van bepaalde gedeelten van leidingen en de invoering van nieuwe technologieën, zullen eveneens worden onderzocht teneinde de fysieke capaciteit van bepaalde koppelleidingen te verhogen.
- 3) Na beoordeling van de mogelijkheden voor verhoging van de capaciteit bij bestaande netten zal de studie het minimale niveau van koppeling tussen netten vaststellen dat vereist is voor de werking van de interne markt, en bepalen aan welke nieuwe koppelleidingen er behoefte is.

In dit verband is het belangrijk dat de elektriciteitsrichtlijn waarborgt dat de lidstaten over alle noodzakelijke instrumenten beschikken om een dergelijke versterking te vereisen en dat deze maatregelen verenigbaar zijn met de richtlijn. Desbetreffende bepalingen zijn derhalve opgenomen in de voorgestelde herziening van de richtlijn.

– Gasinfrastructuur

Zoals bij elektriciteit is een goed geïntegreerd net een essentiële eerste vereiste voor de doeltreffende werking van de interne gasmarkt en voor de voorzieningszekerheid. Dit vereiste is duidelijk in het licht gesteld door de sterke groei van de vraag naar aardgas in de Europese Unie in de laatste tien jaar en de bijzondere situatie die is ontstaan na de recente tenuitvoerlegging van de gasrichtlijn.

Over het algemeen ontwikkelt de koppeling van gasnetten in de EU zich gunstig, onder invloed van een combinatie van factoren zoals de ontwikkeling van de vraag op de markt, de behoefte aan extra transportcapaciteit en veiligheidsoverwegingen.

De laatste jaren is een groot aantal belangrijke nieuwe pijpleidingensystemen in gebruik genomen, die het EU-gasnet zowel binnen de EU als met betrekking tot externe leveranciers hebben versterkt en verder geïntegreerd. In de afgelopen jaren hebben gasexploitanten om aan de vraag te voldoen een omvangrijke nieuwe infrastructuur voor gastransport tot stand gebracht. Daaronder vallen projecten in het noordelijke deel van de EU (met de UK-Continent Interconnector, nieuwe toevoerpipeline uit Noorwegen en daarmee samenhangende uitbreidingen in continentaal Europa), in het centrale deel (verschillende gaspijpleidingen in Duitsland en Oostenrijk) en in het zuidelijke deel van de Europese Unie (nieuwe gasnetten in Portugal, Griekenland en West-Spanje, nieuwe gaspijpleidingen uit Algerije).

De stijgende vraag en het toegenomen grensoverschrijdende verkeer ten gevolge van de openstelling van de markt kunnen echter leiden tot congestie. Aan de Nederlandse grens, in Ierland en in Frankrijk (vloeibaar aardgas) lijken zich al de congestieproblemen voor te doen die hierboven voor de elektriciteitsnetten zijn vermeld. Voor gasnetten zal bijgevolg met betrekking tot het aanwijzen van nieuwe koppelleidingen, het vaststellen van geschikte

tarifierings- en capaciteitstoewijzingmechanismen, voor zover mogelijk, waarschijnlijk een werkwijze worden gevolgd die vergelijkbaar is met de werkwijze die voor elektriciteitsnetten wordt overwogen.

– Herziening van de richtsnoeren voor trans-Europese netwerken

In 1994 heeft de Europese Unie het politieke kader gecreëerd voor het bevorderen van trans-Europese netwerken (TEN) en in 1995 startte het TEN-programma voor elektriciteits- en gasnetten. Tot dusver zijn in de elektriciteitssector 44 projecten van communautair belang aangewezen die betrekking hebben op verbindingen tussen lidstaten en met derde landen, terwijl 46 projecten betrekking hebben op pijpleidingen, LNG-terminals en opslag in de aardgassector. De totstandbrenging en de ontwikkeling van de trans-Europese energienetwerken dragen bij tot de voltooiing van de interne markt. Zij zullen tevens de betrouwbaarheid en de zekerheid van de stroom- en aardgasvoorziening in de Gemeenschap verhogen en het streven naar cohesie in de hand werken. Een van de prioriteiten van het beleid inzake trans-Europese energienetwerken is de ontwikkeling van koppelleidingen tussen lidstaten en ook binnenlandse verbindingen die op nationaal niveau het verlengde van deze koppelleidingen vormen. De ontwikkeling van het verkeer in het kader van de interne markt leidt de Commissie ertoe een herziening van de richtsnoeren voor trans-Europese energienetwerken voor te stellen, waarbij de nadruk wordt gelegd op het streven naar optimale werking van de energienetwerken in het kader van de interne markt voor energie, met de nodige aandacht voor de toekomstige uitbreiding daarvan.

Met het oog daarop zal de Commissie binnenkort een verslag over de implementatie van de richtsnoeren voor trans-Europese energienetwerken en een herziening van deze richtsnoeren aannemen. In dit verband zal passende steun moeten worden gegeven en dient de aandacht te worden toegespitst op projecten van bijzonder nut voor het milieu, met name projecten waardoor verliezen in de netwerken kunnen worden beperkt. Deze herziening zal de oplossing van problemen in verband met ontbrekende schakels in het net en congestie omvatten, terwijl rekening wordt gehouden met nieuwe behoeften die voortvloeien uit de tenuitvoerlegging van de elektriciteits- en de gasrichtlijn en uit het toenemende aantal in aanmerking komende afnemers.

2.4.8. *Conclusie*

Het is duidelijk dat de ontwikkeling van de voorwaarden voor bevordering van de handel in elektriciteit en gas een van de prioriteiten voor de Commissie moet zijn en zal blijven. De vaststelling van de voorgestelde verordening inzake de tariefregeling voor grensoverschrijdende transmissie en congestiebeheer zal een belangrijke stap in de goede richting vormen. Dit initiatief moet echter worden aangevuld met de bouw van nieuwe infrastructuur, voor zover dat technisch uitvoerbaar en economisch verantwoord is. De Commissie zal aan deze laatste taak bijzondere aandacht besteden.

2.5. **Doelstellingen van openbare dienstverlening**

In de context van de elektriciteits- en gassector hebben kwesties van openbare dienstverlening betrekking op een groot aantal aspecten dat van belang is om de continuïteit van de voorziening met elektriciteit en - waar aangesloten - gas van hoge kwaliteit tegen concurrerende prijzen te waarborgen. In het verleden werd deze algemene doelstelling van openbare dienstverlening in bijna alle landen van de EU nagestreefd door middel van de openbare eigendom en exploitatie van alle taken van productie, transport en levering van elektriciteit en alle taken van transport en levering van gas. In deze situaties werd slechts een beperkte hoeveelheid regelgeving noodzakelijk geacht om de handhaving van deze

doelstellingen te waarborgen. Naar aanleiding van privatisering en marktopening hebben regeringen echter regelgevingssystemen aangenomen, doorgaans via sectorspecifieke regelgevende instanties, die na te leven minimumeisen voor openbare dienstverlening vastleggen.

In de EU wordt een aantal doelstellingen of normen van openbare dienstverlening in de elektriciteits- en gasector gemeenschappelijk nagestreefd. Op het gebied van de productie betreffen deze de verplichtingen van producenten tot het respecteren van minimummilieueisen, tot het produceren van minimumhoeveelheden elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen of andere milieudoelstellingen, of incidenteel tot het respecteren van minimumeisen met betrekking tot de primaire brandstofbron om de voorzieningszekerheid te waarborgen. Dit aspect wordt eveneens naar voren gebracht in het Groenboek over voorzieningszekerheid¹⁸.

De belangrijkste kwesties betreffende openbare dienstverlening komen echter voor op het niveau van transmissie/distributie/levering. In feite kan de exploitatie van de transmissie- en distributiesystemen in veel opzichten worden beschouwd als openbare dienstverlening; ze vertegenwoordigen een monopolie en een onmisbare dienstverlening aan alle burgers en het bedrijfsleven. Dit is vooral het geval in de context van geliberaliseerde markten, aangezien de transmissie- en distributiesystemen de belangrijkste infrastructuur vertegenwoordigen waardoor concurrentie kan bestaan en zich kan ontwikkelen. Alle lidstaten leggen derhalve aan netexploitanten minimumeisen op het gebied van exploitatie en openbare dienstverlening op – deze vereisen bijvoorbeeld dat transmissie- en distributiebedrijven de aansluiting op het net voor alle burgers onder redelijke voorwaarden garanderen. Daarnaast eisen lidstaten vaak en in toenemende mate van transmissie- en distributiebedrijven dat ze voldoen aan minimale dienstverleningscriteria – zoals de termijn waarbinnen reparaties moeten worden uitgevoerd en aansluitingen tot stand moeten worden gebracht.

Wat levering betreft, ten slotte, eisen lidstaten van bedrijven een vergunning die toestemming geeft om op hun binnenlandse markt werkzaam te zijn. De eisen voor deze vergunning bevatten minimumcriteria die door een exploitant nageleefd moeten worden. Veel van deze criteria hebben betrekking op openbare dienstverlening. Een aantal landen eist bijvoorbeeld uniforme tarieven voor vergelijkbare klanten en speciale tarieven voor gebruikers met een laag inkomen, bescherming tegen afsluiting voor kwetsbare klanten en in bepaalde landen gelden eisen met betrekking tot dienstverleningsnormen, inclusief contractvoorwaarden, transparantie van informatie en regelingen voor klachtenbehandeling.

Het voldoen aan de hoogst mogelijke normen inzake openbare dienstverlening op deze gebieden is een primaire doelstelling van het energiebeleid van de Gemeenschap. Dit stemt overeen met een fundamentele doelstelling van het communautaire beleid inzake diensten van algemeen belang, zoals onderstreept door de Europese Raad in Nice op 7 en 8 december 2000 op basis van de mededeling van de Commissie over diensten van algemeen belang¹⁹. Het is essentieel dat de geleidelijke voltooiing van de interne markt bijdraagt tot deze doelstelling en zodoende tot het behoud en de kwaliteitsverbetering van de openbare dienstverlening. Het is in het bijzonder van wezenlijk belang dat alle burgers van de Gemeenschap een universeel recht hebben op voorziening tegen redelijke prijzen en dat een minimumaantal consumentenbeschermingsnormen in acht wordt genomen. Met het oog hierop bevatten de

---

¹⁸ COM (2000) 769, blz. 71.

¹⁹ Mededeling van 20 september, PB C 17 van 19.01.2001, blz. 4.

richtlijnen een aantal bepalingen, met name artikel 3²⁰, die waarborgen dat lidstaten in dit opzicht de vereiste instrumenten behouden.

Deze bepalingen waarborgen dat de door de lidstaten genomen maatregelen tot het nastreven van wettige doelstellingen van openbare dienstverlening verenigbaar blijven met de richtlijnen, mits de genomen maatregelen redelijk zijn en in de juiste verhouding staan tot de nagestreefde doelstellingen. Tot op heden hebben de door de lidstaten genomen maatregelen geen wezenlijke vragen opgeworpen met betrekking tot hun verenigbaarheid met de richtlijnen. Geen lidstaat heeft het inderdaad nodig gevonden om af te wijken van een bepaling van de richtlijn teneinde te voldoen aan hun doelstellingen van openbare dienstverlening.

De keuze van de door de lidstaten aangenomen maatregelen of normen van openbare dienstverlening is in beginsel een kwestie van subsidiariteit. De Commissie is echter, in het licht van het feit dat het handhaven en verhogen van deze normen in de hele Gemeenschap een wezenlijk deel uitmaakt van het energiebeleid van de Gemeenschap, begonnen met een vergelijkende studie om de in de lidstaten nagestreefde maatregelen van openbare dienstverlening, de gekozen methoden om deze uit te voeren en hun succes bij het voldoen aan hoge normen te vergelijken. De resultaten zullen de lidstaten bijstaan in het handhaven en strenger maken van de normen.

Het eerste deel van deze studie, het invullen van gedetailleerde vragenlijsten door de overheidsdiensten en regelgevende instanties van de lidstaten, is nu afgerond. Op deze basis zal de Commissie een gedetailleerde mededeling opstellen. Op basis van de ontvangen informatie is het echter al duidelijk dat de openstelling van de markt, inclusief de invoering van volledige concurrentie, de lidstaten helemaal niet heeft belet een succesvol beleid van handhaving van hoge normen van openbare dienstverlening na te streven. Terwijl de marktopening vordert, zijn inderdaad steeds hogere niveaus van openbare dienstverlening bereikt door middel van het opleggen van eisen of voorwaarden voor vergunningen. Nationale regelgevers controleren de naleving van deze voorwaarden en leggen boetes op in het geval van niet-naleving²¹. Met deze methode waren de lidstaten, door het voortdurend verhogen en verbeteren van de normen, en dan vooral op het niveau van transmissie, distributie en levering, in staat de normen van openbare dienstverlening in een geliberaliseerde markt geleidelijk en voortdurend te verhogen.

Bijna alle deelnemers aan de openbare hoorzitting hebben het belang van deze kwestie benadrukt. De overgrote meerderheid van degenen die ter zake opmerkingen hebben geformuleerd, bevestigde dat de ervaring duidelijk leert dat normen van openbare dienstverlening – vooral met betrekking tot kwesties als het waarborgen van de universele dienst en bescherming van de gebruiker – in een concurrerende markt niet alleen gehandhaafd, maar ook verhoogd kunnen worden.

Bij wijze van conclusie kan worden gesteld dat de ervaring duidelijk leert dat de totstandbrenging van een geliberaliseerde markt voor gas en elektriciteit geen verlaging van de normen van openbare dienstverlening tot gevolg heeft gehad. Integendeel, met passend regelgevend toezicht, heeft liberalisering in feite de aandacht gevestigd op het belang van het niveau van de geleverde diensten, hetgeen tot verbeteringen heeft geleid. De vergelijkende

---

²⁰ Maar ook artikel 9, lid 2, van de gasrichtlijn (verplichting tot levering aan een bepaald gebied), artikel 17 van beide richtlijnen (weigering van toegang), artikel 20 van de gasrichtlijn en 21 van de elektriciteitsrichtlijn (toestemming voor de aanleg van directe leidingen) en artikel 23 van de elektriciteitsrichtlijn en 24 van de gasrichtlijn (waarborgen in het geval van een plotselinge crisis).

²¹ Inclusief, waar toepasselijk, intrekking van de vergunning.

studie die op dit moment plaatsvindt, geeft alle lidstaten de mogelijkheid te profiteren van die ervaring, hetgeen zal resulteren in het bereiken van de hoogst mogelijke normen van openbare dienstverlening in de gehele Gemeenschap.

Niettegenstaande dit feit wijst de ervaring van de Commissie met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de elektriciteits- en de gasrichtlijn tot op heden erop dat het gepast is om verdere maatregelen te nemen om de bestaande bepalingen te versterken. In de eerste plaats is de Commissie van mening dat één fundamentele doelstelling van openbare dienstverlening – het recht van huishoudelijke verbruikers om op redelijke voorwaarden van elektriciteit te worden voorzien – moet worden beschouwd als een onderliggende doelstelling van de interne markt en derhalve van de richtlijn. Bijgevolg wordt voorgesteld dat van de lidstaten wordt vereist dat zij de noodzakelijke maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat deze doelstelling wordt bereikt. In de tweede plaats is het dienstig de lidstaten ertoe te verplichten passende maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat aan een aantal essentiële doelstellingen van openbare dienstverlening wordt voldaan. Zij moeten derhalve, zowel met betrekking tot elektriciteit als gas, passende bepalingen vaststellen om ervoor te zorgen dat de essentiële doelstellingen van openbare dienstverlening worden bereikt en met name:

- de bescherming van zwakke verbruikers; de lidstaten moeten bijvoorbeeld zorgen voor passende bescherming van onder andere bejaarden, werklozen, gehandicapten, enz. tegen ongerechtvaardigde afsluiting;
- de bescherming van eindafnemers; de lidstaten moeten bijvoorbeeld een minimumaantal contractvoorwaarden, transparantie van informatie en de beschikbaarheid van goedkope en transparante regelingen voor geschillenbeslechting waarborgen;
- sociale en economische samenhang; buiten het waarborgen van de universele dienst moeten de lidstaten, in voorkomend geval, passende maatregelen nemen om de levering en aansluiting tegen redelijke prijzen te waarborgen in bijvoorbeeld perifere gebieden;
- milieubescherming; bijvoorbeeld beheersverplichtingen aan de vraagzijde en maatregelen om hernieuwbare energie en warmtekracht te bevorderen; en
- voorzieningszekerheid; met name door te zorgen voor geschikte niveaus van onderhoud en ontwikkeling van infrastructuur, en met name koppelleidingen.

Het is van wezenlijk belang dat de bovengenoemde controlerende en vergelijkende studie wordt voltooid en regelmatig wordt voortgezet. Artikel 3, lid 2, van beide richtlijnen vereist momenteel dat de lidstaten de Commissie op de hoogte stellen van openbare dienstverplichtingen. Dit geldt echter alleen voor maatregelen die van de richtlijnen afwijken. Zoals hierboven vermeld hoefden de lidstaten niet van de richtlijnen af te wijken om de doelstellingen van openbare dienstverlening te bereiken. Om het vergelijkende en controleproces bij te staan zou het een belangrijke verbetering zijn wanneer de lidstaten de Commissie in kennis moeten stellen van alle genomen maatregelen. Op basis van deze informatie kan de Commissie een tweejaarlijks verslag publiceren en, waar toepasselijk, aanbevelingen doen omtrent maatregelen die de lidstaten moeten nemen om een hoge kwaliteit van de openbare dienstverlening te waarborgen.

2.6. Voorzieningszekerheid

Het recente Groenboek van de Commissie "Naar een Europese strategie voor zekerheid van de energievoorziening" (COM/2000/769) bevat een vrij grondig onderzoek naar de kwestie van de voorzieningszekerheid en het verband met de totstandkoming van de interne markt voor elektriciteit en gas. Daarin wordt geconcludeerd dat de "integratie van energiemarkten bijdraagt tot voorzieningszekerheid, mits deze markten werkelijk geïntegreerd zijn". In het Groenboek wordt bij het formuleren van deze conclusie opgemerkt dat het van vitaal belang is dat voorzieningszekerheid als een essentiële openbare dienstverplichting wordt erkend. Verder worden de bepalingen in de gas- en de elektriciteitsrichtlijn onderzocht die waarborgen dat in een open en concurrerende markt zowel op nationaal als op communautair niveau de voorzieningszekerheid kan worden bewerkstelligd.

In essentie bevatten de richtlijnen bepalingen die ervoor zorgen dat alle waarborgen waarover de lidstaten beschikken om de zekerheid van energievoorziening te garanderen ongewijzigd blijven door de invoering van concurrentie. De lidstaten zijn bijvoorbeeld verplicht in de mogelijkheid te voorzien aanbestedingen voor extra opwekkingscapaciteit uit te schrijven, ondersteund door koopovereenkomsten. Zij behouden eveneens de mogelijkheid om, zo nodig, gasaankopen uit één bron te beperken. De totstandkoming van de interne markt zal leiden tot een grotere mate van koppeling van elektriciteits- en gasmarkten en een toenemend aantal leveranciers. Mits zowel op communautair als op nationaal niveau passend toezicht wordt uitgeoefend en, waar nodig, wordt ingegrepen op grond van de desbetreffende bepalingen van de richtlijnen, kan de voltooiing van de interne markt voor elektriciteit en gas derhalve bijdragen tot de zekerheid van de energievoorziening van de Gemeenschap.

Opgemerkt moet worden dat deze waarborgen, mits de lidstaten deze correct implementeren, garanderen dat de situatie die in Californië is ontstaan met een voorzieningstekort en (kunstmatig) opgedreven prijzen, in de EU zal worden vermeden. In Californië heeft een combinatie van factoren tot de huidige hachelijke en uit een oogpunt van voorzieningszekerheid onaanvaardbare situatie geleid; met name het bestaan van een verplichte pool die leidt tot concurrentieondermijnende oligopolistische prijspraktijken en de onmogelijkheid risico's te compenseren door middel van langlopende leveringsovereenkomsten, de snel groeiende vraag die voornamelijk het gevolg is van de internetexplosie, een tekort aan nieuwe opwekkingscapaciteit ten gevolge van het onzekere regelgevingskader en zeer strikte planologische beperkingen, bevrozing van de detailprijzen, onvoldoende mogelijkheden voor de TSO om zelf aanbestedingen uit te schrijven voor de bouw van nieuwe capaciteit in combinatie met overeenkomsten voor de aankoop van energie, een tekort aan koppelingcapaciteit en leveringsovereenkomsten met naburige staten en een gebrek aan geschikte handelsovereenkomsten binnen de staat. De bovengenoemde bepalingen, met name de mogelijkheid voor de lidstaten om aanbestedingen uit te schrijven wanneer de vraag het aanbod dreigt te overtreffen, samen met de aanzienlijke en toenemende koppelingcapaciteit tussen de lidstaten, doelmatige handelsovereenkomsten en zorgvuldig toezicht zowel op communautair als op nationaal niveau, houden in dat de "Californische ervaring" in de EU kan worden uitgesloten.

Gezien echter het vitale belang van deze kwestie – continuïteit en zekerheid van de stroomvoorziening is waarschijnlijk de belangrijkste doelstelling van openbare dienstverlening – is het wenselijk de bestaande waarborgen in de elektriciteitsrichtlijn op dit punt te versterken. Het zou met name dienstig zijn van de lidstaten te verlangen dat zij nauwgezet toezicht uitoefenen op de toestand van de binnenlandse elektriciteitsmarkt en vooral op het bestaande evenwicht tussen vraag en aanbod, het niveau van de verwachte

toekomstige vraag, geplande of in aanbouw zijnde extra capaciteit en het concurrentieniveau op de markt. Van de lidstaten zou een jaarlijks verslag over hun bevindingen moeten worden verlangd met eventuele overwogen maatregelen om voorzieningszekerheid te waarborgen. Bovendien zou de Commissie, aangezien ten gevolge van de sterk gekoppelde aard van het elektriciteitsnet in de EU de relatie tussen vraag en aanbod op communautair niveau van essentieel belang is voor de algemene voorzieningszekerheid, op basis van de nationale verslagen en haar eigen toezicht, een soortgelijke mededeling voor de Gemeenschap in zijn geheel moeten publiceren.

2.7. Gevolgen van de opening van de energiemarkt voor het milieu

De totstandbrenging van een interne markt voor elektriciteit en gas blijkt in veel opzichten positieve milieu-effecten te hebben gehad, dankzij verbeteringen in productie-installaties, verhoogde bedrijfsefficiëntie en overschakeling op schonere brandstoffen bij de energieproductie. Dalende energieprijzen zijn evenwel niet bevorderlijk voor de ontwikkeling van energie-efficiëntie en duurzame energiebronnen.

Van 1990 tot 1998 steeg bijvoorbeeld het gebruik van aardgas in de energieproductie met 128%, terwijl het gebruik van vaste brandstoffen met 18% daalde. In dezelfde periode is het gemiddelde omzettingsrendement van thermische centrales met 6% gestegen en daalde de koolstofintensiteit (CO₂/GWh) met meer dan 15%. De trend naar schonere elektriciteitscentrales zal zich naar verwachting versnellen naarmate de markt wordt geopend. In het Verenigd Koninkrijk bijvoorbeeld, de eerste lidstaat die de elektriciteits- en gasector liberaliseerde, was de ontwikkeling naar een schonere energiesector bijzonder significant. Hier steeg het aandeel van aardgas van 0,5% in 1990 naar 38,5% in 1999. Het gemiddelde omzettingsrendement steeg van 1990 tot 1998 met 9,5%. De uitstoot van CO₂ als gevolg van de energieproductie daalde in het VK met 27% vergeleken met slechts gemiddeld 3% in de EU over dezelfde periode.

De gevolgen van de marktopening voor het milieu moeten echter voortdurend worden bewaakt²². Naarmate de markt wordt geopend kunnen elektriciteitsprijzen dalen en dit leidt tot een aantal milieuproblemen die moeten worden aangepakt. Bij een dalende marktprijs voor elektriciteit kan de vraag stijgen, gedeeltelijk althans ten gevolge van minder intensieve inspanningen op het gebied van energiebesparing en efficiënt gebruik. In het Groenboek over voorzieningszekerheid wijzen prognoses erop dat de vraag met 20% kan toenemen ten gevolge van dalende elektriciteitsprijzen²³. Zo kan volle concurrentie betekenen dat elektriciteit van nieuwe en minder ontwikkelde energiebronnen (bijvoorbeeld hernieuwbare energiebronnen en warmtekracht) minder aantrekkelijk wordt. Dit kan de ontwikkeling naar een schonere brandstofmix bij de elektriciteitsproductie vertragen.

Zowel de elektriciteits- als de gasrichtlijn geven de lidstaten de mogelijkheid deze kwesties aan te pakken:

- Artikel 3 in beide richtlijnen geeft de lidstaten de mogelijkheid in het algemeen economisch belang openbare dienstverplichtingen in te voeren die *inter alia* betrekking kunnen hebben op milieubescherming. Algemene verlaging van de elektriciteitsrekeningen sluit bijvoorbeeld niet uit dat tariefstructuren worden ingevoerd die energie-efficiëntie stimuleren. Deze kunnen worden geïmplementeerd door vermindering van de vaste kosten,

---

²² De Commissie heeft een onderzoek opgezet om tot 2010 de gevolgen van de openstelling van de markt voor het milieu te beoordelen.

²³ COM (2000) 769, blz. 71.

terwijl niets wordt veranderd in het prijsgedeelte dat betrekking heeft op het variabele gebruik van elektriciteit. Om de ontwikkeling van dergelijke innovatieve tariefstructuren aan te moedigen, moeten in de regelgeving geëigende stimulansen worden ingebouwd.

- Artikel 8, lid 3, en artikel 11, lid 3, van de elektriciteitsrichtlijn geven lidstaten de mogelijkheid exploitanten van transmissie- en distributiesystemen ertoe te verplichten bij het inschakelen van productie-installaties prioriteit te geven aan productie-installaties die gebruikmaken van hernieuwbare (duurzame) energiebronnen, afvalstoffen of warmtekrachtkoppeling.

Een aantal lidstaten heeft dergelijke maatregelen aangenomen en aanvullende initiatieven genomen om ervoor te zorgen dat bij de productie en levering van gas en elektriciteit aan strenge milieunormen wordt voldaan. Communautaire mededingingsregels en met name de regels met betrekking tot overheidssteun zijn doorgaans op deze systemen van toepassing. Zoals echter gezien bij de behandeling van dergelijke gevallen, zijn deze mechanismen in beginsel verenigbaar met de regels voor overheidssteun, mits de effecten ervan met betrekking tot het beperken van concurrentie in verhouding staan met de nagestreefde milieudoelstelling en met de doelstelling inzake verbetering van de situatie van de EU op het stuk van voorzieningszekerheid²⁴. Voorts zijn onlangs richtsnoeren aangenomen die zeer bevorderlijk zijn voor het ondersteunen van mechanismen voor elektriciteit uit duurzame energiebronnen.

Om de op nationaal niveau genomen maatregelen te complementeren, heeft de Commissie zelf een aantal initiatieven genomen:

- **Hernieuwbare energiebronnen.** De Commissie heeft een voorstel voor een richtlijn²⁵ ingediend betreffende de bevordering van hernieuwbare energiebronnen op de interne elektriciteitsmarkt. Het doel is te waarborgen dat de ontwikkeling van elektriciteit uit duurzame energie in overeenstemming is met de indicatieve doelstelling van de gehele EU tot het verdubbelen van het aandeel van hernieuwbare energiebronnen in het bruto binnenlands energieverbruik in 2010. Op 5 december 2000 heeft de Raad Energie een politiek akkoord over het voorstel bereikt, dat later dit jaar wellicht zal worden vastgesteld.
- **Warmtekracht (CHP).** Een strategie voor de verdere ontwikkeling van CHP werd in de mededeling over CHP²⁶ van 1997 uiteengezet, waarin ook een indicatieve doelstelling tot het verdubbelen van het aandeel van CHP in de EU in 2010 voorgesteld werd. Het recente actieplan voor energie-efficiëntie²⁷ bevestigde deze doelstelling opnieuw en vermeldde een reeks maatregelen om CHP te stimuleren. Het voorstel voor een herziene richtlijn inzake grote stookinstallaties is eveneens bevorderlijk voor de toepassing van warmtekrachtkoppeling. In het kader van het Europese programma inzake klimaatverandering is CHP aangewezen als een veelbelovend gebied voor verdere beperking van emissies.
- **Emissienormen.** Emissies van energiecentrales worden geregeld in de richtlijn inzake grote stookinstallaties (88/609/EEG) en de richtlijn inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging²⁸. Op 22 juni 2000 keurde de Raad (Milieu) unaniem een gemeenschappelijk standpunt goed met betrekking tot herziening van de richtlijn inzake

---

²⁴ COM (2000) 769, blz. 71.

²⁵ COM (2000) 279 def. van 10.5.2000, "Voorstel voor een richtlijn betreffende de bevordering van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen op de interne elektriciteitsmarkt".

²⁶ COM (97) 514 def. van 15.10.1997.

²⁷ COM (2000) 247 def. van 26.4.2000 "Actieplan voor energie-efficiëntie in de Europese Gemeenschap".

²⁸ Richtlijn 96/61/EG van de Raad van 24.9.96 inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging.

grote stookinstallaties. Dit vergroot de werkingssfeer van de richtlijn en stelt strengere grenswaarden voor de emissie van nieuwe installaties.

- **Energie-efficiëntie en energiebesparing.** In april 2000 presenteerde de Commissie het Actieplan voor energiebesparingsbeleid dat oproept tot een verbetering van de energie-intensiteit van 1% per jaar vergeleken met een normaal scenario. Op 30 mei 2000 verzocht de Raad de Commissie te komen met gedetailleerde voorstellen voor de tenuitvoerlegging van het actieplan. Het is van essentieel belang dat de inspanningen op dit gebied onmiddellijk en parallel met de openstelling van de markt verder gaan. Voor een volledig opengestelde markt is een internalisering van externe kosten nodig om gelijke concurrentievoorwaarden te kunnen garanderen. De Commissie zal dan ook initiatieven in deze zin bevorderen, b.v. een energie/CO₂-heffing in de gehele EU, strenge regels inzake staatssteun, maatregelen inzake beheer aan de vraagzijde, maatregelen ter bevordering van warmtekracht en hernieuwbare energiebronnen, die een concurrentienadeel ondervinden zolang de externe kosten niet volledig zijn geïntegreerd. Zo zal de Commissie in 2001 de volgende wetgingsmaatregelen op dit gebied voorstellen:
  - voorstel voor een richtlijn inzake energie-efficiëntie in gebouwen;
  - voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake de milieu-aspecten van elektrische en elektronische apparatuur;
  - voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad inzake een meerjarenprogramma ter bevordering van hernieuwbare energie en energiebesparing (2003-2006) (vervolg op de programma's SAVE en ALTENER).

Voorts is zij voornemens in 2002 voorstellen op te stellen met betrekking tot warmtekrachtkoppeling (CHP).

- **Energiebelasting.** De Commissie heeft voorgesteld de huidige aardolierichtlijn uit te breiden tot andere concurrerende energiebronnen, inclusief elektriciteit, gas, steenkool, bruinkool enz. Bovendien hebben verschillende lidstaten energie-/milieubelastingen ingevoerd teneinde het energieverbruik terug te dringen.
- **Mogelijke verdere acties.** Een aantal additionele en completerende maatregelen wordt op dit moment op communautair en nationaal niveau onderzocht. Dit omvat bijvoorbeeld de kwestie van de handel in broeikasgasemissierechten. De Commissie heeft – in lijn met het Protocol van Kyoto - een discussie over de kwestie aangezwengeld in een Groenboek²⁹. De verschillende werkgroepen van het Europese Programma inzake klimaatverandering, waarin belanghebbende partijen, lidstaten en Commissie bijeenkomen, zijn bezig met het bepalen van mogelijke beleidslijnen en maatregelen die aan de Commissie kunnen worden aanbevolen met het oog op het bereiken van de EU-doelstellingen op het gebied van klimaatverandering.

Conclusie

Opening van de markt is in veel opzichten een nuttig instrument om de milieudoelstellingen van de Gemeenschap met betrekking tot energie te verwezenlijken. Met name de invoering van concurrentiedruk heeft geleid tot een snellere invoering van efficiëntere en schonere thermische centrales dan het geval was onder monopolistische omstandigheden. Met de

---

²⁹ COM (2000) 87 def. van 8.3.2000 "Groenboek over de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Europese Unie".

potentieel lagere prijzen ten gevolge van de marktopening wordt een aantal aanvullende beleidslijnen echter steeds belangrijker, zoals hierboven uiteengezet. De Commissie verricht momenteel een onderzoek naar het totale milieu-effect van de liberalisering in de energiemarkten. De Commissie zal de situatie goed in de gaten houden en, indien nodig, verdere maatregelen ter bescherming van het milieu voorstellen die tevens aan de regels van de interne markt voldoen.

2.8. De effecten van concurrentie op de werkgelegenheid

De totstandkoming van de interne energiemarkt, zij het met enige vertraging, maakt deel uit van de doelstelling van 1992 om een volledig operationele interne markt in de Europese Unie tot stand te brengen, teneinde de groei en werkgelegenheidskansen ten voordele van de burgers van de Unie te stimuleren. Verhoogde efficiëntie en lagere energieprijzen alsmede kansen voor nieuwe technologieën die voortvloeien uit de invoering van concurrentie in de energiesector zullen, althans op middellange en lange termijn, de werkgelegenheid in de gehele Europese industrie opvoeren.

De Europese Raad van Lissabon in maart 2000 drong aan op de voltooiing van de interne energiemarkt en beklemtoonde daarbij de rol van de interne markt als een essentieel onderdeel van de strategie van de Europese Unie om “opnieuw de voorwaarden voor volledige werkgelegenheid te creëren”, teneinde “de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld te worden... met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang.” Het Europees Parlement verklaarde in zijn resolutie over de liberalisering van de energiemarkten van juli 2000 evenzo dat “de concurrentie voor de economie en de consument over het geheel genomen een aanzienlijk effect sorteert, zoals... meer kansen op nieuwe banen, en op middellange termijn in macro-economisch opzicht ook positieve gevolgen heeft voor de arbeidsmarkt”.

Wat echter de korte-termijnontwikkelingen in de energiesector alleen betreft, zal de invoering van concurrentie waarschijnlijk leiden tot een vermindering van het aantal arbeidskrachten, ten gevolge van de noodzakelijke aanpassing van de nationale ex-monopolistische bedrijven aan concurrentie met de geëigende herstructureringsmaatregelen op bedrijfsniveau.

Het is belangrijk dat ervoor wordt gezorgd dat rekening wordt gehouden met het banenverlies in de overgangperiode tijdens welke de bedrijven in de energiesector zich aan het nieuwe concurrentieklimaat aanpassen, en dat nationale en communautaire beleidsmaatregelen worden genomen om dat te ondervangen.

Tegen deze achtergrond en met het oog op een beter inzicht in de werkgelegenheidssituatie in de energiesector, met betrekking tot de tot dusver opgedane ervaring en mogelijke toekomstige trends, heeft de Commissie een onderzoek opgezet. Dit onderzoek werd in nauwe samenwerking met vertegenwoordigers van de sociale partners uitgewerkt en uitgevoerd. Aan de hand van beschikbare statistieken over de *kwantitatieve* ontwikkelingen van het aantal arbeidsplaatsen in de energiesector, worden met name de *kwantitatieve* aspecten van de ontwikkeling van de werkgelegenheid in de elektriciteits- en gasector in de context van de marktopening beschreven en geanalyseerd.

Statistieken met betrekking tot *de ontwikkeling van het aantal arbeidskrachten* in de twee betrokken sectoren laten zien dat het aantal arbeidskrachten in de elektriciteits- en gasector tussen 1990 en 1998 afnam³⁰. Belangrijke redenen voor deze afname, die in veel lidstaten duidelijk vóór de opening van de markt begon, waren de technologische vooruitgang en een tendens tot het “outsourcen” van bepaalde functies. De marktopening heeft echter een rol gespeeld bij het versnellen van het proces, vooral in de elektriciteitssector.

De afname van het aantal arbeidskrachten stond in verband met een verandering van het door de sector vereiste *vaardigheidsprofiel*. In feite nam het aantal technische beroepen voor halfgeschoolde en geschoolde werknemers alsmede de banen in het middle management en daarmee verbonden administratieve banen na verloop van tijd af. Nieuwe arbeidsplaatsen werden gecreëerd op gebieden zoals marketing, klantenservices, IT en zakelijke dienstverlening. Daarnaast heeft het verschijnen van nieuwe zakelijke activiteiten, zoals de handel in energie, nieuwe arbeidsplaatsen opgeleverd.

Met betrekking tot *de manier waarop de personeelsinkrimping gerealiseerd werd*, zijn de 10 bedrijven in het VK, Ierland, Zweden, Italië en Duitsland die aan de uitgevoerde casestudies meededen, erin geslaagd de herstructurering op een sociaal consensuele manier uit te voeren, bijvoorbeeld door middel van regelingen voor vrijwillige vervroegde uittreding. Daarnaast had een aanzienlijk aantal van de onderzochte grotere bedrijven om- en bijscholingsprogramma's ontwikkeld. In deze programma's werd omscholing aangeboden waarmee personeelsleden een nieuwe functie in het bedrijf konden krijgen of waarmee deze gemakkelijker een baan buiten het bedrijf konden vinden.

Marktopening heeft dus zowel een kwantitatief als een kwalitatief effect gehad op de werkgelegenheidssituatie in de elektriciteits- en gasector. Traditionele vaardigheden zijn minder relevant geworden terwijl nieuwe werkgelegenheidskansen ontstaan zijn voor vaardigheden die in een concurrerende omgeving belangrijk zijn, zoals marketing en klantenservice.

Personeelsinkrimpingen werden tot dusver, waar dit onvermijdelijk was, op een sociaal verantwoorde manier uitgevoerd door middel van vervroegde uittreding, gecombineerd met omscholingsprogramma's. Terwijl de markt verder wordt geopend en steeds meer herstructureringen plaatsvinden, is het echter noodzakelijk dat alternatieve maatregelen op het niveau van de bedrijven, die bedoeld zijn om het herstructureringsproces te ondersteunen, verder onderzocht en gestimuleerd worden. Dergelijke maatregelen zijn bijvoorbeeld arbeidstijdverkorting en meer omscholing, in overeenstemming met de Europese strategie inzake werkgelegenheid, waarbij in beginsel prioriteit moet worden gegeven aan omscholing en bijscholing boven vervroegde uittreding. Ontwikkeling van alternatieve maatregelen is vooral belangrijk wanneer de mogelijkheden voor bedrijven om de herstructurering aan te pakken door middel van vervroegde uittreding na verloop van tijd kleiner worden omdat de leeftijd van het personeel gemiddeld gezien lager wordt. Bedrijven en sociale partners moeten van gedachten wisselen over de beste praktijk in dit opzicht. De Commissie zal een dergelijke uitwisseling van ervaring stimuleren, bijvoorbeeld in het kader van het sectorale dialoogcomité “elektriciteit”³¹.

---

³⁰ Op basis van de beschikbare Europese en nationale statistieken kunnen in de sector tussen 1990 en 1998 naar schatting meer dan 250 000 banen verloren zijn gegaan. Statistieken geven vaak echter slechts de ontwikkeling van de werkgelegenheid in nutsbedrijven als geheel aan en maken – in het geval van gecombineerde nutsbedrijven – geen onderscheid tussen de verschillende verleende diensten, b.v. gas-, elektriciteits- en watervoorziening.

³¹ Het comité werd opgericht op basis van het Besluit van de Commissie van 20 mei 1998 inzake de oprichting van sectorale comités ter bevordering van de dialoog tussen sociale partners op EU-niveau.

De gezamenlijke verklaring door de sociale partners in de elektriciteitssector, die op 27 november 2000 werd gepubliceerd, vormt een bemoedigende eerste stap in dit verband³². In deze verklaring geven de Europese elektriciteitsindustrie en de vakbonden die de werknemers in de sector vertegenwoordigen de aanzet tot een gezamenlijk streven om manieren te verkennen waarop zowel de bedrijven als hun personeel profijt kunnen trekken van veranderingen die samenhangen met de ontwikkeling van de interne markt en om de sociale gevolgen van de herstructurering zoveel mogelijk te beperken.

De mogelijkheden die in het kader van de Europese werkgelegenheidsstrategie worden geboden, moeten eveneens in aanmerking worden genomen. De strategie vormt het geschikte kader voor het behandelen van de kwantitatieve en kwalitatieve aspecten van het beheer van de verandering, met name de pijlers *aanpassingsvermogen* en *inzetbaarheid* van de strategie. Aanpassingsvermogen heeft betrekking op de aanpassing van de arbeidsorganisatie van bedrijven als gevolg van de nieuwe industriële context. Met de pijler inzetbaarheid wordt ernaar gestreefd de vaardigheden van de werknemers te verhogen om op de veranderingen berekend te zijn; daaronder vallen strategieën van permanente educatie. Maatregelen in verband met deze pijlers van het werkgelegenheidsbeleid vereisen een sterk partnerschap tussen de openbare en particuliere partijen op verschillende niveaus en kunnen worden gefinancierd via het Europees Sociaal Fonds in het kader van programma's waarover de Commissie en de lidstaten het eens zijn geworden.

In deze context dient bijzondere aandacht te worden geschonken aan ontwikkelingen in de kandidaat-landen. Het is belangrijk dat energiebedrijven en regeringen in deze landen worden bijgestaan in een sociaal verantwoord herstructureringsproces van de energiesector, bijvoorbeeld door met kandidaat-landen de ervaring te delen die op dit gebied in de Gemeenschap is opgedaan. De Commissie zal blijven toezien op de situatie in dit verband, terwijl de betrokken landen zullen worden gestimuleerd om dit aspect extra aandacht te geven in het kader van het PHARE-programma. De effecten van de marktopening in de energiesector op de werkgelegenheid kunnen zich in de kandidaat-landen evenwel het sterkst doen gevoelen nadat zij in de interne markt zijn geïntegreerd en het PHARE-programma voor hen niet langer geldt. De Commissie moet ervoor zorgen dat er voor dit aspect van marktopening in de kandidaat-landen voortdurend aandacht en steun is, ook wanneer de kandidaat-landen tot de Europese Unie zijn toegetreden.

Concluderend kan worden gesteld dat het tot dusver mogelijk is geweest herstructurering op een sociaal verantwoorde manier te verwezenlijken. De situatie moet echter grondig worden gecontroleerd en, indien nodig, moeten aanvullende maatregelen worden getroffen naarmate de markt verder wordt geopend en herstructurering van de sector vordert. Alle betrokken partijen moeten meewerken aan het vinden van oplossingen die de negatieve sociale gevolgen van de herstructurering van de Europese elektriciteits- en gasector minimaliseren.

2.9. Handel met derde landen

Sedert jaar en dag wordt elektriciteit verhandeld tussen de landen van de EU en aangrenzende landen buiten de EU, bijvoorbeeld tussen de EU en de lidstaten van Nordel. Vóór de marktopening werden deze leveringen uitgevoerd door de voormalige nutsbedrijven in het kader van hun monopoliepositie. De hoeveelheid verhandelde elektriciteit was echter relatief gering, ten gevolge van technische beperkingen zoals lage capaciteit van de koppelleidingen tussen de nationale systemen en afwijkende exploitatienormen.

---

³² Beschikbaar op www.emcef.org, www.epsu.org, www.eurelectric.org

In de geliberaliseerde interne markt wordt de handel in elektriciteit met derde landen waarschijnlijk aantrekkelijker. Bedrijven onderhandelen al in toenemende mate met derde landen over toekomstige leveringen van elektriciteit. Bovendien verbetert de situatie met betrekking tot technische beperkingen van koppelleidingen geleidelijk. Er is een aantal projecten gericht op het verbeteren van de verbindingen van Oost- en Midden-Europese landen, waaronder Oekraïne en Rusland, met de elektriciteitsnetten in de Gemeenschap.

Een mogelijke intensivering van de elektriciteitshandel met naburige landen is in principe een positieve ontwikkeling. Het verhoogt de concurrentie, hetgeen resulteert in grotere efficiëntie, en biedt mogelijk nieuwe investeringskansen voor bedrijven uit de EU in naburige landen. Er moet echter gewaarborgd worden dat een dergelijke uitbreiding van de markt op basis van gelijke concurrentievoorwaarden voor alle belanghebbenden plaatsvindt. Een fundamentele eerste voorwaarde voor de invoering van concurrentie op de elektriciteitsmarkt in de gehele Gemeenschap is het bestaan van vergelijkbare kadervoorwaarden in alle betrokken landen.

Met het oog op de mogelijkheid van groeiende handel in elektriciteit en de noodzaak om deze handel aan bepaalde voorwaarden te onderwerpen, moeten duidelijke wettelijke regels worden vastgesteld waarvan de naleving moet zijn gewaarborgd. Het uitbreidingsproces en het voornemen de openstelling van de markt te bespoedigen hebben de nadruk gelegd op de noodzaak van een dergelijk kader. De Gemeenschap moet zich met betrekking tot haar handelsbetrekkingen met derde landen bewust zijn van en voorbereid zijn op de gevolgen van een verdere opening van de interne markt. Elektriciteitsbedrijven in derde landen moeten een duidelijk toekomstperspectief hebben waarmee ze een doeltreffende en samenhangende strategie kunnen ontwikkelen met betrekking tot hun deelname in de interne elektriciteitsmarkt.

Met betrekking tot gas is het duidelijk dat de externe dimensie van de interne markt even belangrijk is. Gezien de groeiende afhankelijkheid van de invoer zijn deze kwesties echter verschillend. Een wederzijdse op vrije handel gebaseerde opening van de upstream- en downstreammarkten en integratie van de EU- en niet-EU-markten alsmede nauwere en intensievere samenwerking zijn belangrijk. Afhankelijk van de ontwikkelingen kan de Commissie nagaan of specifieke initiatieven zijn vereist om externe reciprociteit te waarborgen.

2.9.1. Totstandbrenging van een betrouwbaar wettelijk kader voor de handel in elektriciteit met niet-EU-landen

Het is noodzakelijk voor deze handelsactiviteiten een betrouwbaar wettelijk kader te scheppen. Zoals reeds in principe uitgelegd in de mededeling van de Commissie “Recente vooruitgang in de ontwikkeling van de interne elektriciteitsmarkt”, die in mei 2000 werd aangenomen³³, kan een dergelijk kader in het leven worden geroepen door het sluiten van regionale of bilaterale verdragen met de betreffende derde landen, in voorkomend geval in de context van bestaande kaderovereenkomsten, bijvoorbeeld de associatieovereenkomsten die met kandidaat-landen zijn gesloten. Het lijkt wenselijk de mogelijkheid te onderzoeken om op basis van wederkerigheid verbintenissen aan te gaan met betrekking tot milieunormen en nucleaire-veiligheidseisen, met name ter voorkoming van potentieel gevaar voor het milieu in de Gemeenschap. Dergelijke verdragen zouden dus een op reciprociteit gebaseerd kader voor handel met derde landen vormen en bijgevolg gelijkwaardige toegang tot de gemeenschappelijke markt en tot de markten van derde landen en het respecteren van

---

³³ COM(2000) 297 def.

fundamentele veiligheidsnormen met betrekking tot het milieu en de kernenergie waarborgen. Indien geen specifieke overeenkomsten zijn gesloten, blijven bestaande internationale handelsregels van kracht.

Het in 1998 door de Commissie opgezette actieplan dat in technische bijstand voorziet bij de voorbereiding van kandidaat-landen op de interne energiemarkt zal het bereiken van deze doelstelling vergemakkelijken. Daarin wordt de nadruk gelegd op de reële behoefte aan bijstand bij regelgevingskwesties, het opstellen van wetgeving, de werking van de markt en transmissiesystemen, de instelling van nationale regelgevende instanties, enz. Voor een vlot verloop van het overgangsproces worden op de behoeften afgestemde maatregelen genomen. Gezien het voorstel tot versnelde opening van de markt in de Europese Unie, zal de Commissie zowel het actieplan voor technische bijstand intensiveren als haar andere activiteiten om kandidaat-landen bij te staan bij het aanpassen van hun energiesector aan de eisen van de EU.

2.9.2. Volgende stappen

De Commissie moet – door middel van de analyse van beschikbare informatie en bilaterale contacten – landen die potentiële kandidaten voor bilaterale of regionale verdragen/overeenkomsten met de Gemeenschap zijn, in kaart brengen. Deze landen moeten in beginsel een elektriciteitsmarkt hebben die qua organisatie overeenkomt met de basisprincipes van de elektriciteitsrichtlijn van de EU, zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve termen (dat wil zeggen met betrekking tot de mate van marktopening, toegang voor derden en ontvlechting) en ze moeten bereid zijn bedrijven uit de EU toegang tot de markt te verlenen. De situatie met betrekking tot de op de elektriciteitsproductie toepasselijke milieunormen en nucleaire-veiligheidseisen moet bovendien goed zijn.

Wat de kandidaat-landen betreft, moeten dergelijke overeenkomsten volledig in overeenstemming zijn met de toetredingsonderhandelingen en toekomstige bepalingen van de toetredingsverdragen.

Zodra potentiële kandidaat-landen in kaart gebracht zijn, zal de Commissie aan de Raad een onderhandelingsmandaat vragen op basis van de procedure van artikel 228 van het Verdrag en in onderhandeling treden. Verwacht wordt dat de eerste mandaten in 2001 kunnen worden aangevraagd.

Het is bovendien noodzakelijk toezicht te oefenen op de praktische effecten van de gesloten overeenkomsten. Het lijkt derhalve dienstig van de lidstaten te verlangen dat zij regelmatig rapporteren aan de Commissie over eerdere hoeveelheden en de herkomst van de invoer in het kader van nieuwe bilaterale of regionale verdragen of bestaande overeenkomsten. De Commissie zal vervolgens een rapport opstellen over de opgedane ervaring en indien nodig extra maatregelen op communautair niveau voorstellen

3. CONCLUSIES

Belangrijke vooruitgang is geboekt bij de ontwikkeling van de markt voor elektriciteit en gas, zowel kwantitatief (percentage van marktopening) als kwalitatief (structurele keuzen inzake ontvlechting, toegang tot het netwerk enz.). Dit heeft tot belangrijke prijsverlagingen geleid, die het grootst zijn in de landen met een hoge mate van kwantitatieve marktopening.

Met betrekking tot *normen van openbare dienstverlening* wijst de ervaring uit dat marktopening, inclusief volledige openstelling, geen achteruitgang van de normen van openbare dienstverlening tot gevolg heeft gehad. Integendeel, volledige marktopening gecombineerd met doeltreffende regelgeving heeft geleid tot een stijgend bewustzijn en hogere normen van openbare dienstverlening. De Commissie acht het van het allergrootste belang dat openbare-dienstverleningsnormen niet achteruitgaan. Hoewel alles erop wijst dat openbare-dienstverleningsnormen erop vooruitgaan, acht de Commissie het belangrijk ten minste te bepalen dat in alle lidstaten de universele dienst in de elektriciteitssector moet zijn gewaarborgd, hetgeen betekent dat aan alle huishoudens elektriciteit van hoge kwaliteit tegen redelijke prijzen wordt geleverd en dat een minimumaantal normen inzake bescherming van de eindafnemer wordt vastgesteld.

Marktopening is ook verenigbaar gebleken met de doelstellingen van de Gemeenschap met betrekking tot *voorzieningszekerheid* en *milieubescherming*, mits het noodzakelijke aanvullende beleid wordt gevoerd. Passende maatregelen zijn aanwezig of worden voorbereid op nationaal en communautair niveau, teneinde te waarborgen dat de gestage voltooiing van de interne markt positief bijdraagt tot de doelstellingen van de Gemeenschap in deze opzichten.

Maatregelen kunnen worden getroffen en worden nu getroffen om te waarborgen dat de noodzakelijke herstructurering van de energie-industrie plaatsvindt op een sociaal consensuele manier die verenigbaar is met de doelstellingen van de Gemeenschap met betrekking tot het *werkgelegenheidsbeleid*.

Naburige landen nemen reeds deel aan de interne markt of zullen dit gaan doen, afhankelijk echter van overwegingen met betrekking tot reciprociteit en milieubescherming die verenigbaar zijn met de handelsregels en noodzakelijk zijn om gelijke concurrentievoorwaarden te waarborgen. Bilaterale verdragen kunnen de basis leggen voor vooruitgang in dit opzicht.

Deze ontwikkelingen zijn bemoedigend. De uiteindelijke doelstelling van een volledig geïntegreerde markt is echter nog niet bereikt. Ervaring heeft geleerd dat de bepalingen van de richtlijnen voor elektriciteit en gas met betrekking tot de twee hoofdkwesties herzien en versterkt moeten worden teneinde de interne markt te voltooien.

Met betrekking tot het *niveau van marktopening* zijn de meeste lidstaten verder gegaan dan in de richtlijnen voor elektriciteit en gas werd gevraagd. De mate van marktopening verschilt echter aanzienlijk van lidstaat tot lidstaat. Indien deze situatie langere tijd aanhoudt, zullen zich in de interne markt geen echt gelijke concurrentievoorwaarden kunnen ontwikkelen. Deze ontwikkeling was niet voorzien toen de richtlijnen voor gas en elektriciteit werden goedgekeurd. Op dat moment werd niet verwacht dat een overgrote meerderheid van de lidstaten hun markt meer dan wettelijk vereist zouden openen en zeker niet dat deze zich zouden inzetten voor volledige opening binnen een kort tijdsbestek. De concurrentieverstoring – zowel tussen elektriciteits- en gasbedrijven als tussen elektriciteits- en gasgebruikers – die op dit moment bestaat, werd dus niet verwacht. Bovendien bieden de reciprociteitsbepalingen van de richtlijn geen passende oplossing voor deze verstoring.

Marktopening is belangrijk maar om in de praktijk doeltreffend te zijn moet *eerlijke en niet-discriminerende toegang tot het net* gewaarborgd zijn. Hoewel in dit opzicht aanzienlijke vooruitgang is geboekt, in het bijzonder bij elektriciteit, is er nog steeds behoefte aan verdere verbetering. Ook verschillen de normen in de lidstaten, een situatie die verstoringen van de markt waarschijnlijk zal verergeren. Het aantal deelnemers dat tijdens de openbare hoorzitting

nadrukkelijk wees op het fundamentele belang van deze kwesties voor het creëren van zowel doeltreffende concurrentie als gelijke concurrentievoorwaarden, toont het belang van deze kwestie.

De Commissie is van mening dat de omstandigheden gunstig zijn voor een belangrijke volgende stap in het openstellen van de markt die leidt tot de snelle voltooiing van de interne markt voor elektriciteit en gas. Zoals hierboven vermeld, bevestigde een overgrote meerderheid van de deelnemers aan de openbare hoorzitting de noodzaak de voltooiing van de interne markt voor elektriciteit en gas te bespoedigen. Zoals onderstreept door deze bedrijven, consumentenvertegenwoordigers en organisaties zijn de voordelen van een volledig geliberaliseerde markt talrijk.

Volledige opening van de markt voor gas en elektriciteit zorgt voor gelijke concurrentievoorwaarden voor de lidstaten en voor alle marktpartijen in de interne markt, hetgeen, zoals hierboven werd aangetoond, niet kan worden verwacht wanneer de huidige richtlijnen geïmplementeerd worden.

Met name met betrekking tot de elektriciteitsprijs heeft het reeds op dit gebied bereikte concurrentieniveau geleid tot aanzienlijke prijsverlagingen. Deze zullen het algemene concurrentievermogen van het bedrijfsleven in de EU handhaven en verstevigen. De opening van de markt vordert nu snel in de meeste landen waarmee ondernemingen uit de EU hoofdzakelijk concurreren. De voltooiing van de interne markt is van wezenlijk belang om gelijke tred te houden met de ontwikkelingen op de markten van onze handelspartners.

Concurrentie zal tevens leiden tot grotere homogeniteit van de prijzen in de hele Gemeenschap en daarbij in gelijke voorwaarden voorzien voor industriële energieverbruikers en huishoudens. Dit is in het bijzonder van belang voor het midden- en kleinbedrijf, dat op dit moment vaak in het nadeel is vergeleken met grote industriële verbruikers, vooral wanneer het gebonden eindverbruikers betreft. In dit opzicht moet worden opgemerkt dat door een aantal deelnemers aan de hoorzitting onderstreept werd dat het niet gerechtvaardigd kan zijn om met betrekking tot de toegang tot vergelijkbare elektriciteits- en gasprijzen concurrentievoordeel te blijven geven aan grote bedrijven in de EU. Gezien het belang van het midden- en kleinbedrijf voor de Gemeenschap kan een dergelijke situatie alleen maar nadelig zijn met betrekking tot het concurrentievermogen, de innovatie en werkgelegenheid.

Volledige marktopening zal ook innovatie en het doordringen in de markt van nieuwe technologieën stimuleren. In feite vinden veel nieuwe technologische ontwikkelingen op het gebied van de energieproductie plaats, met name met betrekking tot microvermogen-technologie en duurzame energiebronnen. Microturbines bieden verbruikers in toenemende mate alternatieven, terwijl momenteel brandstofceltechnologie wordt ingevoerd. Deze technologieën leveren voor veel verbruikers aanzienlijke voordelen op met betrekking tot betrouwbaarheid, milieu-effect en vaak kosten. Bovendien zijn deze technologieën voor niet centraal gelegen gebieden bijzonder aantrekkelijk. De voltooiing van de interne markt zal voor alle concurrerende technologieën gelijke voorwaarden bieden wat de toegang tot verbruikers betreft en zal bijgevolg de invoering van deze nieuwe technologieën bespoedigen.

Verdere marktopening zal naar verwachting ook de dienstverleningsniveaus voor afnemers verhogen, vooral op het niveau van de eindafnemers. De kwaliteit van de dienstverlening, bijvoorbeeld met betrekking tot reparatie, nieuwe diensten en factureringsafspraken, zijn enkele van de gebieden waarop ondernemingen concurreren. Dit is reeds waargenomen in landen waar de markt volledig is opengesteld.

De ontwikkeling van de “gas-gasconcurrentie” ten slotte kan verder vergemakkelijkt worden door de voltooiing van de interne energiemarkt. Op dit moment is de aardgasprijs op het Europese vasteland gekoppeld aan de olieprijs. In Duitsland bijvoorbeeld stegen de prijzen voor lichte huisbrandolie van juli 1999 tot juli 2000 met 50%. De groothandelsprijzen voor gas stegen in dezelfde periode met 42%. In december 2000 was de gemiddelde prijs aan de grens voor in Duitsland ingevoerd gas bijna 90% hoger tegenover vorig jaar. Het is duidelijk in het belang van de Gemeenschap dat gas-gasconcurrentie zich voortdurend ontwikkelt en dat de prijsverhouding tussen olie en gas ontkoppeld wordt, aangezien dit de diversiteit van de energievoorziening van de EU zal verbeteren. In de gasrichtlijn is reeds rekening gehouden met de ontwikkeling van gas-gasconcurrentie vanwege het recht van in aanmerking komende verbruikers om toegang voor derden te verkrijgen tot aan de bron. Aangezien toenemende aantallen in aanmerking komende verbruikers concurrentie in het leven roepen, moeten gasproducenten in toenemende mate met elkaar concurreren voor wat betreft de gasprijs.

De ontwikkeling van effectieve gas-gasconcurrentie kan in Europa worden gehinderd door de omvang van langlopende contracten voor levering en transport van Europees gas. Om op een doeltreffende manier de Europese gasmarkt te openen en gas-gasconcurrentie te stimuleren, kunnen programma's voor het beschikbaar stellen van gas worden ingevoerd door bestaande langlopende exclusieve leveringscontracten voor derden open te stellen. Enkele lidstaten hebben dergelijke programma's ingevoerd, terwijl andere lidstaten moeten worden gestimuleerd om dergelijke programma's in overweging te nemen, waardoor de liquiditeit op de gasmarkt zou toenemen.

Teneinde de markt volledig open te stellen, moeten zowel kwantitatieve als kwalitatieve factoren worden bekeken. Het is noodzakelijk een deadline vast te stellen voor de lidstaten om het voor alle verbruikers (particuliere en industriële) mogelijk te maken elektriciteit en gas te betrekken van leveranciers van hun keuze in de hele Gemeenschap. Dit moet waarborgen dat een interne markt snel en ten voordele van alle burgers van de Gemeenschap tot stand komt, maar ook dat werkelijk gelijke concurrentievoorwaarden voor alle bedrijven in de EU ontstaan.

Het is voorts noodzakelijk een doeltreffend systeem van markttoegang te waarborgen, m.a.w. te waarborgen dat in aanmerking komende verbruikers en producenten effectieve en niet-discriminerende toegang tot het transmissie- en distributienet en tot andere essentiële infrastructuur kunnen hebben. Ervaring wijst erop dat het voltooien van de uiteindelijke doelstelling van niet-discriminerende toegang tot het net niet volledig bereikt kan worden op basis van de huidige regels van de richtlijn betreffende toegang voor derden en het niveau van ontvlechting. In deze context moeten in alle lidstaten onafhankelijke nationale regelgevende instanties worden ingesteld, daar zij een centrale rol spelen bij het garanderen van niet-discriminerende voorwaarden voor toegang tot het net. Zij moeten ten minste de bevoegdheid hebben om transmissie- en distributietarieven vast te stellen of goed te keuren.

Er dient in strenge normen te worden voorzien met betrekking tot de voorwaarden voor toegang voor derden en ontvlechting, waarmee een hoge mate van onafhankelijkheid – en dus onpartijdigheid – van systeemexploitanten gewaarborgd is. Deze normen moeten in beginsel in alle lidstaten kwalitatief vergelijkbaar zijn, teneinde voor gelijke concurrentievoorwaarden te zorgen en verstoringen in de handel te vermijden.

De Commissie is derhalve tot de conclusie gekomen dat voorstellen die aan deze eisen voldoen nu bij het Europees Parlement en de Raad moeten worden ingediend. Bovendien kunnen deze voorstellen de bestaande bepalingen betreffende doelstellingen van de openbare dienstverlening versterken. Deze kwalitatieve voorstellen zijn reeds aangegeven in het

Groenboek over voorzieningszekerheid dat de Commissie in november 2000³⁴ heeft aangenomen.

Hoewel het juist is dat deze voorstellen betrekkelijk snel op de tenuitvoerlegging van de bestaande elektriciteits- en gasrichtlijn volgen, bestaan er gegronde redenen om nieuwe maatregelen voor te stellen. Ten eerste heeft de marktopening in de meeste lidstaten veel sneller plaatsgevonden en aanzienlijkere verstoringen van de markt tot gevolg gehad dan verwacht. Ten tweede toont de huidige ervaring aan dat er, indien effectieve concurrentie moet ontstaan en gelijke concurrentievoorwaarden hierop moeten volgen, gelijkwaardige en krachtige minimumeisen betreffende ontvlechting en toegang voor derden moeten worden gesteld.

Het is echter belangrijk dat de voltooiing van de interne markt de doelstellingen van de Gemeenschap op andere belangrijke gebieden, zoals consumenten- en milieubescherming, voorzieningszekerheid en andere aspecten van openbare dienstverlening, niet in gevaar brengt maar dat deze juist bijdraagt tot het bereiken van deze doelstellingen. Naarmate de markt sneller wordt opengesteld, moet het proces dus steeds gepaard gaan met passende maatregelen op deze gebieden, zowel op nationaal als op communautair niveau. De Commissie zal de ontwikkelingen in dit verband oplettend volgen en zo nodig passende voorstellen doen.

Er moet tevens op worden gewezen dat deze volgende wetgevingsfase slechts een van de maatregelen is die zal moeten worden genomen om een werkelijke interne markt tot stand te brengen. Hoewel bijvoorbeeld veel is verwezenlijkt in het kader van het Forum van Florence en van Madrid voor elektriciteit en gas, is verdere vooruitgang essentieel, vooral met betrekking tot bijvoorbeeld het mechanisme voor grensoverschrijdende tariefregeling en congestiebeheer in de elektriciteitssector. De Commissie zal de vooruitgang die tot dusver in het kader van het regelgevingsforum voor elektriciteit is geboekt, formaliseren in wettelijke maatregelen.

Met name voor elektriciteit is het thans noodzakelijk in een formeel wettelijk kader te voorzien waarmee wordt voortgebouwd op de resultaten van het regelgevingsforum betreffende grensoverschrijdende toegang tot transmissienetten. Dit zal het mogelijk maken ter zake besluiten of beschikkingen vast te stellen die onmiddellijk van toepassing zijn. De Commissie heeft derhalve besloten dat een voorstel dat aan deze eis voldoet, bij het Europees Parlement en de Raad moet worden ingediend.

Bovendien zal verder werk moeten worden gemaakt van de vaststelling van bestaande voorstellen op het gebied van milieu en heffingen. De Commissie zal, teneinde te waarborgen dat een hoog niveau van openbare dienstverlening wordt gehandhaafd en nog verhoogd, de lopende benchmarking voortzetten en in 2001 een desbetreffende mededeling aannemen. De Commissie zal tevens haar werkzaamheden op het gebied van voorzieningszekerheid voortzetten. De Commissie heeft op 29 november 2000 een Groenboek over deze kwestie (COM/2000/769) aangenomen en het is belangrijk dat de werkzaamheden op dit gebied worden voortgezet. Al deze kwesties zullen prioriteitsgebieden voor de Commissie blijven vormen naast de vaststelling van verdere wettelijke maatregelen die op de voltooiing van de interne markt voor gas en elektriciteit zijn gericht.

---

³⁴ COM (2000) 769, blz. 71-72.

TOELICHTING

HERZIENING VAN DE ELEKTRICITEITS- EN DE GASRICHTLIJN

1. INLEIDING

De Europese Raad van 23-24 maart 2000 in Lissabon riep op tot “snel werken” om de interne markt te voltooien en vroeg “de Commissie, de Raad en de lidstaten, elk in overeenstemming met hun respectievelijke bevoegdheden... de liberalisering op het gebied van gas, elektriciteit... te versnellen. Het doel is een volledig functionele, operationele interne markt op deze gebieden te voltooien; de Europese Raad zal de geboekte vooruitgang tijdens zijn vergadering volgend voorjaar beoordelen op basis van een rapport van de Commissie en passende voorstellen”. Het Europees Parlement verzocht eveneens de Commissie een gedetailleerd tijdschema vast te leggen binnen welke nauwkeurig omschreven doelstellingen dienen te worden gerealiseerd om uiteindelijk te komen tot een geleidelijke maar volledige liberalisering van de energiemarkten¹.

De Energieraad van 30 mei 2000 benadrukte “het belang en de urgentie van de tijdens de Europese Raad van Lissabon getrokken conclusies” en vroeg de Commissie “tijdig voorstellen voor verdere acties te doen”.

In de mededeling van de Commissie “Voltooiing van de interne energiemarkt”² wordt de conclusie getrokken dat thans bij het Parlement en de Raad op de voltooiing van de interne markt voor gas en elektriciteit gerichte voorstellen kunnen worden ingediend, die niet alleen deze primaire doelstelling zullen realiseren, maar ook verenigbaar zijn met en bijdragen aan de andere relevante beleidslijnen van de Gemeenschap op dit gebied.

Het aangehechte voorstel tot wijziging van de Richtlijnen 96/92/EG en 98/30/EG voldoet bijgevolg aan het verzoek van de Europese Raad en de Energieraad; het volgt het recente Groenboek over voorzieningszekerheid³ waarin de verbanden worden belicht tussen de bespoediging van de integratie van de energiemarkten in Europa en de noodzaak voorzieningszekerheid te waarborgen.

2. TE BEREIKEN DOELSTELLINGEN

Zoals in de bovengenoemde mededeling uiteengezet, moet, indien de Gemeenschap een echte en doeltreffende interne markt voor elektriciteit en gas tot stand wenst te brengen, elk voorstel zowel kwantitatieve als kwalitatieve elementen bevatten:

- Het geleidelijk toestaan dat alle elektriciteits- en gasverbruikers hun leverancier vrij kunnen kiezen (**“kwantitatief voorstel”**). Er zijn drie redenen om in dit opzicht een ambitieus programma na te streven. Ten eerste om te waarborgen dat alle bedrijven in de EU profiteren van de concurrentie met betrekking tot verhoogde efficiëntie en lagere prijzen, die leiden tot een sterker concurrentievermogen en meer werkgelegenheid in de EU. Ten tweede om te waarborgen dat huishoudelijke verbruikers in de EU ten volle profiteren van de marktopening met betrekking tot lagere elektriciteits- en gasrekeningen.

---

¹ Resolutie ‘Liberalisering van de energiemarkten’ A5-0180/2000 van 6 juli 2000.

² PB C ... van ..., blz. ..

³ COM (2000) 769, blz. 71.

Ten derde om gelijke concurrentievoorwaarden tussen de lidstaten te waarborgen met betrekking tot de marktopening en derhalve de 15 nationale markten volledig te integreren in een echte en volledig operationele eenheidsmarkt.

- Het structureel verbeteren van de markt voor elektriciteit en gas in de Gemeenschap (**“kwalitatieve voorstellen”**). Ervaring met marktopening, niet alleen in de Gemeenschap maar ook in andere landen, heeft duidelijk geleerd dat bepaalde wijzen van aanpakken bij het openstellen van de markt veel gemakkelijker tot werkelijke concurrentie leiden dan andere. De grote meerderheid van de lidstaten hebben een dergelijke aanpak gekozen voor elektriciteit en een groot aantal lidstaten heeft dat ook gedaan voor gas.

Naarmate de interne markt zich ontwikkelt, vooral met betrekking tot de bovengenoemde kwantitatieve bespoediging, is het derhalve van essentieel belang dat de methoden die worden gehanteerd bij het openstellen van de markt, geleidelijk in alle lidstaten convergeren indien een echte interne markt zonder concurrentievervalsing moet ontstaan. Dat is evenzo noodzakelijk indien alle mogelijke voordelen van de totstandbrenging van de interne markt voor elektriciteit en gas moeten worden benut en doorgegeven aan de verbruikers.

Het wordt algemeen erkend dat toegang voor derden op basis van gepubliceerde en niet-discriminerende tarieven en een hoog niveau van ontvlechting niet alleen gunstig maar noodzakelijk zijn voor het waarborgen van doeltreffende concurrentie. Om de interne markt te voltooiën is het bijgevolg niet voldoende de vraag volledig te liberaliseren, maar moeten er ook doeltreffende marktstructuren bestaan. Niet alleen moet ervoor worden gezorgd dat de voordelen van concurrentie de burgers van de Gemeenschap maximaal ten goede komen, maar deze maatregelen zijn ook nodig om gelijke concurrentievoorwaarden tussen de lidstaten te garanderen en non-discriminatie, met name met betrekking tot verticaal geïntegreerde bedrijven met een machtspositie, te waarborgen. Het wordt inderdaad steeds duidelijker dat deze kwestie net zo belangrijk, zo niet belangrijker is dan het niveau van kwantitatieve marktopening wanneer echte reciprociteit tussen de lidstaten moet worden bereikt.

Het is bovendien dienstig dat de richtlijnen met dit voorstel worden bijgewerkt: enkele bepalingen en opties in de richtlijnen zijn ofwel overbodig geworden of zijn niet door de lidstaten uitgekozen. Dit betreft de aanbestedingsprocedure voor het liberaliseren van de energieproductie (behalve als een reservemaatregel die om redenen van voorzieningszekerheid kan worden getroffen) en het model van de exclusieve koper voor toegang tot het net. Deze kunnen dus uit de richtlijn worden verwijderd. Deze opschoning is vooral belangrijk met betrekking tot het verschaffen van gelijke concurrentievoorwaarden in termen van marktstructuren van de elektriciteits- en de gasmarkt in landen die kandidaat zijn voor toetreding tot de Gemeenschap. Daarnaast wordt een aantal administratieve procedures vereenvoudigd teneinde de bureaucratie te beperken. Dit betreft verplichtingen in de richtlijnen die gezien de opgedane ervaring verlicht kunnen worden. Voorts zijn in beide richtlijnen de bepalingen met betrekking tot de eisen inzake de scheiding van de boekhouding verduidelijkt.

Het lijkt tevens wenselijk Richtlijnen 90/547/EEG en 91/296/EEG van de Raad betreffende de doorvoer van elektriciteit en aardgas in te trekken, teneinde homogene en niet-discriminerende toegangsregelingen voor transmissie te waarborgen, ook wanneer dit grensoverschrijdend transport binnen de Gemeenschap omvat. Met het oog op de consistentie en ter voorkoming van verwarring met betrekking tot toegangsregelingen en -voorwaarden wordt voorgesteld de voorschriften van de doorvoerrichtlijnen in gestroomlijnde vorm op te nemen in het voorstel voor een nieuwe richtlijn inzake de voltooiing van de interne energiemarkt om zodoende transmissiesysteembeheerders, indien nodig, toegang te verlenen

tot het hoofdnet van andere transmissiesysteembeheerders op voorwaarden die niet discriminerend zijn.

Het is ten slotte wenselijk de bestaande bepalingen betreffende openbare-dienstdoelstellingen te verbeteren om een doeltreffende en voortdurende vergelijkende studie mogelijk te maken en te waarborgen dat alle burgers het recht hebben tegen betaalbare en redelijke prijzen van elektriciteit te worden voorzien (universele dienst) en een minimumaantal rechten inzake consumentenbescherming genieten.

Deze verbeteringen in de richtlijnen en het schrappen van overbodige bepalingen zullen tevens meer duidelijkheid scheppen en een beter houvast bieden voor de kandidaat-landen bij de invoering van hervormingen in hun elektriciteits- en gasector.

3. DE VOORSTELLEN

3.1. Kwantitatieve voorstellen - het geleidelijk verlenen van een vrije keuze van leverancier aan alle verbruikers.

Er wordt voorgesteld dat alle niet-huishoudelijke elektriciteitsverbruikers in de lidstaten (dat wil zeggen alle bedrijfs- en handelsgebouwen) vrij zijn om per 1 januari 2003 hun elektriciteitsleverancier te kiezen en dat dit per 1 januari 2005 voor alle verbruikers zal gelden (dat wil zeggen 100% marktopening).

Aangezien de opening van de gasmarkt nog steeds achterloopt bij die van de elektriciteitsmarkt (de lidstaten moesten de gasrichtlijn 18 maanden na de elektriciteitsrichtlijn ten uitvoer leggen) en gasbedrijven minder tijd hebben gehad om zich voor te bereiden, wordt voorgesteld alle niet-huishoudelijke gasverbruikers hiervoor op 1 januari 2004 in aanmerking te laten komen, dat wil zeggen een jaar later dan voor elektriciteit. Dezelfde deadline als die voor elektriciteit wordt echter voorgesteld voor de invoering van volledige marktopening: 1 januari 2005, aangezien deze periode lang genoeg is voor de gasector in de EU om zich ten volle voor te bereiden op volledige concurrentie en omdat daarna gewaarborgd zal zijn dat beide interne markten parallel werken. Dit is vooral belangrijk ten gevolge van de toenemende convergentie tussen beide sectoren.

Deze voorstellen worden gedaan, rekening houdend met de ervaring van de landen die volledige concurrentie reeds met succes hebben ingevoerd, en met de benodigde tijd om alle noodzakelijke voorbereidingen te treffen op administratief, technisch en wettelijk/regelgevend gebied, teneinde bescherming van de verbruiker en het respecteren van de vereiste openbare-dienstdoelstellingen te waarborgen. In het bijzonder wordt rekening gehouden met het feit dat het in aanmerking komen van huishoudens in tegenstelling tot de industriële en commerciële sector vaak intensieve voorbereiding vereist met betrekking tot factureringsafspraken en de ontwikkeling van verbruikersbelastingsprofielen⁴. Ook wordt rekening gehouden met het voornemen van de meeste lidstaten om volledige concurrentie in te voeren volgens een tijdschema dat ongeveer overeenstemt met het voorgestelde. De mededeling van de Commissie betreffende de voltooiing van de interne energiemarkt toont duidelijk aan dat in de

---

⁴ Bij een gestandaardiseerd belastingsprofiel wordt uitgegaan van een aanname van het elektriciteitsverbruik van een type kleine verbruiker naar volume en tijdstip van de vraag. Eventuele afwijkingen van het profiel worden geregeld na periodieke aflezing van de bestaande meter, waardoor kan worden afgezien van de duurdere methode waarbij van minuut tot minuut het werkelijke verbruik wordt afgelezen en vergeleken met het bij contract vastgestelde volume van de verbruiker.

context van deze ontwikkeling volledig kan worden voldaan aan de voornaamste doelstellingen van de Gemeenschap op dit gebied, met name hoge normen van openbare dienstverlening en consumentenbescherming, milieubescherming, voorzieningszekerheid en opening van de markt met sociale consensus.

3.2. Kwalitatieve voorstellen.

In dit opzicht worden twee voorstellen gedaan met betrekking tot ontvlechting en methodiek van toegang tot het net. Bijna al degenen die commentaar hebben geleverd in de context van de openbare hoorzitting over de voltooiing van de interne energiemarkt, die de Commissie in september 2000 heeft georganiseerd, benadrukten dat strenge normen en duidelijke maatregelen met betrekking tot beide kwesties van essentieel belang zijn wanneer doeltreffende concurrentie in de interne markt gewaarborgd moet worden en doeltreffende reciprociteit tussen lidstaten en bedrijven moet bestaan.

Ontvlechting: Teneinde een gemeenschappelijke minimumeis tot ontvlechting in de interne markt voor elektriciteit en gas te waarborgen, wordt voorgesteld dat de lidstaten minimaal garanderen dat transmissie geschiedt via een dochteronderneming die met betrekking tot haar dagelijkse activiteiten wettelijk en functioneel losstaat van de elektriciteitsproductie en de verkoopactiviteiten van de moedermaatschappij (een onafhankelijke transmissiesysteembeheerder – TSO). Er wordt een aantal maatregelen gespecificeerd waaraan moet worden voldaan, teneinde te waarborgen dat de dochteronderneming voor transmissie in staat is functioneel te werken, onafhankelijk van de andere commerciële belangen van de groep waartoe ze behoort. Met betrekking tot functionele scheiding gelden de volgende minimumeisen:

- Degenen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van het transmissiesysteem mogen niet deelnemen in bedrijfsstructuren die direct of indirect verantwoordelijk zijn voor de dagelijkse leiding van de opwekkings-/productie- en leveringsactiviteiten van de geïntegreerde groep.
- Passende maatregelen moeten worden genomen om te waarborgen dat rekening wordt gehouden met de individuele belangen van de directie van het transmissiesysteembedrijf, en wel op een manier die waarborgt dat ze in staat is onafhankelijk te werken.
- De transmissiesysteembeheerder moet volledige controle uitoefenen over alle middelen die nodig zijn om het net te exploiteren, te onderhouden en te ontwikkelen.
- De transmissiesysteembeheerder moet een nalevingsprogramma vaststellen met de maatregelen die zijn genomen om te waarborgen dat discriminerend gedrag is uitgesloten. Het programma moet de specifieke verplichtingen van de werknemers tot het bereiken van dat doel omschrijven. Het moet worden opgesteld en op de naleving ervan moet worden toegezien door een nalevingsfunctionaris die is aangesteld door en rapporteert aan de president/hoofddirecteur van het geïntegreerde bedrijf waartoe de transmissiesysteembeheerder behoort. De nalevingsfunctionaris moet bij de nationale regelgevende instantie een jaarverslag indienen, waarin de genomen maatregelen worden uiteengezet en dat moet worden gepubliceerd.

Veel deelnemers aan de openbare hoorzitting voerden verder aan dat de distributie ook op een vergelijkbare manier ontvlecht moet worden, waarvoor wettelijke scheiding vereist is⁵, en beklemtoonden het essentiële belang van niet-discriminerende toegang tot distributie⁶.

Verdere opening van de markt zal onafhankelijk distributiesysteembeheer even belangrijk maken als onafhankelijk transmissiesysteembeheer. De Commissie stelt daarom voor wettelijke scheiding in te voeren, in 2003 voor distributiesysteembeheerders voor elektriciteit en in 2004 voor gas, op grotendeels dezelfde voorwaarden als die welke hierboven voor transmissiesysteembeheerders zijn beschreven. De lidstaten kunnen echter besluiten een de minimis drempel in te voeren, omdat het buiten verhouding kan zijn kleine lokale distributiebedrijven deze ontvlechtigingsverplichting op te leggen.

Opgemerkt moet worden dat deze wijziging een belangrijkere ontwikkeling met betrekking tot gas dan met betrekking tot elektriciteit betekent. In de gasrichtlijn is alleen interne boekhoudkundige ontvlechting van de transmissie vereist alsmede maatregelen die waarborgen dat geen commercieel gevoelige informatie openbaar wordt gemaakt. Zes lidstaten zijn echter al overgegaan tot wettelijke, eigendoms- of managementontvlechting of bereiden dit voor. Bovendien moet worden opgemerkt dat verschillende geïntegreerde gasondernemingen een vergelijkbaar beleid van het scheiden van beheer en exploitatie van transportfuncties van de gasleveringsfunctie voeren. Het is algemeen geaccepteerd dat deze ontwikkeling tot een meer doeltreffende en gelijkwaardige concurrerende structuur in de interne markt zal leiden en een betere markttoegang mogelijk maakt aangezien potentiële nieuwkomers zeker kunnen zijn van niet-discriminerende toegang. Daarnaast geeft het binnen geïntegreerde bedrijven duidelijkere kostensignalen en stimulansen af naar de verschillende bedrijfstaken. Het aannemen van deze maatregel zal dus leiden tot een snellere en rechtvaardige ontwikkeling van een doeltreffende interne gasmarkt.

Deze bepalingen werden door een overgrote meerderheid van de sprekers tijdens de hoorzitting als belangrijk aangemerkt. In het licht van de opgedane ervaring met het uitvoeren van de bestaande richtlijnen zijn deze bepalingen ook het belangrijkste gebleken bij het waarborgen van doelmatige functionele onafhankelijkheid.

---

⁵ De gas- en de elektriciteitsrichtlijn vereisen alleen gescheiden boekhouding op het niveau van distributie alsmede maatregelen die waarborgen dat er geen commercieel gevoelige informatie openbaar wordt gemaakt.

⁶ Distributiekosten zijn relatief hoog. Voor gas zijn de totale investeringen in gasdistributie doorgaans twee keer zo hoog als in transmissie. In een land dat geen eigen gaswinning heeft, kan de investering in gasdistributie 70% tot 80% van de totale investeringen in het leveringstraject naar de eindverbruiker bedragen.

Veel deelnemers aan de hoorzitting voerden aan dat opslag en voorzieningen voor vloeibaar aardgas (LNG) verder ontvlecht moeten worden en dat in regelgeving voor de toegang daartoe moet worden voorzien. Velen pleitten er ook voor dat volledige eigendomsontvlechting voor transmissie moet plaatsvinden. Het is duidelijk dat deze maatregelen zullen leiden tot doeltreffendere garanties van niet-discriminerende toegang. Voorts erkent de Commissie ten volle de fundamentele rol die toegang tot gasopslag en andere belangrijke ondersteunende diensten moet spelen indien een concurrerende markt tot stand moet komen⁷. In dit licht heeft de Commissie besloten een verduidelijking van het belang van toegang tot opslag, andere ondersteunende diensten en flexibiliteitsinstrumenten voor te stellen alsmede een versterking van de procedure voor toegang voor derden met betrekking tot de distributie en LNG-installaties (zie hieronder) en te eisen dat gasbedrijven verplicht worden voor de opslag- en LNG-activiteiten separate exploitatiebedrijven aan te wijzen en op te richten (opslag- en LNG-bedrijven), om zodoende de transparantie te verhogen voor degenen die toegang tot deze essentiële faciliteiten vragen. De Commissie verwacht dat deze maatregelen voldoende zullen zijn om doeltreffende en niet-discriminerende toegang tot de gas- en elektriciteitssystemen te waarborgen. Zij heeft besloten, althans voor het ogenblik, met betrekking tot opslag en LNG geen andere ontvlechtingseisen te stellen (dat wil zeggen geen gescheiden wettelijke onderdelen voor deze activiteiten te eisen). Voorts wordt voorgesteld een bepaling op te nemen inzake niet-discriminerende verlening van diensten voor het in evenwicht houden van productie en verbruik van zowel gas als elektriciteit.

De Commissie zal echter nauwgezet blijven controleren of doeltreffende en niet-discriminerende toegang ontstaat voor transmissie (inclusief upstreampijpleidingen), distributie, LNG, opslag en andere belangrijke dienstverleningsfaciliteiten. Teneinde voortdurend onderzoek naar deze kwesties door alle instellingen van de Gemeenschap te waarborgen, wordt voorgesteld de richtlijnen zodanig te herzien dat de Commissie voor het einde van het tweede en het vierde jaar na de inwerkingtreding van deze herziening bij het Europees Parlement en de Raad, onder andere over deze kwesties, verslag moet uitbrengen (artikel 1 en 2) en indien nodig passende voorstellen voor verdere maatregelen moet indienen.

Toegang voor derden: Zoals hierboven vermeld, vonden alle deelnemers aan de hoorzitting de doeltreffende toegang voor derden ook heel belangrijk voor het waarborgen van de ontwikkeling van werkelijke concurrentie. Het wordt bijna algemeen geaccepteerd dat het minimumstelsel dat nodig is om niet-discriminatie en de benodigde transparantie en voorspelbaarheid te waarborgen waarmee doeltreffende concurrentie zich kan ontwikkelen, bestaat uit gepubliceerde en gereguleerde tarieven die onder niet-discriminerende voorwaarden van toepassing zijn op alle systeemgebruikers - of het nu afnemers of bedrijven zijn - inclusief degenen die behoren tot de groep waartoe de TSO behoort. Deze tarieven kunnen worden verdeeld in objectieve categorieën afnemers, mits dit geen discriminatie tot gevolg heeft. Bijna alle lidstaten hebben dit stelsel voor elektriciteit aangenomen, maar niet voor gas⁸. Derhalve wordt voorgesteld een gepubliceerde en gereguleerde tariefstructuur de

---

⁷ De gasafzet varieert aanzienlijk voor alle verbruikers, zowel op een enkele dag als gedurende het hele jaar. De gaslevering is echter constanter aangezien gasproducenten het gebruik van de capaciteit van hun pijpleidingeninfrastructuur willen maximaliseren. Niet-discriminerende toegang tot flexibiliteitsinstrumenten zoals opslag kan derhalve doorslaggevend zijn voor een doeltreffende toegang tot het gehele gassysteem en voor het waarborgen van gelijke concurrentievoorwaarden tussen gevestigde nutsbedrijven die over aanzienlijke opslagfaciliteiten beschikken, en nieuwkomers en afnemers zonder deze faciliteiten.

⁸ Voor gas hebben de volgende lidstaten een systeem van toegang via onderhandelingen of een hybride gepubliceerd/onderhandeld systeem: Oostenrijk, België (dat echter kort geleden besloot over te stappen op een wettelijk geregeld TPA), Denemarken, Frankrijk, Duitsland en Nederland.

minimumnorm te maken voor transmissie- en distributietarieven op beide markten. Het is belangrijk te waarborgen dat de landen die zullen toetreden, eveneens structuren hanteren die verenigbaar zijn met de aanpak van de lidstaten.

Teneinde te waarborgen dat niet-discriminatie in de praktijk werkt, zullen de lidstaten en nationale regelgevende instanties nauwlettend moeten toezien op het gedrag van wettelijk gescheiden transmissie- en distributiesysteembeheerders. De lidstaten en nationale regelgevende instanties zullen er onder meer voor moeten zorgen dat transmissie- en distributiesysteembeheerders binnen een redelijke termijn gevolg geven aan verzoeken om toegang. Volgens de Commissie zou in beginsel een termijn van twee weken niet mogen worden overschreden. Zij zullen er tevens voor moeten zorgen dat transmissie- en distributiesysteembeheerders bedrijven die toegang tot het net vragen, geen vragen stellen met betrekking tot de energiebron, de bestemming of de verdere transportroute welke niet noodzakelijk zijn voor het vervullen van hun taken met betrekking tot het beheer van het net.

Regelgeving: Onafhankelijke nationale regelgevende instanties spelen een centrale rol bij het garanderen van niet-discriminerende toegang tot het net, daar zij de bevoegdheid hebben transmissie- en distributietarieven vast te stellen of goed te keuren voordat zij van kracht worden. Mededingingsautoriteiten kunnen bij concurrentievervalsing slechts ex-post optreden, terwijl regelgevende instanties een actieve ex-ante functie hebben. Deze instanties spelen bij de totstandbrenging van een echte interne markt tevens een belangrijke rol in kwesties met betrekking tot grensoverschrijdende handel. Zij zorgen ook voor continuïteit in de regelgeving en transparantie van de markt. Krachtens de voorgestelde richtlijn zijn de lidstaten derhalve verplicht onafhankelijke regelgevende instanties in te stellen die onder andere bevoegd zijn om tarieven en voorwaarden voor toegang tot transmissie- en distributienetten voor gas en elektriciteit vast te stellen en/of goed te keuren. De regelgevende instantie moet bijgevolg de transmissie- en distributietarieven goedkeuren voordat deze van kracht worden. Deze goedkeuring kan worden gegeven op basis van een voorstel van de transmissie/distributiesysteembeheerder(s) of op basis van een voorstel dat is overeengekomen tussen de transmissie/distributiesysteembeheerder(s) en de gebruikers van het netwerk. Het is inderdaad hoe dan ook aangewezen dat de transmissie/distributiesysteembeheerder(s) intensief overleg plegen met alle categorieën netwerkgebruikers voordat zij tarieven aan hun regelgevende instantie voorstellen. Hoewel deze organisaties onafhankelijk zijn, zullen zij nauw moeten samenwerken met andere overheidsinstanties zoals mededingingsautoriteiten waar deze verantwoordelijk blijven voor het beslechten van andere soorten van geschillen met betrekking tot TPA, bijvoorbeeld discriminatie in individuele gevallen.

Handel met derde landen: In een geliberaliseerde markt kunnen er voor bedrijven uit de EU meer mogelijkheden zijn om met leveranciers en afnemers buiten de EU handel te drijven. Deze handel kan net zoals in andere takken van industrie aanzienlijke voordelen opleveren. Tussen de EU en derde landen dient er echter overeenstemming te zijn over wederkerige toegang tot de markt en over milieu- en veiligheidsnormen ter voorkoming van mogelijk gevaar voor het milieu in de Gemeenschap, vooral voor de elektriciteitsmarkt. Voor het behandelen van deze aangelegenheden kan een kader voor bilaterale of regionale overeenkomsten in overweging worden genomen. Sommige lidstaten kunnen echter reeds afzonderlijke afspraken met derde landen hebben voor het verhandelen van elektriciteit. Op deze overeenkomsten moet toezicht worden uitgeoefend, zodat zij verenigbaar zijn met de communautaire doelstellingen inzake bijvoorbeeld veiligheid van de kernenergie. De richtlijn verplicht derhalve de lidstaten de Commissie in kennis te stellen van de invoer van elektriciteit uit landen waar de elektriciteitsrichtlijn niet van toepassing op is.

3.3. Bijwerking van bepalingen

Met het oog op het feit dat een aantal opties in de huidige elektriciteitsrichtlijn door geen enkele lidstaat wordt uitgevoerd en algemeen wordt aangenomen dat deze minder waarschijnlijk tot de ontwikkeling van concurrerende markten zullen leiden dan de bepalingen die daadwerkelijk uitgevoerd zijn, wordt voorgesteld om deze uit de richtlijn te verwijderen. Dit is belangrijk voor het waarborgen van steeds gelijke concurrentievoorwaarden met potentiële toetredingslanden. Er wordt dus voorgesteld de aanbestedingsprocedure met betrekking tot elektriciteitsproductie te schrappen. Van de lidstaten wordt echter verlangd dat zij voorzien in het uitschrijven van aanbestedingen voor nieuwe capaciteit als een eventuele uitzonderlijke maatregel om redenen van voorzieningszekerheid. Het model van “exclusieve koper” met betrekking tot TPA voor elektriciteit vervalt eveneens.

Bij wijze van administratieve verbetering wordt tevens voorgesteld een procedureel voorschrift te schrappen dat in het licht van de opgedane ervaring onnodig is gebleken en zonder aantasting van de doelmatigheid van de richtlijn kan vervallen. Dit betreft het voorschrift dat in het geval van een weigering om vergunning te verlenen voor de bouw van nieuwe productie-installaties, een kopie van het betreffende besluit naar de Commissie moet worden gestuurd. Het is duidelijk geworden dat deze procedure onnodig lastig is aangezien veel afwijzingen kleine faciliteiten betreffen, waarbij de afwijzingsredenen van eenvoudige planologische aard zijn (artikel 5, lid 3, van Richtlijn 96/92/EG). De voordelen van deze procedure wegen derhalve niet op tegen de administratieve last die vooral aan plaatselijke autoriteiten wordt opgelegd. Dit voorschrift wordt derhalve geschrapt. Bedrijven waaraan vergunning wordt geweigerd behouden echter het recht om elke zaak desgewenst naar de Commissie te verwijzen.

Krachtens artikel 14, lid 3, van de elektriciteitsrichtlijn en artikel 13, lid 3, van de gasrichtlijn dienen geïntegreerde bedrijven voor hun verschillende activiteiten een afzonderlijke boekhouding te voeren. Volgens de definities in artikel 2, punten 5 en 6, van de elektriciteitsrichtlijn en in artikel 2, punten 3 en 5, van de gasrichtlijn wordt onder transmissie en distributie verstaan het transport van elektriciteit/gas “met het oog op de levering ervan aan eindafnemers”. Bepaalde bedrijven betoogden dat zulks betekent dat het onnodig is een afzonderlijke boekhouding te voeren voor distributie- en leveringsactiviteiten. De Commissie acht dit onjuist en onverenigbaar met de tekst en de doelstelling van deze bepaling, met name het tot stand brengen van transparantie en doeltreffende regelgeving. Voor de duidelijkheid wordt evenwel in de ontwerp-richtlijn een wijziging van artikel 14, lid 3, van de elektriciteitsrichtlijn en artikel 13, lid 3, van de gasrichtlijn voorgesteld.

Met betrekking tot de reciprociteitsbepaling in artikel 19 van beide richtlijnen is het thans mogelijk een definitieve datum vast te stellen waarop de geldigheid van deze bepaling afloopt. Aangezien voorgesteld is dat alle lidstaten uiterlijk 1 januari 2005 iedereen in staat moeten hebben gesteld zijn leverancier te kiezen, wordt deze bepaling op die datum ongeldig.

Ten slotte wordt voorgesteld de richtlijnen inzake doorvoer van gas en elektriciteit (Richtlijnen 90/547/EEG en 91/296/EEG van de Raad) in te trekken teneinde uiteenlopende regelingen, publicatievoorschriften, systemen voor geschillenbeslechting enz. inzake toegang tot het net te voorkomen. Transmissiesysteembeheerders moeten, zo nodig en ten behoeve van de uitvoering van hun taken waaronder die in verband met doorvoer, toegang hebben tot het net van andere transmissiesysteembeheerders op basis van niet-discriminerende voorwaarden en bepalingen.

3.4. Openbare-dienstdoelstellingen

Zoals vermeld in de mededeling over de voltooiing van de interne markt, is het bereiken van openbare-dienstdoelstellingen een van de meest fundamentele doelstellingen van de Commissie op dit gebied. Hoewel de bestaande bepalingen van de elektriciteits- en de gasrichtlijn tot dusver goed functioneren, is er ruimte voor verbetering, met name in samenhang met de volledige opening van de markt. Ten eerste acht de Commissie het, teneinde ervoor te zorgen dat de universele dienst op het gebied van elektriciteit wordt gewaarborgd naarmate de markt verder wordt opengesteld, belangrijk dat in het voorstel een bepaling wordt opgenomen waarbij wordt gesteld dat de lidstaten de universele dienst moeten waarborgen, met andere woorden levering van hoogwaardige elektriciteit aan alle afnemers op hun grondgebied (artikel 3, lid 3). Ter aanvulling wordt de lidstaten eveneens de verplichting opgelegd (artikel 3, leden 3 en 4) dat zowel met betrekking tot elektriciteit als gas passende bepalingen moeten worden ingevoerd die het bereiken van de openbare-dienstdoelstellingen waarborgen, met name:

- de bescherming van zwakke verbruikers; de lidstaten moeten bijvoorbeeld zorgen voor passende bescherming van onder andere bejaarden, werklozen, gehandicapten, enz. tegen ongerechtvaardigde afsluiting;
- de bescherming van de basisrechten van de eindverbruiker; de lidstaten moeten bijvoorbeeld een minimumaantal voorwaarden voor contracten, transparantie van informatie waarborgen alsmede de beschikbaarheid van transparante regelingen voor geschillenbeslechting waaraan geen hoge kosten zijn verbonden⁹;
- sociale en economische samenhang; buiten het waarborgen van de universele dienst moeten de lidstaten, in voorkomend geval, passende maatregelen nemen om de levering en aansluiting tegen redelijke prijzen te waarborgen in bijvoorbeeld perifere gebieden;
- milieubescherming;
- voorzieningszekerheid; met name door te zorgen voor geschikte niveaus van onderhoud en ontwikkeling van infrastructuur, en met name koppelingen.

Voorts en opnieuw ter aanvulling op het bovenstaande wordt voorgesteld, teneinde duidelijk te stellen dat de lidstaten over alle noodzakelijke instrumenten beschikken om het onderhoud en de ontwikkeling van het net te garanderen, in de gas- en de elektriciteitsrichtlijn (artikel 8, lid 5, van de elektriciteits- en artikel 7, lid 5, van de gasrichtlijn) een nieuw artikel op te nemen, waarin wordt bepaald dat “de lidstaten kunnen vereisen dat transmissiesysteembeheerders voldoen aan minimumniveaus van investering voor het onderhoud en de ontwikkeling van het transmissiesysteem, inclusief koppelingscapaciteit”.

Gezien ten slotte het vitale belang van de continuïteit en zekerheid van elektriciteitsvoorziening, zoals beklemtoond in het Groenboek over voorzieningszekerheid - wellicht de belangrijkste openbare-dienstdoelstelling - is het noodzakelijk nog een aantal complementerende maatregelen te nemen ter versterking van de desbetreffende waarborgen die ter zake al in de elektriciteits- en de gasrichtlijn zijn opgenomen. Met name en ter

---

⁹ Geschikte bepalingen die deze basisrechten waarborgen, komen voor in artikel 17 van het voorstel van de Commissie voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake de universele dienst en gebruikersrechten met betrekking tot elektronische communicatienetwerken en -diensten, COM (2000) 392 van 12 juli 2000.

aanvulling van de verplichtingen voor de lidstaten om in de mogelijkheid te voorzien, indien nodig, aanbestedingen voor nieuwe capaciteit uit te schrijven, zou het dienstig zijn dat de lidstaten worden verplicht nauwgezet toezicht uit te oefenen op de toestand van de binnenlandse elektriciteits- en gasmarkt en vooral op het bestaande evenwicht tussen vraag en aanbod, het niveau van de verwachte toekomstige vraag, geplande of in aanbouw zijnde extra capaciteit en het concurrentieniveau op de markt. Van de lidstaten zou een jaarlijks verslag over hun bevindingen moeten worden verlangd met eventuele overwogen maatregelen om voorzieningszekerheid te waarborgen. Bovendien zou de Commissie, aangezien ten gevolge van de sterk gekoppelde aard van het elektriciteits- en het gasnet in de EU de relatie tussen vraag en aanbod op communautair niveau van essentieel belang is voor de algemene voorzieningszekerheid, op basis van de nationale verslagen en haar eigen toezicht, een soortgelijke mededeling voor de Gemeenschap in zijn geheel moeten publiceren. Daarom wordt voorgesteld deze bepalingen op te nemen in artikel 6, lid 6, van de herziene elektriciteitsrichtlijn en artikel 4bis van de herziene gasrichtlijn.

Artikel 3, lid 2, van de bestaande richtlijnen verplicht lidstaten doelstellingen inzake openbare dienstverlening aan de Commissie bekend te maken. Aangezien echter geen enkele lidstaat de doelstellingen die een derogatie aan een van beide richtlijnen met zich brengen, heeft aangenomen, werden geen kennisgevingen ontvangen. Teneinde een doeltreffende vergelijkende studie door de Commissie mogelijk te maken, waarmee de lidstaten in staat gesteld worden ervoor te zorgen dat ze het hoogste niveau van openbare dienstverlening handhaven, is het dienstig deze bepaling te wijzigen om te waarborgen dat de lidstaten om de twee jaar alle maatregelen notificeren die genomen zijn om de openbare-dienstdoelstellingen te realiseren, ongeacht of deze een derogatie aan de richtlijn en met name de bovengenoemde nieuwe voorschriften vereisen. Op basis hiervan zou de Commissie om de twee jaar een verslag moeten publiceren waarin de verschillende aangenomen maatregelen worden geanalyseerd en waarin, indien nodig, aanbevelingen worden gedaan voor maatregelen die moeten worden genomen voor het realiseren van een hoogwaardige openbare dienstverlening.

Tenslotte is voor een volledig opengestelde markt een internalisering van externe kosten nodig om gelijke concurrentievoorwaarden te kunnen garanderen. De Commissie zal dan ook initiatieven in deze zin bevorderen, b.v. een energie/CO₂-heffing in de gehele EU, strenge regels inzake staatssteun, maatregelen inzake beheer aan de vraagzijde, maatregelen ter bevordering van warmtekracht en hernieuwbare energiebronnen, die een concurrentienadeel ondervinden zolang de externe kosten niet volledig zijn geïntegreerd.

4. CONCLUSIE

Uit het de Commissie ter beschikking staande bewijsmateriaal op basis van de werking van de gas- en de elektriciteitsrichtlijn blijkt dat alle door de interne markt nagestreefde doelstellingen in een sociaal consensuele context worden gerealiseerd, te weten lagere prijzen, groter concurrentievermogen, een hoogwaardige openbare dienstverlening, voorzieningszekerheid en milieubescherming. Uit ervaring opgedaan in landen waar de markt volledig is geopend, blijkt dat deze doelstellingen bereikt kunnen worden en ook daadwerkelijk bereikt worden onder omstandigheden van volledige concurrentie en dat deze inderdaad beter nagestreefd kunnen worden onder deze omstandigheden. Deze aanpak wordt ondersteund door de visie van de meesten van hen die in de context van de openbare hoorzitting commentaar leverden op het voltooiën van de interne markt voor gas en elektriciteit, en door de ontvangen schriftelijke opmerkingen.

De snelle voltooiing van de interne markt op dit gebied is dus een belangrijke stap in de richting van het bereiken van de communautaire doelstellingen die de Europese Raad in Lissabon in het voorjaar van 2000 heeft gesteld. Verwacht wordt dat het aannemen van deze voorstellen belangrijke voordelen voor de concurrentiekracht en de werkgelegenheid oplevert en voor de burgers van de Gemeenschap tot concurrerende prijzen en betere dienstverlening in verband met gas- en elektriciteitsvoorziening leidt.

Voorstel voor een

RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

**tot wijziging van Richtlijn 96/92/EG en Richtlijn 98/30/EG betreffende
gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor elektriciteit en aardgas**

(Voor de EER relevante tekst)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en met name op artikel 47, lid 2, artikel 55 en artikel 95,

Gezien het voorstel van de Commissie¹,

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité²,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's³,

Volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag⁴,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Richtlijn 96/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 december 1996 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit⁵ en Richtlijn 98/30/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas⁶ hebben in belangrijke mate bijgedragen tot de totstandkoming van de interne markt voor elektriciteit en gas.
- (2) Uit de ervaring die met de uitvoering van deze richtlijnen is opgedaan, blijkt dat belangrijke voordelen uit de interne markten voor elektriciteit en gas beginnen voort te komen in de vorm van verbeterde efficiëntie, prijsverlagingen, kwalitatief betere dienstverlening en toegenomen concurrentie. Er zijn evenwel nog belangrijke tekortkomingen en mogelijkheden tot verbetering van de werking van de markten.

---

¹ PB C ... van ..., blz. ..

² PB C ... van ..., blz. ..

³ PB C ... van ..., blz. ..

⁴ PB C ... van ..., blz. ..

⁵ PB L 27 van 30.1.1997, blz. 20.

⁶ PB L 204 van 21.7.1998, blz. 1.

- (3) Op zijn bijeenkomst op 23 en 24 maart 2000 in Lissabon heeft de Europese Raad gevraagd om een snelle voortgang van de voltooiing van de interne markt voor de elektriciteits- en gasector en om een versnelling van de liberalisering in deze sectoren met het oog op de totstandbrenging van een volledig operationele interne markt op deze gebieden. In zijn resolutie van 6 juli 2000 over het tweede verslag van de Commissie betreffende de stand van de liberalisering van de energiemarkten heeft het Europees Parlement de Commissie verzocht een gedetailleerd tijdschema vast te leggen voor de verwezenlijking van nauwkeurig omschreven doelstellingen met het oog op een geleidelijke maar volledige liberalisering van de energiemarkt.
- (4) De voornaamste hinderpalen voor de totstandbrenging van een volledig operationele interne markt betreffen de toegang tot het net en een van lidstaat tot lidstaat uiteenlopende mate van openstelling van de markt.
- (5) Teneinde tot niet-discriminerende toegang tot het net te komen, is de onafhankelijkheid van de transmissiesysteembeheerder van het grootste belang. Daartoe moeten de bepalingen inzake ontvlechting worden verscherpt. Teneinde niet-discriminerende toegang tot het distributienet te waarborgen, dienen ontvlechtingsvoorschriften voor de distributiesysteembeheerder te worden ingevoerd, zowel voor beheerders van elektriciteitsdistributiesystemen als voor beheerders van gasdistributiesystemen.
- (6) Teneinde kleine distributiebedrijven geen onevenredige financiële en administratieve lasten op te leggen, dienen de lidstaten, waar nodig, in staat te zijn deze bedrijven te ontheffen van de ontvlechtingsvoorschriften.
- (7) Verder dienen nog maatregelen te worden getroffen teneinde te zorgen voor transparante, voorspelbare en niet-discriminerende tarieven voor de toegang tot essentieel transport en de daarmee verband houdende infrastructuur, inclusief opslag en andere dienstverleningsfaciliteiten. Deze tarieven moeten op een niet-discriminerende basis voor alle gebruikers van het systeem gelden.
- (8) Gezien de ervaring met de werking van Richtlijn 90/547/EEG van de Raad van 29 oktober 1990 betreffende de doorvoer van elektriciteit via de hoofdnetten⁷ en Richtlijn 91/296/EEG van de Raad van 31 mei 1991 betreffende de doorvoer van aardgas via de hoofdnetten⁸ dienen maatregelen te worden genomen die homogene en niet-discriminerende toegangsregelingen voor transmissie waarborgen, ook voor transmissie over de grenzen tussen lidstaten.
- (9) De aanwezigheid van onafhankelijke nationale regelgevende instanties vormt een belangrijk aspect bij het waarborgen van niet-discriminerende toegang tot het net. Deze instanties moeten ten minste bevoegd zijn om transmissie- en distributietarieven en tarieven voor de toegang tot installaties voor vloeibaar aardgas (LNG) vast te stellen of goed te keuren.

---

⁷ PB L 313 van 13.11.1990, blz. 30. Richtlijn gewijzigd bij Richtlijn 98/75/EG van de Commissie (PB L 276 van 13.10.1998, blz. 9).

⁸ PB L 147 van 12.6.1991, blz. 37. Richtlijn gewijzigd bij Richtlijn 95/49/EG van de Commissie (PB L 233 van 30.9.1995, blz. 86).

- (10) De nationale regelgevende instanties kunnen tarieven goedkeuren op basis van een voorstel van de transmissiesysteembeheerder, van de distributiesysteembeheerder of – beheerders, of van de LNG-systeembeheerder, dan wel op basis van een voorstel dat is overeengekomen tussen deze systeembeheerder(s) en de gebruikers van het netwerk.
- (11) De uit de interne markt voortvloeiende voordelen moeten om redenen van concurrentievermogen en werkgelegenheid zo snel mogelijk beschikbaar zijn voor de handel en industrie in de Gemeenschap, inclusief kleine en middelgrote ondernemingen, en voor alle burgers van de Gemeenschap.
- (12) Afnemers van gas en elektriciteit moeten hun leverancier vrij kunnen kiezen. De voltooiing van de interne markt voor elektriciteit en gas moet echter in fasen worden aangepakt, teneinde de industrie in staat te stellen zich aan te passen en te waarborgen dat er passende maatregelen en systemen zijn om de belangen van afnemers te beschermen en te waarborgen dat zij een echt en doeltreffend recht van keuze van leverancier hebben.
- (13) Verdergaande openstelling van de markt tot volledige concurrentie zal de verschillen tussen lidstaten geleidelijk opheffen. Transparantie en zekerheid bij de uitvoering van deze richtlijn moeten zijn gewaarborgd.
- (14) Richtlijn 98/30/EG voorziet in toegang tot opslag als onderdeel van het gassysteem. In het licht van de opgedane ervaring bij de totstandbrenging van de interne markt moeten aanvullende maatregelen worden genomen om de bepalingen inzake toegang tot opslag en andere ondersteunende diensten te verduidelijken en de scheiding van de exploitatie van transmissie- en distributiesystemen en gasopslaginstallaties en LNG-installaties te versterken.
- (15) Bijna alle lidstaten hebben ervoor gekozen concurrentie op de markt voor elektriciteitsproductie te waarborgen door middel van een transparante vergunningsprocedure. De lidstaten moeten echter de mogelijkheid hebben de voorzieningszekerheid te waarborgen door middel van een aanbestedingsprocedure, ingeval met de vergunningsprocedure niet voldoende stroomopwekkingscapaciteit wordt opgebouwd.
- (16) In het belang van de voorzieningszekerheid moet het evenwicht tussen vraag en aanbod in de afzonderlijke lidstaten worden bewaakt en moeten passende maatregelen worden genomen indien de voorzieningszekerheid in gevaar komt.
- (17) De lidstaten moeten waarborgen dat alle afnemers het recht hebben tegen betaalbare en redelijke prijzen van elektriciteit van een bepaalde kwaliteit te worden voorzien. Teneinde de handhaving van de best mogelijke kwaliteit van de openbare dienstverlening in de Gemeenschap te waarborgen, moet de Commissie op gezette tijdstippen in kennis worden gesteld van alle de door lidstaten getroffen maatregelen ter verwezenlijking van de doelstellingen van deze richtlijn. De Commissie moet op gezette tijdstippen een verslag publiceren waarin de op nationaal niveau getroffen maatregelen ter verwezenlijking van de doelstellingen van openbare dienstverlening worden geanalyseerd en de doelmatigheid ervan wordt vergeleken, teneinde aanbevelingen te kunnen doen betreffende maatregelen die op nationaal niveau moeten worden genomen om een hoog peil van openbare dienstverlening te bereiken.

- (18) De eis de Commissie in kennis te stellen van een weigering tot het verlenen van vergunning voor de bouw van nieuwe productie-installaties is een onnodige administratieve last gebleken en dient derhalve te vervallen.
- (19) De Richtlijnen 96/92/EG en 98/30/EG moeten derhalve worden gewijzigd.
- (20) Overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel, zoals neergelegd in artikel 5 van het Verdrag, kunnen de doelstellingen van het voorgestelde optreden, te weten de totstandbrenging van een volledig operationele interne markt voor elektriciteit en gas die door eerlijke concurrentie wordt gekenmerkt, niet voldoende door de lidstaten worden verwezenlijkt en kunnen zij derhalve wegens de omvang en de gevolgen van het optreden, beter door de Gemeenschap worden verwezenlijkt. Deze richtlijn beperkt zich tot het vereiste minimum om deze doelstellingen te verwezenlijken en gaat niet verder dan hiertoe nodig is.
- (21) Teneinde homogeniteit in de behandeling van de toegang tot de elektriciteits- en gasnetten te waarborgen, ook in het geval van doorvoer, moeten de Richtlijnen 90/547/EEG en 91/296/EEG worden ingetrokken,

HEBBEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Wijzigingen in Richtlijn 96/92/EG

Richtlijn 96/92/EG wordt als volgt gewijzigd:

1. Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:
  - a) punt (9) wordt vervangen door het volgende:

“9. “eindafnemer”: een verbruiker die elektriciteit koopt voor eigen gebruik;”
  - b) punt (22) wordt vervangen door het volgende:

“22. “niet-particuliere afnemer”: een verbruiker die elektriciteit koopt die niet voor eigen huishoudelijk gebruik is bestemd; onder dit begrip vallen tevens producenten, transmissie- en distributiebedrijven en grootverbruikers;”
2. Artikel 3 wordt vervangen door het volgende:

“Artikel 3

1. De lidstaten waarborgen op basis van hun institutionele organisatie en met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel dat elektriciteitsbedrijven, onverminderd lid 2, volgens de beginselen van deze richtlijn worden geëxploiteerd met het oog op de totstandbrenging van een elektriciteitsmarkt met mededinging. De lidstaten mogen, wat rechten en plichten betreft, deze bedrijven niet verschillend behandelen.

2. Met inachtneming van de toepasselijke bepalingen van het Verdrag, met name artikel 86, mogen de lidstaten in het algemeen economisch belang aan elektriciteitsbedrijven openbare-dienstverplichtingen opleggen, die betrekking kunnen hebben op de veiligheid, met inbegrip van voorzieningszekerheid, regelmaat, kwaliteit en prijs van de leveringen alsmede op de bescherming van het milieu. Deze verplichtingen moeten duidelijk gedefinieerd, transparant, niet-discriminerend en controleerbaar zijn. Ter nakoming van openbare-dienstverplichtingen met betrekking tot de voorzieningszekerheid kunnen de lidstaten een planning op lange termijn invoeren, daarbij rekening houdend met de mogelijkheid dat derden toegang tot het net wensen.
3. De lidstaten waarborgen dat alle afnemers aanspraak hebben op de universele dienst, dat wil zeggen het recht om op hun grondgebied tegen betaalbare en redelijke prijzen van elektriciteit van een bepaalde kwaliteit te worden voorzien. Zij nemen passende maatregelen om een hoog niveau van consumentenbescherming te waarborgen, met name met betrekking tot de transparantie van contractbepalingen en -voorwaarden, algemene informatie en mechanismen ter beslechting van geschillen. Deze maatregelen omvatten in het bijzonder de in de bijlage beschreven maatregelen.
4. De lidstaten nemen passende maatregelen ter verwezenlijking van de doelstellingen inzake sociale en economische samenhang, milieubescherming en voorzieningszekerheid, met name door het onderhoud en de aanleg van de noodzakelijke netinfrastructuur, inclusief koppelingscapaciteit.
5. De lidstaten kunnen besluiten de bepalingen van de artikelen 5, 6, 16 en 21 niet toe te passen, voorzover de toepassing daarvan zou verhinderen dat de elektriciteitsbedrijven zich rechtens of feitelijk van de hun in het algemeen economisch belang opgelegde verplichtingen kwijten en voorzover de ontwikkeling van het handelsverkeer niet wordt beïnvloed in een mate die strijdig is met de belangen van de Gemeenschap. De belangen van de Gemeenschap omvatten onder meer concurrentie met betrekking tot de in aanmerking komende afnemers overeenkomstig deze richtlijn en artikel 86 van het Verdrag.”

3. Het volgende artikel 3bis wordt ingevoegd:

“Artikel 3bis

1. De lidstaten stellen de Commissie om de twee jaar in kennis van alle maatregelen die zijn vastgesteld om aan de verplichtingen inzake universele dienst en openbare dienstverlening te voldoen, ongeacht of deze maatregelen een afwijking van de bepalingen van deze richtlijn inhouden. Deze kennisgeving heeft onder meer betrekking op het vereiste in artikel 3, lid 4, en de handhaving van de kwaliteit van de dienstverlening.
2. De Commissie publiceert om de twee jaar een verslag met een analyse van de verschillende in de lidstaten genomen maatregelen om een hoog peil van openbare dienstverlening te bereiken, en met een onderzoek naar de doeltreffendheid van deze maatregelen.

Waar toepasselijk doet de Commissie aanbevelingen over op nationaal niveau te nemen maatregelen om een hoog peil van openbare dienstverlening te bereiken.”

4. Artikel 4 vervalt.
5. Artikel 5 wordt vervangen door het volgende:

“Artikel 5

1. Voor de bouw van nieuwe productie-installaties voeren de lidstaten een vergunningsprocedure in die aan de hand van objectieve, transparante en niet-discriminerende criteria wordt toegepast.
  2. De lidstaten stellen de criteria voor de verlening van bouwvergunningen voor productie-installaties op hun grondgebied vast. Deze criteria kunnen betrekking hebben op:
    - a) de veiligheid en de bedrijfszekerheid van het elektriciteitsnet, de installaties en de bijbehorende uitrusting;
    - b) de bescherming van de volksgezondheid en de veiligheid;
    - c) de bescherming van het milieu;
    - d) ruimtelijke ordening en locatie;
    - e) gebruik van grond met een openbare bestemming;
    - f) energie-efficiëntie;
    - g) de aard van de primaire energiebronnen;
    - h) de bijzondere kenmerken van de aanvrager, zoals technische, economische en financiële capaciteit;
    - i) uitvoering van de maatregelen die krachtens artikel 3 zijn genomen.
  3. De vergunningsprocedures en de criteria worden gepubliceerd.
  4. De aanvragers worden op de hoogte gesteld van de redenen voor weigering van een vergunning. De redenen moeten objectief en niet-discriminerend zijn, op goede gronden berusten en naar behoren worden gestaafd. Beroep moet voor de aanvrager mogelijk zijn.”
6. Artikel 6 wordt als volgt gewijzigd:
    - a) lid 1 wordt vervangen door het volgende:

“1. De lidstaten voorzien in het belang van de voorzieningszekerheid in de mogelijkheid een aanbestedingsprocedure voor nieuwe capaciteit te starten op basis van gepubliceerde criteria. Een aanbestedingsprocedure kan echter alleen worden gestart indien op basis van de vergunningsprocedure de te

bouwen capaciteit niet voldoende is om voorzieningszekerheid te waarborgen.”

b) lid 2 vervalt;

c) lid 6 vervalt.

7. Het volgende artikel 6bis wordt ingevoegd:

“Artikel 6bis

1. De lidstaten wijzen een instantie aan, die de in artikel 22 bedoelde onafhankelijke regelgevende instantie kan zijn, om toe te zien op kwesties betreffende de voorzieningszekerheid. Deze instantie controleert met name het evenwicht tussen vraag en aanbod op de nationale markt, het niveau van de verwachte toekomstige vraag, geplande of in aanbouw zijnde extra capaciteit en het concurrentieniveau op de markt. Deze instantie publiceert jaarlijks uiterlijk op 31 juli een verslag over haar bevindingen met betrekking tot deze kwesties alsmede de getroffen of overwogen maatregelen om deze kwesties op te lossen en zendt dit verslag onverwijld naar de Commissie.
2. Op grond van het in lid 1 bedoelde verslag dient de Commissie jaarlijks bij het Europees Parlement en de Raad een mededeling in waarin kwesties betreffende de zekerheid van de elektriciteitsvoorziening in de Gemeenschap worden onderzocht, met name het bestaande en geplande evenwicht tussen vraag en aanbod. Waar nodig doet de Commissie aanbevelingen.”

8. In artikel 7 wordt lid 6 vervangen door het volgende:

- “6. Tenzij de netbeheerder, wat de eigendom betreft, reeds volledig onafhankelijk is van andere activiteiten die geen verband houden met het transmissienet, moet de netbeheerder, althans met betrekking tot zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming, onafhankelijk zijn van andere, niet met transmissie verbonden activiteiten.

Teneinde de onafhankelijkheid van de netbeheerder te waarborgen, gelden de volgende criteria:

- a) De personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van het transmissienet mogen niet deelnemen in bedrijfsstructuren van het geïntegreerde elektriciteitsbedrijf die direct of indirect verantwoordelijk zijn voor het dagelijkse beheer van de productie, distributie en levering van elektriciteit.
- b) Er moeten passende maatregelen worden genomen teneinde ervoor te zorgen dat op zodanige wijze rekening wordt gehouden met de persoonlijke belangen van de personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van het transmissienet dat gewaarborgd is dat zij onafhankelijk kunnen functioneren.

- c) De netbeheerder moet volledige controle uitoefenen over alle voor het onderhoud en de ontwikkeling van het net noodzakelijke bedrijfsmiddelen
- d) De netbeheerder moet een nalevingsprogramma vaststellen waarin de maatregelen worden uiteengezet die zijn genomen om te waarborgen dat discriminerend gedrag is uitgesloten. Het programma moet de specifieke verplichtingen van de werknemers ter verwezenlijking van die doelstelling omschrijven. Het moet worden opgesteld en op de naleving ervan moet worden toegezien door een nalevingsfunctionaris die is aangesteld door en rapporteert aan de president/algemeen directeur van het geïntegreerde elektriciteitsbedrijf waartoe de netbeheerder behoort. De nalevingsfunctionaris moet bij de nationale regelgevende instantie jaarlijks een verslag indienen waarin de genomen maatregelen worden uiteengezet. Dit verslag moet worden gepubliceerd.”

9. Het volgende artikel 7bis wordt ingevoegd:

“Artikel 7bis

Transmissienetbeheerders schaffen de energie die zij ter uitvoering van hun taken gebruiken aan volgens transparante, niet-discriminerende en op de markt gebaseerde procedures.”

10. Aan artikel 8 worden de volgende leden 5 en 6 toegevoegd:

- “5. De lidstaten kunnen verlangen dat transmissienetbeheerders voldoen aan minimum-investeringsniveaus voor het onderhoud en de ontwikkeling van het transmissienet, inclusief koppelingscapaciteit.
- 6. De door transmissie- en distributienetbeheerders vastgestelde regels voor het in real time in evenwicht houden van productie en verbruik van elektriciteit moeten transparant en niet-discriminerend zijn. De tarieven en voorwaarden voor het verlenen van dergelijke diensten door netbeheerders moeten op een niet-discriminerende wijze in overeenstemming met de heersende marktprijzen worden bepaald en moeten, voordat zij van kracht worden, door de nationale regelgevende instantie worden vastgesteld of goedgekeurd.”

11. Aan artikel 10 wordt het volgende lid 4 toegevoegd:

- “4. Tenzij de netbeheerder, wat de eigendom betreft, reeds volledig onafhankelijk is van andere activiteiten die geen verband houden met het distributienet, moet de netbeheerder, althans met betrekking tot zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming, onafhankelijk zijn van andere, niet met distributie verbonden activiteiten.

Teneinde de onafhankelijkheid van de netbeheerder te waarborgen, gelden de volgende criteria:

- a) De personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van het distributienet mogen niet deelnemen in bedrijfsstructuren van het geïntegreerde elektriciteitsbedrijf die direct of indirect verantwoordelijk

zijn voor het dagelijkse beheer van de productie, transmissie en levering van elektriciteit.

- b) Er moeten passende maatregelen worden genomen teneinde ervoor te zorgen dat op zodanige wijze rekening wordt gehouden met de persoonlijke belangen van de personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van het distributienet dat gewaarborgd is dat zij onafhankelijk kunnen functioneren.
- c) De netbeheerder moet volledige controle uitoefenen over alle voor het onderhoud en de ontwikkeling van het net noodzakelijke bedrijfsmiddelen
- d) De netbeheerder moet een nalevingsprogramma vaststellen waarin de maatregelen worden uiteengezet die zijn genomen om te waarborgen dat discriminerend gedrag is uitgesloten. Het programma moet de specifieke verplichtingen van de werknemers ter verwezenlijking van die doelstelling omschrijven. Het moet worden opgesteld en op de naleving ervan moet worden toegezien door een nalevingsfunctionaris die is aangesteld door en rapporteert aan de president/algemeen directeur van het geïntegreerde elektriciteitsbedrijf waartoe de netbeheerder behoort. De nalevingsfunctionaris moet bij de nationale regelgevende instantie jaarlijks een verslag indienen waarin de genomen maatregelen worden uiteengezet. Dit verslag moet worden gepubliceerd.”

De bepalingen van de eerste en de tweede alinea zijn van toepassing met ingang van 1 januari 2003. De lidstaten kunnen besluiten deze bepalingen niet toe te passen op geïntegreerde elektriciteitsbedrijven die op dat tijdstip minder dan 100 000 afnemers bedienen.”

12. Het volgende artikel 12bis wordt ingevoegd:

“Artikel 12bis

De in artikel 7, lid 6, en artikel 10, lid 4, vervatte regels beletten niet een gecombineerd beheer van transmissie- en distributienetten door een beheerder die wat de rechtsvorm, organisatie en besluitvorming betreft volledig onafhankelijk is van andere, niet met het beheer van het transmissie- of distributienet verbonden activiteiten en aan de eisen van artikel 7, lid 6, voldoet.”

13. In artikel 14 wordt lid 3 vervangen door het volgende:

“3. Geïntegreerde elektriciteitsbedrijven voeren intern een afzonderlijke boekhouding voor de productie-, de distributie- en de leveringsactiviteiten, en in voorkomend geval, op geconsolideerde basis, voor hun andere, niet-elektrische activiteiten, zoals zij zouden moeten doen indien die activiteiten door verschillende ondernemingen werden uitgevoerd, teneinde discriminatie, kruissubsidies en concurrentievervalsing te voorkomen. Deze interne boekhoudingen bevatten per activiteit een balans en een winst- en verliesrekening.”

14. Artikel 15 vervalt.

15. Artikel 16 wordt vervangen door het volgende:

“Artikel 16

1. De lidstaten dragen zorg voor de invoering van een systeem voor toegang van derden tot de transmissie- en distributienetten, dat is gebaseerd op gepubliceerde tarieven die voor alle in aanmerking komende afnemers gelden en die objectief worden toegepast zonder onderscheid te maken tussen gebruikers van het net. Deze tarieven moeten, voordat zij van kracht worden, worden goedgekeurd door een overeenkomstig artikel 22 ingestelde nationale regelgevende instantie.
2. De beheerder van een transmissie- of distributienet kan de toegang weigeren wanneer hij niet over de nodige capaciteit beschikt. De weigering moet naar behoren met redenen worden omkleed waarbij met name het bepaalde in artikel 3 in acht moet worden genomen.”

16. De artikelen 17 en 18 vervallen.

17. Artikel 19 wordt vervangen door het volgende:

“Artikel 19

1. De lidstaten waarborgen dat alle niet-particuliere afnemers uiterlijk vanaf 1 januari 2003 vrij zijn elektriciteit van de leverancier van hun keuze af te nemen. Zij waarborgen dat alle afnemers uiterlijk per 1 januari 2005 vrij zijn in hun keuze van leverancier.
2. Teneinde een verstoring van het evenwicht bij het openstellen van de elektriciteitsmarkten te voorkomen:
  - a) mogen contracten voor de levering van elektriciteit met een in aanmerking komende afnemer op het net van een andere lidstaat niet worden verboden, indien de afnemer op beide netten als een in aanmerking komende afnemer wordt beschouwd;
  - b) kan de Commissie in gevallen waarin transacties als bedoeld onder a) worden geweigerd omdat de afnemer slechts op een van beide netten als in aanmerking komende afnemer wordt beschouwd, rekening houdend met de marktsituatie en het algemeen belang, de partij die tot de weigering heeft besloten ertoe verplichten de gevraagde elektriciteitslevering uit te voeren op verzoek van de lidstaat waar de in aanmerking komende afnemers is gevestigd.”

18. In artikel 20 wordt lid 4 vervangen door het volgende:

- “4. In het geval van een grensoverschrijdend geschil is tot beslechting bevoegd de instantie waaronder de netbeheerder die het gebruik van of de toegang tot het net weigert ressorteert.”

19. Artikel 22 wordt vervangen door het volgende:

“Artikel 22

1. De lidstaten stellen nationale regelgevende instanties in. Deze instanties moeten geheel onafhankelijk zijn van de belangen van de elektriciteitssector. Zij moeten ten minste als enige bevoegd zijn om:
  - a) bepalingen en voorwaarden inzake aansluiting op en toegang tot nationale netten, inclusief transmissie- en distributietarieven, vast te stellen of goed te keuren;
  - b) tarieven of wijzigingen in de tarieven op nationaal niveau, die overeenkomen met de kosten van of de inkomsten uit de grensoverschrijdende transmissie van elektriciteit, vast te stellen of goed te keuren;
  - c) de voorschriften inzake het beheer en de toewijzing van koppelingscapaciteit vast te stellen in overleg met de nationale regelgevende instanties van de lidstaten waarmee koppelingen bestaan;
  - d) mechanismen voor het verhelpen van capaciteitsknelpunten binnen het nationale elektriciteitsnet vast te stellen of goed te keuren;
  - e) te zorgen voor de naleving van de in artikel 3, leden 3 en 4, bedoelde vereisten.
2. De lidstaten voorzien in geschikte en doelmatige mechanismen voor regelgeving, controle en transparantie, teneinde eventueel misbruik van een machtspositie, met name ten nadele van de verbruikers, en eventueel marktondermijnend gedrag te voorkomen. Deze mechanismen moeten de bepalingen van het Verdrag, en met name artikel 82, in acht nemen.
3. De lidstaten dragen er zorg voor dat passende maatregelen, waaronder bestuursrechtelijke of strafrechtelijke procedures in overeenstemming met hun nationale wetgeving, tegen de verantwoordelijke natuurlijke of rechtspersonen worden genomen wanneer door deze richtlijn opgelegde vertrouwelijkheidsregels niet in acht zijn genomen.”

20. Het volgende artikel 23bis wordt ingevoegd:

“Artikel 23bis

De lidstaten stellen de Commissie uiterlijk op 31 maart van elk jaar in kennis van elektriciteitsinvoer uit derde landen gedurende het afgelopen kalenderjaar.”

21. Artikel 26 wordt vervangen door het volgende:

“Artikel 26

De Commissie toetst de toepassing van deze richtlijn en dient voor [datum vermelden] en uiterlijk [datum vermelden] bij het Europees Parlement en de Raad een verslag in over de opgedane ervaring met en de geboekte vooruitgang bij de totstandbrenging van een voltooide en volledig operationele interne markt voor elektriciteit, zodat het Europees Parlement en de Raad te gelegener tijd de maatregelen kunnen vaststellen die nodig zijn voor verdere verbetering van de interne markt voor elektriciteit. In het verslag wordt in het bijzonder ingegaan op de mate waarin de vereisten van deze richtlijn met betrekking tot ontvlechting en tariefregeling hebben bijgedragen tot het waarborgen van eerlijke en niet-discriminerende toegang tot het elektriciteitsnet in de Gemeenschap. In het verslag worden tevens onderzocht in hoeverre behoefte is aan harmonisatie die niet samenhangt met de bepalingen van deze richtlijn.”

22. Er wordt een bijlage toegevoegd, waarvan de tekst is weergegeven in bijlage I bij deze richtlijn.

Artikel 2

Wijzigingen in Richtlijn 98/30/EG

Richtlijn 98/30/EG wordt als volgt gewijzigd:

1. Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

- a) het volgende punt 12bis wordt ingevoegd:

“12bis “ondersteunende diensten”: alle diensten die noodzakelijk zijn voor het beheer van transmissie- en/of distributienetten en/of LNG-installaties, met inbegrip van opslaginstallaties en gelijkwaardige flexibiliteitsinstrumenten, het in evenwicht houden van de belasting en menging;”

- b) het volgende punt 20bis wordt ingevoegd:

”20bis “niet-particuliere afnemer”: een verbruiker die aardgas koopt dat niet voor eigen huishoudelijk gebruik is bestemd; onder dit begrip vallen tevens elektriciteitscentrales, aardgasbedrijven en grootverbruikers;”

2. Artikel 3 wordt vervangen door het volgende:

“Artikel 3

1. De lidstaten waarborgen op basis van hun institutionele organisatie en met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel dat aardgasbedrijven, onverminderd lid 2, volgens de beginselen van deze richtlijn worden geëxploiteerd met het oog op de totstandbrenging van een aardgasmarkt met mededinging. De lidstaten mogen, wat rechten en plichten betreft, deze bedrijven niet verschillend behandelen.

2. Met inachtneming van de toepasselijke bepalingen van het Verdrag, met name artikel 86, mogen de lidstaten in het algemeen economisch belang aan aardgasbedrijven openbare-dienstverplichtingen opleggen, die betrekking kunnen hebben op de veiligheid, met inbegrip van voorzieningszekerheid, regelmaat, kwaliteit en prijs van de leveringen alsmede op de bescherming van het milieu. Deze verplichtingen moeten duidelijk gedefinieerd, transparant, niet-discriminerend en controleerbaar zijn. Ter nakoming van openbare-dienstverplichtingen met betrekking tot de voorzieningszekerheid kunnen de lidstaten langetermijnplanning invoeren, daarbij rekening houdend met de mogelijkheid dat derde partijen toegang tot het systeem wensen.
3. De lidstaten nemen passende maatregelen om eindafnemers te beschermen en om een hoog niveau van consumentenbescherming te waarborgen, met name met betrekking tot de transparantie van contractbepalingen en -voorwaarden, algemene informatie en mechanismen ter beslechting van geschillen. Deze maatregelen omvatten in het bijzonder de in de bijlage beschreven maatregelen.
4. De lidstaten nemen passende maatregelen ter verwezenlijking van de doelstellingen inzake sociale en economische samenhang, milieubescherming en voorzieningszekerheid, met name door het onderhoud en de aanleg van de noodzakelijke netinfrastructuur, inclusief koppelingscapaciteit.
5. De lidstaten kunnen besluiten de bepalingen van artikel 4 niet toe te passen op de distributie, voorzover de toepassing daarvan zou verhinderen dat de aardgasbedrijven zich rechtens of feitelijk van de hun in het algemeen economisch belang opgelegde verplichtingen kwijten en voorzover de ontwikkeling van het handelsverkeer niet wordt beïnvloed in een mate die strijdig is met de belangen van de Gemeenschap. De belangen van de Gemeenschap omvatten onder meer concurrentie met betrekking tot de in aanmerking komende afnemers overeenkomstig deze richtlijn en artikel 86 van het Verdrag.”

3. Het volgende artikel 3bis wordt ingevoegd:

“Artikel 3bis

1. De lidstaten stellen de Commissie om de twee jaar in kennis van alle maatregelen die zijn vastgesteld om aan de verplichtingen van openbare dienstverlening te voldoen, ongeacht of deze maatregelen een afwijking van de bepalingen van deze richtlijn inhouden. Deze kennisgeving heeft onder meer betrekking op maatregelen betreffende milieubescherming, voorzieningszekerheid, bescherming van de afnemers, inclusief eindafnemers, sociale en regionale samenhang en handhaving van de kwaliteit van de dienstverlening.
2. De Commissie publiceert om de twee jaar een verslag met een analyse van de verschillende in de lidstaten genomen maatregelen om een hoog peil van openbare dienstverlening te bereiken, en met een onderzoek naar de doeltreffendheid van deze maatregelen.

Waar toepasselijk doet de Commissie aanbevelingen betreffende op nationaal niveau te nemen maatregelen om een hoog peil van openbare dienstverlening te bereiken.”

4. Het volgende artikel 4bis wordt ingevoegd:

“Artikel 4bis

1. De lidstaten wijzen een instantie aan, die de in artikel 22 bedoelde onafhankelijke regelgevende instantie kan zijn, om toe te zien op kwesties betreffende de voorzieningszekerheid. Deze instantie controleert met name het evenwicht tussen vraag en aanbod op de nationale markt, het niveau van de verwachte toekomstige vraag en beschikbare voorraden en het concurrentieniveau op de markt. Deze instantie publiceert jaarlijks uiterlijk op 31 juli een verslag over haar bevindingen met betrekking tot deze kwesties alsmede de getroffen of overwogen maatregelen om deze kwesties op te lossen en zendt dit verslag onverwijld naar de Commissie.
2. Op grond van het in lid 1 bedoelde verslag dient de Commissie jaarlijks bij het Europees Parlement en de Raad een mededeling in waarin kwesties betreffende de zekerheid van de aardgasvoorziening in de Gemeenschap worden onderzocht, met name het bestaande en geplande evenwicht tussen vraag en aanbod. Waar nodig doet de Commissie aanbevelingen.”

5. Artikel 7 wordt vervangen door het volgende:

“Artikel 7

1. De lidstaten of door hen daartoe aangezochte bedrijven met eigen transmissie-, opslag- of LNG-installaties wijzen voor een door de lidstaten met inachtneming van overwegingen van efficiëntie en economisch evenwicht vastgestelde termijn een of meer systeembeheerders aan die zijn belast met het beheer, de zorg voor het onderhoud en de ontwikkeling van transmissie-, opslag- en LNG-installaties in een bepaald gebied alsmede van de koppelleidingen met andere systemen, teneinde voorzieningszekerheid te waarborgen.
2. Elke transmissie-, opslag- en/of LNG-systeembeheerder:
  - a) beheert, onderhoudt en ontwikkelt onder economische voorwaarden veilige, betrouwbare en efficiënte transmissie-, opslag- en/of LNG-installaties en besteedt daarbij de nodige aandacht aan het milieu;
  - b) maakt geen onderscheid tussen systeemgebruikers of categorieën van systeemgebruikers, met name niet ten gunste van verwante bedrijven;
  - c) verstrekt elk ander transmissie-, opslag- en/of LNG-bedrijf en/of elk distributiebedrijf voldoende informatie om te waarborgen dat het transport en de opslag van aardgas kunnen geschieden op een wijze die verenigbaar is met de veilige en doelmatige exploitatie van het stelsel van systemen.

3. De door beheerders van transmissie- en distributiesystemen vastgestelde regels voor het in evenwicht houden van het gassysteem moeten transparant en niet-discriminerend zijn. De tarieven en voorwaarden voor het verlenen van dergelijke diensten door systeembeheerders moeten op een niet-discriminerende wijze in overeenstemming met de heersende marktprijzen worden bepaald en moeten, voordat zij van kracht worden, door de nationale regelgevende instantie worden vastgesteld of goedgekeurd.”
6. De volgende artikelen 7bis en 7ter worden ingevoegd:

“Artikel 7bis

1. De lidstaten kunnen verlangen dat transmissiesysteembeheerders voldoen aan minimum-investeringsniveaus voor het onderhoud en de ontwikkeling van het transmissiesysteem, inclusief koppelingcapaciteit.
2. Tenzij de transmissiesysteembeheerder, wat de eigendom betreft, reeds volledig onafhankelijk is van andere activiteiten die geen verband houden met het transmissiesysteem, moet de transmissiesysteembeheerder, althans met betrekking tot zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming, onafhankelijk zijn van andere, niet met transmissie verbonden activiteiten.

Teneinde de onafhankelijkheid van de transmissiesysteembeheerder te waarborgen, gelden de volgende criteria:

- a) De personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van het transmissiesysteem mogen niet deelnemen in bedrijfsstructuren van het geïntegreerde aardgasbedrijf die direct of indirect verantwoordelijk zijn voor het dagelijkse beheer van de productie, distributie en levering van gas.
- b) Er moeten passende maatregelen worden getroffen teneinde ervoor te zorgen dat op zodanige wijze rekening wordt gehouden met de persoonlijke belangen van de personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van het transmissiesysteem dat gewaarborgd is dat zij onafhankelijk kunnen functioneren.
- c) De transmissiesysteembeheerder moet volledige controle uitoefenen over alle voor het onderhoud en de ontwikkeling van het net noodzakelijke bedrijfsmiddelen.
- d) De transmissiesysteembeheerder moet een nalevingsprogramma vaststellen waarin de maatregelen worden uiteengezet die zijn genomen om te waarborgen dat discriminerend gedrag is uitgesloten. Het programma moet de specifieke verplichtingen van de werknemers ter verwezenlijking van die doelstelling omschrijven. Het moet worden opgesteld en op de naleving ervan moet worden toegezien door een nalevingsfunctionaris die is aangesteld door en rapporteert aan de president/algemeen directeur van het geïntegreerde aardgasbedrijf waartoe de transmissiesysteembeheerder behoort. De nalevingsfunctionaris moet bij de nationale regelgevende instantie

jaarlijks een verslag indienen waarin de genomen maatregelen worden uiteengezet. Dit verslag moet worden gepubliceerd.

Artikel 7ter

Transmissiesysteembeheerders schaffen de energie die zij ter uitvoering van hun taken gebruiken aan volgens transparante, niet-discriminerende en op de markt gebaseerde procedures.”

7. Aan artikel 10 worden het volgende lid 4 toegevoegd:

“4. Tenzij de distributiesysteembeheerder, wat de eigendom betreft, reeds volledig onafhankelijk is van andere activiteiten die geen verband houden met het distributiesysteem, moet de distributiesysteembeheerder, althans met betrekking tot zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming, onafhankelijk zijn van andere, niet met distributie verbonden activiteiten.

Teneinde de onafhankelijkheid van de distributiesysteembeheerder te waarborgen, gelden de volgende criteria:

- a) De personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van het distributiesysteem mogen niet deelnemen in bedrijfsstructuren van het geïntegreerde aardgasbedrijf die direct of indirect verantwoordelijk zijn voor het dagelijkse beheer van productie, transmissie en levering van gas.
- b) Er moeten passende maatregelen worden genomen teneinde ervoor te zorgen dat op zodanige wijze rekening wordt gehouden met de persoonlijke belangen van de personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van het distributiesysteem dat gewaarborgd is dat zij onafhankelijk kunnen functioneren.
- c) De distributiesysteembeheerder moet volledige controle uitoefenen over alle voor het onderhoud en de ontwikkeling van het net noodzakelijke bedrijfsmiddelen.
- d) De distributiesysteembeheerder moet een nalevingsprogramma vaststellen waarin de maatregelen worden uiteengezet die zijn genomen om te waarborgen dat discriminerend gedrag is uitgesloten. Het programma moet de specifieke verplichtingen van de werknemers ter verwezenlijking van die doelstelling omschrijven. Het moet worden opgesteld en op de naleving ervan moet worden toegezien door een nalevingsfunctionaris die is aangesteld door en rapporteert aan de president/algemeen directeur van het geïntegreerde aardgasbedrijf waartoe de distributiesysteembeheerder behoort. De nalevingsfunctionaris moet bij de nationale regelgevende instantie jaarlijks een verslag indienen waarin de genomen maatregelen worden uiteengezet. Dit verslag moet worden gepubliceerd.

De bepalingen van de eerste en tweede alinea zijn van toepassing met ingang van 1 januari 2004. De lidstaten kunnen besluiten deze bepalingen niet toe te passen op geïntegreerde aardgasbedrijven die op dat tijdstip minder dan 100 000 afnemers bedienen.”

8. Het volgende artikel 11bis wordt ingevoegd:

“Artikel 11bis

De in artikel 7bis, lid 2, en artikel 10, lid 4, vervatte regels beletten niet een gecombineerd van transmissie- en distributiesystemen door een beheerder die wat de rechtsvorm, organisatie en besluitvorming betreft volledig onafhankelijk is van andere, niet met het beheer van het transmissie- of distributiesysteem verbonden activiteiten en aan de eisen van artikel 7bis, lid 2, voldoet.”

9. In artikel 13 wordt lid 3 vervangen door het volgende:

“3. Om discriminatie, kruissubsidies en concurrentievervalsing te voorkomen, voeren geïntegreerde aardgasbedrijven intern afzonderlijke boekhoudingen voor de transmissie-, distributie-, leverings-, LNG- en opslagactiviteiten met betrekking tot aardgas en, in voorkomend geval, op geconsolideerde basis, voor hun niet-gasactiviteiten, zoals zij dat zouden moeten doen indien die activiteiten door verschillende bedrijven zouden worden uitgevoerd. Deze interne boekhoudingen bevatten per activiteit een balans en een winst- en verliesrekening.”

10. De artikelen 14 en 15 komen als volgt te luiden:

“Artikel 14

1. De lidstaten dragen zorg voor de invoering van een systeem voor toegang van derden tot het transmissie- en distributiesysteem en de LNG-installaties, dat is gebaseerd op gepubliceerde tarieven die voor alle in aanmerking komende afnemers gelden en die objectief worden toegepast zonder onderscheid te maken tussen systeemgebruikers. Deze tarieven moeten, voordat zij van kracht worden, worden goedgekeurd door een overeenkomstig artikel 22 ingestelde nationale regelgevende instantie.
2. Transmissiesysteembeheerders hebben, indien nodig en ten behoeve van de uitvoering van hun taken waaronder die met betrekking tot grensoverschrijdende transmissie, toegang tot het net van andere transmissiesysteembeheerders op basis van dezelfde voorwaarden en beginselen als bedoeld in lid 1.

Artikel 15

1. Voor de organisatie van de toegang tot opslaginstallaties en gelijkwaardige flexibiliteitsinstrumenten, wanneer dat technisch en/of economisch noodzakelijk is voor efficiënte toegang tot het systeem voor de levering aan afnemers, alsmede voor de organisatie van de toegang tot andere ondersteunende diensten, kunnen de lidstaten een van de twee of beide in de leden 2 en 3 bedoelde procedures kiezen. Bij deze procedures worden objectieve, transparante en niet-discriminerende criteria gehanteerd.

2. Bij toegang tot het systeem via onderhandelingen nemen de lidstaten de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat aardgasbedrijven en in aanmerking komende afnemers binnen en buiten het door het stelsel van systemen bestreken grondgebied kunnen onderhandelen over toegang tot het systeem met het oog op het sluiten van leveringscontracten op basis van vrijwillige handelsovereenkomsten. De partijen moeten worden verplicht te goeder trouw over toegang tot het systeem te onderhandelen.

Over contracten voor toegang tot het systeem wordt met de betrokken systeembeheerder of aardgasbedrijven onderhandeld. De lidstaten schrijven de aardgasbedrijven voor dat zij hun belangrijkste handelsvoorwaarden voor het gebruik van het systeem uiterlijk [datum vermelden] en vervolgens elk jaar publiceren.

3. Lidstaten die kiezen voor gereguleerde toegang nemen de nodige maatregelen zodat aardgasbedrijven en in aanmerking komende afnemers binnen en buiten het door het stelsel van systemen bestreken grondgebied een recht van toegang tot het systeem krijgen op basis van gepubliceerde tarieven en/of andere voorwaarden en verplichtingen voor het gebruik van dat systeem. Dit recht van toegang voor in aanmerking komende afnemers kan worden verleend door hen in staat te stellen leveringscontracten af te sluiten met andere concurrerende aardgasbedrijven dan de eigenaar en/of beheerder van het systeem of een verwant bedrijf.”

11. Artikel 16 vervalt.

12. De artikelen 18 en 19 komen als volgt te luiden:

“Artikel 18

1. De lidstaten waarborgen dat alle niet-particuliere afnemers uiterlijk vanaf 1 januari 2004 vrij zijn gas van de leverancier van hun keuze af te nemen en de rechten van in aanmerking komende afnemers op toegang voor derden hebben, teneinde deze leveringen te kunnen uitvoeren overeenkomstig de artikelen 14 en 15.
2. De lidstaten waarborgen dat alle afnemers uiterlijk vanaf 1 januari 2005 vrij zijn gas van de leverancier van hun keuze af te nemen en de rechten van in aanmerking komende afnemers op toegang voor derden hebben, teneinde deze leveringen te kunnen uitvoeren overeenkomstig de artikelen 14 en 15.

“Artikel 19

1. Teneinde een verstoring van het evenwicht bij het openstellen van de gasmarkten te voorkomen:

- a) mogen contracten voor de levering van gas met een in aanmerking komende afnemer in het systeem van een andere lidstaat niet worden verboden, indien de afnemer in beide systemen als een in aanmerking komende afnemer wordt beschouwd;
- b) kan de Commissie in gevallen waarin transacties als bedoeld onder a) worden geweigerd omdat de afnemer slechts in een van beide systemen als in aanmerking komende afnemer wordt beschouwd, rekening houdend met de marktsituatie en het algemeen belang, de partij die tot de weigering heeft besloten ertoe verplichten de gevraagde gaslevering uit te voeren op verzoek van de lidstaat waar de in aanmerking komende afnemer is gevestigd. “

13. Artikel 22 wordt vervangen door het volgende:

“Artikel 22

1. De lidstaten stellen nationale regelgevende instanties in. Deze instanties moeten geheel onafhankelijk zijn van belangen van de gassector. Zij moeten ten minste als enige bevoegd zijn om:
  - a) bepalingen en voorwaarden inzake aansluiting op en toegang tot nationale netten, inclusief transmissie- en distributietarieven, en bepalingen, voorwaarden en tarieven voor toegang tot LNG-installaties vast te stellen of goed te keuren;
  - b) de voorschriften inzake het beheer en de toewijzing van koppelingcapaciteit vast te stellen in overleg met de nationale regelgevende instanties van de lidstaten waarmee koppelingen bestaan;
  - c) mechanismen voor het verhelpen van capaciteitsknelpunten binnen het nationale gassysteem vast te stellen of goed te keuren;
  - d) te zorgen voor de naleving van de in artikel 3, leden 3 en 4, bedoelde vereisten..
2. De lidstaten voorzien in geschikte en doelmatige mechanismen voor regelgeving, controle en transparantie, teneinde eventueel misbruik van een machtspositie, met name ten nadele van de verbruikers, en eventueel marktondermijnd gedrag te voorkomen. Deze mechanismen moeten de bepalingen van het Verdrag, en met name artikel 82, in acht nemen.
3. De lidstaten dragen er zorg voor dat passende maatregelen, waaronder bestuursrechtelijke of strafrechtelijke procedures in overeenstemming met hun nationale wetgeving, tegen de verantwoordelijke natuurlijke of rechtspersonen worden genomen wanneer door deze richtlijn opgelegde vertrouwelijkheidsregels niet in acht zijn genomen.”

14. Artikel 28 wordt vervangen door het volgende:

“Artikel 28

De Commissie toetst de toepassing van deze richtlijn en dient voor [datum vermelden] en uiterlijk [datum vermelden] bij het Europees Parlement en de Raad een verslag in over de opgedane ervaring met en de geboekte vooruitgang bij de totstandbrenging van een voltooide en volledig operationele interne markt voor aardgas, zodat het Europees Parlement en de Raad te gelegener tijd de maatregelen kunnen vaststellen die nodig zijn voor verdere verbetering van de interne markt voor aardgas. In het verslag wordt in het bijzonder ingegaan op de mate waarin de vereisten van deze richtlijn met betrekking tot ontvlechting en tariefregeling hebben bijgedragen tot het waarborgen van eerlijke en niet-discriminerende toegang tot het gasstelsel in de Gemeenschap. In het verslag worden tevens onderzocht in hoeverre behoefte is aan harmonisatie die niet samenhangt met de bepalingen van deze richtlijn.”

15. Er wordt een bijlage toegevoegd, waarvan de tekst is weergegeven in bijlage II bij deze richtlijn.

Artikel 3

De richtlijnen 90/547/EEG en 91/296/EEG worden ingetrokken met ingang van 1 januari 2003.

Artikel 4

De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op 31 december 2002 aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis.

Wanneer lidstaten deze bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen naar deze richtlijn verwezen of wordt hiernaar verwezen bij de officiële bekendmaking van de bepalingen. De regels voor deze verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

Artikel 5

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

Artikel 6

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel, [...]

Voor het Europees Parlement
De Voorzitster

Voor de Raad
De Voorzitter

BIJLAGE I

“Bijlage

(Artikel 3)

Onverminderd de communautaire voorschriften inzake consumentenbescherming, met name Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad¹ en Richtlijn 93/13/EG van de Raad²:

- a) dragen de lidstaten er zorg voor dat de eindgebruikers recht hebben op een contract met hun elektriciteitsleverancier waarin zijn opgenomen:
- de identiteit en het adres van de leverancier;
  - de geleverde diensten, de aangeboden kwaliteitsniveaus van de diensten en de benodigde tijd voor de eerste aansluiting;
  - de aangeboden soorten onderhoudsdiensten;
  - de wijze waarop de meest recente informatie over alle geldende tarieven en onderhoudskosten kan worden verkregen;
  - de duur van het contract, de voorwaarden voor verlenging en beëindiging van de diensten en van het contract;
  - alle vergoedingen en terugbetalingsregelingen die gelden indien de contractuele kwaliteitsniveaus van de diensten niet worden gehaald; en
  - de methode voor het inleiden van procedures voor de beslechting van geschillen overeenkomstig punt f);
- b) de lidstaten dragen er zorg voor dat eindgebruikers op afdoende wijze in kennis worden gesteld van ieder voornemen de contractvoorwaarden te wijzigen en de mogelijkheid krijgen de contracten op te zeggen indien zij de nieuwe voorwaarden niet aanvaarden;
- c) de lidstaten dragen er zorg voor dat transparante informatie over geldende prijzen en tarieven en over standaardvoorwaarden met betrekking tot toegang toe en gebruik van elektriciteitsdiensten beschikbaar is voor het publiek en in het bijzonder voor de eindgebruikers;
- d) de lidstaten dragen er zorg voor dat de elektriciteitsleveranciers in de rekeningen die naar iedere eindgebruiker worden gestuurd, de samenstelling vermelden van het brandstofmengsel dat is gebruikt om de elektriciteit te genereren die door de door hen bevoorraden eindgebruikers wordt verbruikt. De relatieve kosten van de verschillende brandstoffen die zijn gebruikt om een eenheid van de aan de eindgebruikers geleverde elektriciteit op te wekken, moeten worden vermeld;

---

¹ PB L 144 van 4.6.1997, blz. 19.

² PB L 95 van 21.4.1993, blz. 29.

- e) de lidstaten nemen passende maatregelen om kwetsbare afnemers te beschermen;
- f) de lidstaten dragen er zorg voor dat transparante, eenvoudige en goedkope procedures beschikbaar zijn voor het afhandelen van klachten van eindgebruikers. De lidstaten moeten maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat door middel van dergelijke procedures geschillen billijk en snel kunnen worden beslecht, zo nodig met een systeem van voorzieningen voor terugbetaling en/of vergoeding. Hierbij dienen zoveel mogelijk de beginselen genoemd in Aanbeveling 98/257/EG van de Commissie³ te worden gevolgd.”

---

³ PB L 115 van 17.4.1998, blz. 31.

BIJLAGE II

“Bijlage

(Artikel 3)

Onverminderd de communautaire voorschriften inzake consumentenbescherming, met name Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad¹ en Richtlijn 93/13/EG van de Raad²:

- a) dragen de lidstaten er zorg voor dat de eindgebruikers recht hebben op een contract met hun gasleverancier waarin zijn opgenomen:
- de identiteit en het adres van de leverancier;
  - de geleverde diensten, de aangeboden kwaliteitsniveaus van de diensten en de benodigde tijd voor de eerste aansluiting;
  - de aangeboden soorten onderhoudsdiensten;
  - de wijze waarop de meest recente informatie over alle geldende tarieven en onderhoudskosten kan worden verkregen;
  - de duur van het contract, de voorwaarden voor verlenging en beëindiging van de diensten en van het contract;
  - alle vergoedingen en terugbetalingsregelingen die gelden indien de contractuele kwaliteitsniveaus van de diensten niet worden gehaald; en
  - de methode voor het inleiden van procedures voor de beslechting van geschillen overeenkomstig punt e);
- b) de lidstaten dragen er zorg voor dat eindgebruikers op afdoende wijze in kennis worden gesteld van ieder voornemen de contractvoorwaarden te wijzigen en de mogelijkheid krijgen de contracten op te zeggen indien zij de nieuwe voorwaarden niet aanvaarden;
- c) de lidstaten dragen er zorg voor dat transparante informatie over geldende prijzen en tarieven en over standaardvoorwaarden met betrekking tot toegang toe en gebruik van gasdiensten beschikbaar is voor het publiek en in het bijzonder voor de eindgebruikers;
- d) de lidstaten nemen passende maatregelen om kwetsbare afnemers te beschermen;

---

¹ PB L 144 van 4.6.1997, blz. 19.

² PB L 95 van 21.4.1993, blz. 29.

- e) de lidstaten dragen er zorg voor dat transparante, eenvoudige en goedkope procedures beschikbaar zijn voor het afhandelen van klachten van eindgebruikers. De lidstaten moeten maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat door middel van dergelijke procedures geschillen billijk en snel kunnen worden beslecht, zo nodig met een systeem van voorzieningen voor terugbetaling en/of vergoeding. Hierbij dienen zoveel mogelijk de beginselen vermeld in Aanbeveling 98/257/EG van de Commissie³ te worden gevolgd.”

---

³ PB L 115 van 17.4.1998, blz. 31.

VERORDENING BETREFFENDE DE VOORWAARDEN VOOR TOEGANG TOT HET NET VOOR GRENSOVERSCHRIJDENDE HANDEL IN ELEKTRICITEIT

TOELICHTING

I. Inleiding

Het uiteindelijke doel van de elektriciteitsrichtlijn is de totstandbrenging van één enkele, geïntegreerde markt, in tegenstelling tot een situatie die wordt gekenmerkt door het bestaan van 15 min of meer geliberaliseerde maar grotendeels nationale markten. Dit doel is nog niet bereikt. Wel is het een feit dat er met de grensoverschrijdende handel - in termen van fysieke elektriciteitsuitwisselingen tussen landen - over de jaren vooruitgang is gemaakt en dat deze momenteel zo'n 8% van de totale elektriciteitsproductie uitmaakt. Vergeleken met andere bedrijfstakken is dit cijfer echter nog aan de lage kant.

Bijna alle lidstaten hebben de richtlijn thans geïmplementeerd en in de meeste gevallen is de overdrachtcapaciteit ook fysiek beschikbaar, maar toch blijkt het voor vele serieuze cliënten nog steeds organisatorisch en economisch moeilijk te zijn om een in een andere lidstaat gevestigde leverancier te kiezen.

Wat de tarieven aangaat, zal iedere betrokken transmissienetbeheerder een vergoeding verlangen, welke niet noodzakelijkerwijze gecoördineerd is met de reeds aan andere transmissienetbeheerders verschuldigde vergoedingen. Als gevolg van de structurele verschillen tussen de in de lidstaten gehanteerde tariefstelsels kan het werkelijk verschuldigde bedrag voor grensoverschrijdende toegang tot het systeem, afhankelijk van de betrokken transmissienetbeheerders en zonder noodzakelijke samenhang met de werkelijk te dragen kosten, aanzienlijk variëren. Voorts kan deze situatie, in gevallen waarin het elektriciteitstransport door verschillende lidstaten loopt, leiden tot een opeenstapeling van tarieven, indien alle betrokken netwerkexploitanten een vergoeding verlangen.

Het tweede hoofdpunt in dit verband is de beperkte interconnectiecapaciteit tussen nationale transmissienetten. Verwacht wordt dat opstoppingen bij de internationale grenzen in de komende tien jaar een belangrijke restrictie zullen blijven vormen voor een vrije handel in elektriciteit tussen bepaalde Europese regio's. Dit komt niet alleen door een toenemend stroomvolume maar ook door veranderingen in de stroompatronen. Daarom moet het aantal koppelingen tussen de systemen en de capaciteit van de bestaande installaties worden vergroot.

Gezien de beperkingen van de bestaande interconnectiecapaciteit zullen de bij de toewijzing van deze capaciteit aan marktexploitanten gehanteerde beginselen belangrijk zijn wanneer het erom gaat te bepalen welke marktdeelnemers van de door de interne markt geboden handelsmogelijkheden zullen mogen profiteren. Bij uitblijven van doorzichtige, niet-discriminerende regels zal het tot discriminatie tussen de marktdeelnemers komen. Gevestigde elektriciteitsmaatschappijen zouden nieuwkomers op de markt op een afstand kunnen houden, vooral indien deze capaciteit voor een groot deel onder langlopende contracten valt. Een en ander zal een belemmering zijn voor de ontwikkeling van het handelsverkeer, met als gevolg dat de interne markt veel minder voordelen te bieden zal hebben.

Met het oog op deze situatie is een geharmoniseerde communautaire kaderstructuur voor de tarifiering bij grensoverschrijdende transacties en de toewijzing van beschikbare interconnectiecapaciteit een noodzaak.

De elektriciteitsrichtlijn bevat geen specifieke voorschriften voor grensoverschrijdende transacties. Dit betekent echter niet dat de problemen op dit gebied uitsluitend aan de hand van nationale maatregelen kunnen worden opgelost. Een geleidelijke benadering van de implementatie van de interne elektriciteitsmarkt vereist dat de specifieke problemen worden aangepakt nadat de lidstaten de voornaamste strategische uitvoeringsbeslissingen hebben genomen. De ervaring heeft de vroegtijdige constatering van de Commissie bevestigd dat voor de aanpak van dit vraagstuk een gezamenlijke actie op communautair niveau noodzakelijk is.

Als eerste reactie heeft de Commissie in 1998 een begin gemaakt met de oprichting van het Europees regelgevend forum voor elektriciteit, het zogenaamde "Forum van Florence". Dit forum verenigt vertegenwoordigers van de Commissie, van de nationale regeringen, het Europees Parlement, de Raad van Europese regelgevers en van de Vereniging van Europese transmissienetbeheerders (ETSO). Producenten, consumenten en marktexploitanten zijn ook vertegenwoordigd. Het forum heeft tot doel klaarheid te brengen in bestaande problemen en mogelijke oplossingen te bespreken met de voornaamste betrokkenen, in het bijzonder waar het grensoverschrijdende tarifiering en congestiebeheer betreft.

Het Forum van Florence is een uiterst effectief instrument gebleken voor het bereiken van consensus over zeer gecompliceerde, snel evoluerende en controversiële vraagstukken. Hoewel het forum in dit opzicht een belangrijk instrument zal blijven, vooral omdat zowel bedrijfsleven als consumenten erin vertegenwoordigd zijn, hebben recente ervaringen uitgewezen dat er een aantal nadelen aan de werkwijze van het forum kleven, wanneer het erop aan komt ten aanzien van specifieke vraagstukken concrete besluiten te nemen:

- de werkwijze van het forum is informeel: de vergaderingen vinden tweemaal per jaar plaats en duren twee dagen: als zodanig is de procedure niet geschikt om concrete beslissingen te nemen over zeer gedetailleerde aangelegenheden die een grondige bespreking vereisen;
- wil men met betrekking tot enigerlei vraagstuk vooruitgang maken, dan is volledige consensus een noodzaak;
- genomen besluiten kunnen alleen worden uitgevoerd indien alle partijen deze eerbiedigen: er zijn echter geen procedures om op de naleving hiervan toe te zien;
- bepaalde zaken, zoals de berekening van het correcte niveau van betalingen tussen transmissienetbeheerders maken het noodzakelijk dat er geregeld gedetailleerde besluiten worden genomen en, zoals gezegd, leent het forum zich hier niet voor.

De Commissie heeft dan ook geconcludeerd dat het, om definitieve vooruitgang te kunnen maken bij de problematiek van de grensoverschrijdende transmissietarifiering en het congestiebeheer voor netkoppelingen, thans noodzakelijk is een wetgevingsinstrument goed te keuren met het oog op een duidelijk besluitvormingsproces waarmee op de in het forum gemaakte vorderingen wordt voortgebouwd.

Tegen deze achtergrond heeft de ontwerp-verordening tot doel een degelijk raamwerk te creëren voor de grensoverschrijdende handel in elektriciteit. De voorschriften van de verordening zijn zo eenvoudig mogelijk gehouden en blijven beperkt tot hetgeen in de EG-wetgeving moet worden gereguleerd, zulks in overeenstemming met het subsidiariteitsbeginsel. Hoofddoel is ervoor te zorgen dat de werkelijk door de transmissienetbeheerders gemaakte kosten nauwkeurig in de tarieven voor toegang tot het

systeem, waaronder netkoppelingen, tot uiting komen, waarbij buitensporig hoge transactiekosten voor grensoverschrijdende operaties buiten beschouwing worden gelaten.

II. Basisstructuur van de ontwerp-verordening

Wat de tarifiering betreft, is het beoogde systeem gebaseerd op het beginsel van compensatiebetalingen tussen transmissienetbeheerders voor doorvoerstromen via elkaars netwerken, met inbegrip van doorvoerstromen die als "lusstromen" of "parallel-stromen" te boek staan. De ontwerp-verordening voorziet derhalve in compensatiebetalingen ten gunste van transmissienetbeheerders die hun netwerk ter beschikking stellen voor doorvoerstromen, en ten laste van die transmissienetbeheerders van wie deze doorvoerstromen uitgaan. Voorts voorziet de verordening in een zekere mate van harmonisatie van de tarieven voor toegang tot nationale netten, voorzover een dergelijke harmonisatie noodzakelijk is om mogelijke marktversturende effecten als gevolg van verschillende nationale benaderingen uit te sluiten.

Wat de toewijzing van beschikbare interconnectiecapaciteit betreft, worden in de verordening de hoofdbeginselen vastgelegd, die moeten worden nageleefd wanneer een dergelijke toewijzing plaatsvindt. In een bijlage bij de verordening worden verdere technische bijzonderheden gegeven.

Naast de grondbeginselen voor tarifiering en congestiebeheer, voorziet de ontwerp-verordening voorts in de goedkeuring van richtlijnen waarin verdere relevante beginselen en methodes tot in bijzonderheden worden beschreven.

Deze richtsnoeren kunnen, zonder dat de verordening hierdoor wordt gewijzigd, worden goedgekeurd en geamendeerd, waardoor een snelle aanpassing aan zich veranderende omstandigheden mogelijk wordt. Zo zijn er, bijvoorbeeld in het geval van methodes voor kostenberekening en de concrete identificatie en meting van fysieke elektriciteitsstromen, in het verleden voortdurend vorderingen gemaakt, terwijl in de toekomst verdere verbeteringen tegemoet kunnen worden gezien.

De verordening kent de Commissie bepaalde regelgevende bevoegdheden toe, voorzover dit nodig is om een goed functioneren van de interne markt te verzekeren. Aldus keurt de Commissie bovengenoemde richtsnoeren goed en brengt zij hierin wijzigingen aan, terwijl zij op gezette tijden de bedragen bepaalt van de tussen transmissienetbeheerders te verrichten compensatiebetalingen. Om ervoor te zorgen dat de regelgevende instanties van de lidstaten bij dit proces worden betrokken, zou de Commissie deze besluiten nemen na raadpleging van een uit vertegenwoordigers van de lidstaten bestaand comité, dat is opgericht in overeenstemming met Besluit 1999/468/EG van de Raad tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitoefening van de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden ("comitologie"). Met het oog op de vaststelling van de bedragen van de compensatiebetalingen voorziet de ontwerp-verordening in de oprichting van een raadgevend comité¹, met de hulp waarvan snelle beslissingen kunnen worden genomen, terwijl er met het oog op de goedkeuring van de richtlijnen in een regelgevingscomité² wordt voorzien.

---

¹ Alvorens een besluit te nemen, raadpleegt de Commissie het comité, dat dan een advies uitbrengt waarmee de Commissie zoveel mogelijk rekening zal houden.

² In tegenstelling tot het geval van het raadgevend comité, kan de Commissie uit hoofde van de procedure van het regelgevingscomité ertoe worden gedwongen het advies van het comité in het besluit in kwestie op te nemen.

Wat de vertegenwoordiging van de lidstaten in het comité betreft, zij erop gewezen dat artikel 22 van de elektriciteitsrichtlijn, na de door de Commissie voorgestelde wijziging³, voorschrijft dat de nationale regelgevende instanties, onder meer, op nationaal niveau als enige verantwoordelijk zijn voor de vaststelling van de methodes voor de grensoverschrijdende overdracht van elektriciteit, met inbegrip van de vaststelling van tarieven.

III. Wat de voorschriften van de ontwerp-verordening voornamelijk inhouden

1. Vergoedingen voor doorvoerstromen van elektriciteit

In tegenstelling tot hetgeen in andere "transportsectoren" het geval is, zoals bij het rail- en wegvervoer, kunnen de tarieven voor de overdracht van elektriciteit niet op basis van de afstand tussen producent en consument van de elektriciteit worden vastgesteld. Het is namelijk zo dat de fysieke elektriciteitsstromen niet noodzakelijkerwijze samenvallen met hetgeen contractueel tussen verkoper en afnemer is overeengekomen: indien een opwekker in Noord-Europa elektriciteit verkoopt aan een gebruiker in Zuid-Europa, betekent dit niet dat de door de opwekker geproduceerde elektronen ook daadwerkelijk van noord naar zuid stromen. Wat het wel betekent, is dat de energiebalans naar het Zuiden wordt verschoven.

Hoewel de verplaatste hoeveelheid elektriciteit niet duidelijk aan individuele economische transacties kan worden gerelateerd, ontstaan er bij de handel in elektriciteit wel degelijk fysieke stromen binnen en tussen transmissienetten. In de praktijk betekent dit dat een zekere hoeveelheid energie in het transmissiesysteem van de uitvoerende lidstaten wordt geïnjecteerd, terwijl tegelijkertijd een gelijke hoeveelheid energie voor verbruik aan het transmissienet van de invoerende lidstaat wordt onttrokken. Het is daarom een algemeen aanvaard gebruik dat exporteurs en/of importeurs de nationale nettarieven betalen die van toepassing zijn op de productie in het land van uitvoer en/of de consumptie in het land van invoer.

Bij de uitvoer van elektriciteit in het Europese elektriciteitssysteem met zijn talrijke interconnecties gaat het evenwel niet alleen om de elektriciteitsnetten van de uitvoer- en invoerlanden. Exporttransacties zullen waarschijnlijk ook elektriciteitsstromen teweeg brengen in landen waar de elektriciteit niet in het net wordt geïnjecteerd, noch hieraan voor consumptie wordt onttrokken. Dit lijkt plausibel in het geval van een transactie tussen niet aan elkaar grenzende landen, d.w.z. waar de "rechtstreekse route" naar de consument noodzakelijkerwijze via het transmissienet van een derde land loopt. Bovendien is het zo dat uitvoertransacties, ten gevolge van de natuurwetten die het "gedrag" van elektriciteit op het net dicteren, vaak ook fysieke stromen opwekken in landen die niet op de – theoretische – directe route van de elektriciteitsstroom⁴ liggen. Dergelijke doorvoerstromen staan algemeen te boek als "lusstromen" of parallel-stromen.

---

³ Voorstel van de Commissie voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Richtlijnen 96/92/EG en 98/30/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit.

⁴ Een simulatie heeft bijvoorbeeld uitgewezen dat in het geval van een transport van 1000 MW vanuit Noord-Frankrijk slechts zo'n 60% van de elektriciteit Italië "direct" bereikt, d.w.z. dat deze stroom de Frans-Italiaanse grens passeert of via Zwitserland gaat. De rest bereikt Italië "indirect", waarbij stromen op de netten van België, Nederland, Duitsland, Oostenrijk en Slovenië ontstaan.

Op een geliberaliseerde markt met concurrentie moeten de transmissienetbeheerder worden vergoed voor de kosten die dergelijke doorvoerstromen met zich meebrengen. Zou dit niet gebeuren, dan zouden de plaatselijke netgebruikers deze kosten te dragen krijgen, ondanks het feit dat de elektriciteitsstromen in kwestie in hun geheel veroorzaakt worden door marktactoren welke in andere transmissienetgebieden gevestigd zijn.

Gezien deze feiten voorziet de verordening in een systeem dat op de volgende drie elementen berust:

In de eerste plaats wordt bepaald dat transmissienetbeheerders vergoedingen ontvangen voor de kosten in verband met het verzorgen van doorvoerstromen op hun netwerk (artikel 3, lid 1).

In de tweede plaats worden regels vastgesteld ter bepaling van de aan doorvoerstromen verbonden kosten. Hoewel een vergoeding voor dergelijke kosten noodzakelijk is, moet er wel op worden toegezien dat deze compensaties de ware kosten reflecteren. De met dergelijke stromen samenhangende kosten moeten nauwgezet worden vastgesteld, teneinde opportunistische winsten en buitensporige transactiekosten te vermijden.

In de ontwerp-verordening wordt in dit opzicht gekozen voor een model waarmee de verwachte gemiddelde incrementele langetermijnkosten die een netwerk als gevolg van doorvoerstromen te dragen krijgt, worden bepaald en in aanmerking worden genomen, terwijl een vergelijking wordt gemaakt met de kosten bij afwezigheid van doorvoerstromen.

De onderliggende logica van deze benadering is dat er op deze manier “opportunistische winsten” van transmissienetbeheerders die doorvoerstromen verzorgen kunnen worden voorkomen; in de praktijk gaat het hier meestal om transmissienetbeheerders die gevestigd zijn in het centrum van het Europese elektriciteitssysteem en komen de kosten ten laste van exploitanten in omliggende landen. Het centrale horizontale netwerk van ieder nationaal net wordt namelijk aangelegd ten behoeve van de binnenlandse cliënten. Bij de aanleg van dit centrale netwerk wordt niet met het passeren van doorvoerstromen rekening gehouden. Anderzijds hebben de transmissienetbeheerders mogelijk extra kosten als gevolg van door hen te nemen specifieke maatregelen in verband met doorvoerstromen. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan bijkomende administratieve maatregelen, bijkomende operationele vereisten voor het beheer van de doorvoerstromen, regelingen met betrekking tot verliezen en extra investeringen voor nieuwe lijnen of ter versterking van bestaande lijnen. Dergelijke uitgaven zijn duidelijk specifieke kosten in verband met doorvoerstromen en de transmissienetbeheerders dienen de mogelijkheid te hebben deze te recupereren. Verzekerd moet worden dat investeringen in de voor het verzorgen van elektriciteitsdoorvoer benodigde nieuwe installaties voldoende renderen, om het voor exploitanten aantrekkelijk genoeg te maken om zulke investeringen te doen. Tenslotte zou men, om echt kostenreflectief te werken, de aan doorvoerstromen verbonden voordelen ook in aanmerking moeten nemen, bijvoorbeeld in het geval van doorvoerstromen die tot de algehele stabilisering van een nationaal netwerk bijdragen.

Tenslotte moet de juiste manier om de vergoedingen te financieren worden vastgesteld. In dit verband moet rekening worden gehouden met het feit dat doorvoerstromen het gevolg zijn van uitvoer/invoertransacties. Het is, uitzonderlijke gevallen daargelaten, echter – nog – niet technisch mogelijk om te bepalen of en in welke mate een *individuele* exporteur/importeur doorvoerstromen veroorzaakt. Om die reden voorziet de verordening niet in een mechanisme aan de hand waarvan afzonderlijke uitvoerders of invoerders rechtstreeks voor doorvoerstromen verantwoordelijk worden gesteld. Wel wordt gestipuleerd dat

transmissienetbeheerders van wie doorvoerstromen uitgaan en/of de exploitanten van de systemen waar deze stromen eindigen (exporterende en/of importerende transmissienetbeheerders) de vergoedingen – op basis van evenredigheid – moeten betalen (artikel 3, lid 2).

Om te bereiken dat er nauwkeurige en snelle beslissingen worden genomen ten aanzien van de tussen transmissienetbeheerders te verrekenen compensatiebedragen, bepaalt de ontwerp-verordening dat de Commissie regelmatig terzake besluiten moet nemen (artikel 3, lid 3). De regelgevende instanties van de lidstaten zouden evenwel bij dit proces worden betrokken via een uit vertegenwoordigers van de lidstaten bestaand raadgevend comité, dat is ingesteld in overeenstemming met Besluit 1999/468 van de Raad tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitoefening van de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden (“comitologie”), dat de Commissie dient te raadplegen alvorens een definitief besluit te nemen.

Opgemerkt zij dat de begroting van de Gemeenschap door deze vergoedingsbetalingen ongemoeid wordt gelaten, daar deze rechtstreeks tussen de transmissienetbeheerders in kwestie zouden plaatsvinden.

Teneinde de betalingen ter financiering van de vergoedingen te kunnen recupereren, moeten de transmissienetbeheerders hun nationale tariefstelsel navenant aanpassen (artikel 4, lid 3).

Wat de wijze betreft waarop deze aanpassing in haar werk gaat, zou een mogelijkheid hierin bestaan exporteurs en/of importeurs deze kosten aan te rekenen, met het argument dat dit een eerlijke en kostenreflectieve oplossing is, aangezien exporteurs en/of importeurs de stromen in kwestie veroorzaken.

Een dergelijke oplossing zou echter een aantal belangrijke nadelen met zich meebrengen. In de eerste plaats is het, zoals reeds uitgelegd, in het algemeen onmogelijk te bepalen of en zo ja, in welke mate *individuele* uitvoertransacties tot fysieke doorvoer- en lusstromen leiden. Er zijn commerciële uitvoertransacties die geen fysieke stromen opleveren, en wel in het geval van twee grensoverschrijdende transacties met tegenstromen tussen de systemen. Zou men in een dergelijke situatie van de exporteurs een specifieke betaling verwachten, dan zou dit niet bepaald eerlijk of kostenreflectief zijn. Tevens is het zo dat deelnemers aan een internationaal werkzame energiebeurs, vóór de dagelijkse sluiting van de beurs, niet precies op de hoogte zouden zijn van de verschuldigde grensoverschrijdende tarieven, omdat de beurs alleen achteraf kan bepalen hoeveel energie er per transmissienetgebied verhandeld is. Dit zou leiden tot een onvoorspelbaarheid van overdrachtstarieven en, daarmee, van de elektriciteitsprijzen. Tenslotte zijn lage transactiekosten en het hieruit resulterende handelspotentieel voor alle verbruikers en opwekkers op de interne markt een goede zaak. Deze situatie leidt tot meer concurrentie en een grotere markt voor elektriciteitopwekkers, hetgeen in het geval van overcapaciteit op nationaal niveau van bijzonder belang is.

Gezien deze overwegingen, stipuleert de ontwerp-verordening dat uit het compensatiemechanisme voortvloeiende betalingen en ontvangsten weliswaar bij de vaststelling van de netwerkstarieven in aanmerking moeten worden genomen, maar dat dit niet tot gevolg mag hebben dat exporteurs of importeurs een specifiek tarief opgelegd krijgen (artikel 4, lid 4).

2. Harmonisatie van nationale nettarieven

Zoals eerder uitgelegd, betalen exporteurs en/of importeurs de nationale nettarieven voor opwekking in het land van uitvoer en/of voor verbruik in het land van invoer. Indien deze tarieven, in het bijzonder die voor opwekking, aanzienlijk van de ene lidstaat tot de andere verschillen, is een marktdistorsie hiervan het gevolg. Aangezien elektriciteitsopwekkers de kosten in verband met de door hen te betalen netwerktarieven in hun energieprijzen moeten verdisconteren, zullen opwekkers met lage netwerkkosten een concurrentievoordeel hebben ten opzichte van die met hoge kosten.

De hoogte van de netwerktarieven hangt af van de algemene structuur van het nationale tariefstelsel, de gehanteerde kostenberekingsbeginselen en natuurlijk van de bijzondere kenmerken van de nationale netten in kwestie.

Een belangrijk structureel element van de nationale tariefstelsels bij de grensoverschrijdende handel is derhalve de verhouding tussen de aan de productie en aan het verbruik toegeschreven kosten. Het zal bijvoorbeeld duidelijk zijn dat in een land waar alle netwerkkosten ten laste van de consument komen opwekkers in een betere positie verkeren dan in een land waar opwekkers bij het concurreren op de interne markt een deel van deze kosten krijgen aangerekend. Deze verhouding en/of het absolute niveau van de voor opwekking gehanteerde netwerktarieven moeten dan ook worden geharmoniseerd om concurrentievervalsing te voorkomen.

Gezien deze overwegingen, bepaalt de ontwerp-verordening dat de netwerkkosten voornamelijk op de verbruiker worden verhaald (artikel 4, lid 2). Een kleiner gedeelte van de totale, aan netwerkgebruikers berekende kosten mag echter op de producent worden verhaald. Aldus kunnen de nationale regelgevende instanties locatiespecifieke prijsbepalingselementen in de tariefstructuur inbouwen, waarvan signalen zouden moeten uitgaan met betrekking tot de meest en minst beschikte gebieden voor nieuwe opwekkingscapaciteit, zulks met het oog op bijvoorbeeld plaatselijk waarschijnlijke netwerkverliezen en netwerkcongestie. In de ontwerp-verordening wordt bepaald dat de tarieven waar nodig rond dergelijke locatiespecifieke prijsbepalingselementen moeten worden opgebouwd. Dergelijke locatiespecifieke signalen zullen bijvoorbeeld tot een integrerend onderdeel moeten worden gemaakt van het bij deze verordening ingevoerde grensoverschrijdende tariefsysteem, waarbij in het bijzonder met artikel 4, lid 4, rekening moet worden gehouden.

Zelfs wanneer een voldoende mate van harmonisatie van de verhouding tussen aan de producent en de consument toe te rekenen kosten en/of van het absolute niveau van de voor opwekking gehanteerde tarieven is gerealiseerd, zullen er toch aanzienlijke verschillen tussen de berekende bedragen blijven bestaan, indien er van sterk uiteenlopende kostenberekingsbeginselen wordt uitgegaan. Anderzijds zullen ook de specifieke omstandigheden in ieder nationaal systeem in aanmerking moeten worden genomen. Daarom zal een volledige harmonisatie van het tariefniveau niet de aangewezen weg vormen. Dit neemt niet weg dat de grondbeginselen in alle lidstaten identiek zouden moeten zijn. Uit dien hoofde wordt in de ontwerp-verordening gestipuleerd dat de toegangstarieven kostenreflectief en doorzichtig moeten zijn, die van een efficiënte netbeheerder moeten benaderen en op niet-discriminerende wijze moeten worden toegepast. Tevens geldt de vereiste dat deze niet aan de afstand tussen opwekker en verbruiker gerelateerd mogen zijn.

Wat de uit het vergoedingsmechanisme voor doorvoerstromen resulterende betalingen en ontvangsten betreft, wordt in de ontwerp-verordening bepaald dat deze bij de vaststelling van de tarieven in aanmerking zullen worden genomen. Om te bereiken dat de kosten zo realistisch mogelijk worden weerspiegeld in de feitelijk gehanteerde en vooraf vastgestelde tarieven (dit laatste voordat het precieze resultaat van het vergoedingsmechanisme bekend is), is het nodig, voor zover dit redelijkerwijze mogelijk is, vooruit te lopen op de van het mechanisme verwachte resultaten (artikel 4, lid 3).

3. Richtsnoeren inzake bijzonderheden met betrekking tot gehanteerde beginselen en methodes (Artikel 7)

In de artikelen 3 en 4 van de ontwerp-verordening liggen de grondbeginselen van de grensoverschrijdende tarifiering besloten.

Om evenwel te verzekeren dat deze basisbeginselen in de gehele Gemeenschap op consistente wijze worden toegepast, is het wellicht nodig nadere bijzonderheden omtrent deze beginselen te verschaffen. Aan de andere kant is er, in het bijzonder met betrekking tot technische bijzonderheden, zoals kostenberekenningsmethodes en technische mogelijkheden voor het opsporen en meten van fysieke stromen, voortdurend vooruitgang geboekt en kunnen er verdere verfijningen en verbeteringen tegemoet worden gezien.

Gezien deze overwegingen bepaalt de ontwerp-verordening niets naders omtrent deze bijzonderheden, maar voorziet zij in de vaststelling van desbetreffende richtsnoeren (artikel 7). Deze richtsnoeren moeten in overeenstemming zijn met de in de richtlijn neergelegde beginselen. Deze zouden worden goedgekeurd en gewijzigd door de Commissie, na raadpleging van een uit deskundigen van de lidstaten bestaand regelgevingscomité, dat is ingesteld krachtens Besluit 1999/468 van de Raad tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitoefening van de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden ("comitologie"), om te verzekeren dat de regelgevende instanties van de lidstaten, en i.h.b. hun nationale regelgevende instantie, bij dit proces worden betrokken.

De richtsnoeren zouden, waar mogelijk, met inachtneming van de volgende kwesties worden goedgekeurd:

- a) Met betrekking tot het in artikel 3 van de verordening genoemde vergoedingsmechanisme:
  - De precieze bijzonderheden van methodes ter bepaling van de omvang van de verzorgde doorvoerstromen, alsmede van de uitvoer/invoerstromen, zulks in overeenstemming met de in artikel 3, lid 5, van deze verordening genoemde beginselen.
  - De methode tot vaststelling van de kosten die gemoeid zijn met het verzorgen van doorvoerstromen, zulks in overeenstemming met de in artikel 3, lid 6, van deze verordening genoemde beginselen.
  - Bijzonderheden omtrent de aanwijzing van de transmissienetbeheerders die de vergoedingsbedragen voor doorvoerstromen moeten betalen, zulks in overeenstemming met artikel 3, lid 2 van de verordening.

- Bijzonderheden omtrent de bij het vergoedingsmechanisme te volgen betalingsprocedure, zulks in overeenstemming met de in artikel 3, lid 3, van de verordening genoemde beginselen, met inbegrip van de vaststelling van het eerste tijdvak waarvoor, na inwerkingtreding van deze verordening, de vergoedingsbetalingen zullen worden verricht, zulks in overeenstemming met de in artikel 3, lid 3 genoemde beginselen.
  - Bijzonderheden omtrent de deelname van nationale systemen die, bij het vergoedingsmechanisme, via rechtstreekse stroomlijnen met elkaar verbonden zijn.
- b) Met betrekking tot de in artikel 4 van de verordening genoemde nationale tariefstelsels:
- Bijzonderheden omtrent de harmonisatie van de, uit hoofde van de nationale tariefstelsels, voor producenten en consumenten (belasting) gehanteerde tariefniveaus, zulks in overeenstemming met de in artikel 4, lid 2, van de verordening genoemde beginselen.

De nationale regelgevende instanties zouden erop toezien dat er in overeenstemming met de in deze richtlijn neergelegde beginselen en de goedgekeurde richtsnoeren nationale tarieven worden vastgesteld en toegepast (artikel 8).

4. Toewijzing van interconnectiecapaciteit (Artikelen 5 en 6)

Congestie in de zin van de ontwerp-verordening is een situatie waarin de capaciteit van een koppeling tussen nationale transmissienetten onvoldoende is om alle uit de internationale handel resulterende transacties te verwerken⁵. In een dergelijke situatie is het belangrijk dat de beschikbare beperkte capaciteit op zodanige wijze aan ondernemingen wordt toegewezen dat een en ander verenigbaar is met de thans op de interne markt voor elektriciteit bestaande concurrentiesituatie. Tegelijkertijd moeten speciale maatregelen worden genomen om de veiligheid van het systeem te verzekeren.

In de ontwerp-verordening worden de hierbij in acht te nemen hoofdbeginselen neergelegd. Om de *betrouwbaarheid van het Europese net* op peil te houden is een uitwisseling van informatie en samenwerking tussen de transmissienetbeheerders van cruciaal belang, vooral met het oog op de wisselende transactiepatronen en fysieke stromen in de voor een open markt kenmerkende nieuwe omstandigheden. Transmissienetbeheerders moeten vooraf weten welke stromen zij op hun netwerk kunnen verwachten. Om deze reden behelst de ontwerp-verordening in artikel 5, lid 1, een verplichting om met het oog hierop coördinatie- en informatie-uitwisselingsmechanismen te implementeren. Teneinde een optimaal gebruik van de beschikbare interconnectiecapaciteit mogelijk te maken, moeten de marktdeelnemers *informatie over de werkelijk beschikbare capaciteit* ontvangen. Momenteel worden de zomer- en winterwaarden van de overdrachtcapaciteit op de koppellijnen in Europa gepubliceerd. Om echter een optimaal gebruik van de beschikbare capaciteit mogelijk te maken, is een regelmatigere publicatie van de capaciteitswaarden vereist, waarbij gedacht wordt aan een frequentie van verscheidene malen vóór de dag van het transport, hetgeen dan ook bij de ontwerp-verordening wordt voorgeschreven (artikel 5, lid 3). Bovendien voorziet deze in de verplichting voor de transmissienetbeheerders om hun veiligheids- operationele en

---

⁵ Opgemerkt zij dat de technische vakterm “congestie” vaak ook gebruikt wordt ter aanduiding van een gebrek aan capaciteit binnen een nationaal transmissienet.

planningsnormen te publiceren in openbare documenten, teneinde te bereiken dat de transmissienetbeheerders bij de vaststelling van de hoeveelheid beschikbare capaciteit volstrekt doorzichtige methodes hanteren (artikel 5, lid 2).

De ontwerp-verordening schrijft tevens voor dat de marktdeelnemers de beschikking moeten krijgen over de maximale capaciteit van de netkoppelingen, een en ander in overeenstemming met de veiligheidsnormen voor een gezond functioneren van het netwerk, en dat eventueel niet door een marktdeelnemer gebruikte toegewezen capaciteit weer voor andere belangstellenden beschikbaar moet worden gemaakt.

Wat de *toewijzing van interconnectiecapaciteit* door transmissienetbeheerders in geval van congestieproblemen op het net betreft, bepaalt de ontwerp-verordening dat er marktgerichte oplossingen moeten worden gehanteerd waarvan doeltreffende economische signalen voor de betrokken marktdeelnemers en transmissienetbeheerders uitgaan (artikel 6, lid 1). Er zijn verschillende specifieke methodes die aan deze vereiste beantwoorden. Bestudering van de huidige toestand op de Europese markten leidt tot de conclusie dat op het Europese vasteland de - in de praktijk - meest bruikbare methodes voor het ogenblik lijken te bestaan in impliciete en expliciete veilingen gecombineerd met een grensoverschrijdende gecoördineerde redispatching. Recente ervaringen illustreren echter de significante beperkingen van deze benadering. Aldus zijn verdere verbeteringen in dit opzicht en een voortgezet onderzoek naar alternatieve benaderingen noodzakelijk. Vooral wat de middellange termijn betreft, wordt in brede kring erkend dat een zeer efficiënte en doorzichtige wijze om met een geringe interconnectiecapaciteit om te gaan bestaat in marktsplitsing⁶, zoals momenteel in de Nordpool-zone gebeurt. Na aanpassing van dit systeem aan de netwerktopologie en de marktomstandigheden op het vasteland van Europa, zou moeten worden overwogen dit zo spoedig mogelijk in te voeren.

Wat de uit congestiebeheer verkregen opbrengsten betreft, schrijft de ontwerp-verordening voor dat deze geen extra bron van winst voor de transmissienetbeheerders mogen vormen, maar moeten worden aangewend om de betrouwbaarheid van de toegewezen capaciteit te garanderen, ter financiering van investeringen om de interconnectiecapaciteit op peil te houden of te vergroten, dan wel ter verlaging van de netwerktarieven (de uit congestiebeheer verkregen opbrengsten mogen, hoe dan ook, nooit een extra bron van winst vormen) (artikel 6, lid 6).

Uitgaande van bovengenoemde regels en beginselen zijn gedetailleerde technische bepalingen en eisen betreffende de toewijzing van interconnectiecapaciteit in een bijlage bij de ontwerp-verordening opgenomen, een en ander gebaseerd op de tussen de Commissie, de nationale regelgevende instanties en de lidstaten tijdens het Forum van Florence overeengekomen richtsnoeren. Om te bereiken dat er op flexibele wijze rekening kan worden gehouden met de nieuwe ervaringen die constant worden opgedaan, bijvoorbeeld met betrekking tot de verschillende toewijzingsmethodes, zal de Commissie deze richtsnoeren wijzigen, na raadpleging van het uit deskundigen van de lidstaten bestaande regelgevingscomité waarin de ontwerp-verordening voorziet (zie hierboven paragraaf 3 en artikel 7, lid 2, van de ontwerp-verordening).

---

⁶ Bij een marktsplitsingssysteem wordt het optimaal gebruik van de interconnectie bepaald op basis van een vergelijking van de marktprijzen op de gekoppelde markten in kwestie.

De nationale regelgevende instanties zouden erop toezien dat de voor congestiebeheer gehanteerde methodes worden uitgewerkt en toegepast in overeenstemming met de in de verordening en de richtsnoeren (artikel 8) neergelegde beginselen.

5. Verschaffing van informatie en vertrouwelijkheid (artikel 9)

Teneinde de richtsnoeren te kunnen goedkeuren en te kunnen beslissen welke vergadering voor doorvoerstromen tussen transmissienetbeheerders moet worden betaald, heeft de Commissie informatie en gegevens dienaangaande nodig. In de ontwerp-verordening wordt dientengevolge bepaald dat deze informatie desgevraagd door de lidstaten en de nationale regelgevende instantie moet worden verstrekt.

De Commissie zal harerzijds verzekeren dat deze informatie als vertrouwelijk wordt behandeld.

Bovendien mag de Commissie, waar nodig om de haar bij de verordening toegewezen taken te kunnen vervullen, alle nodige inlichtingen rechtstreeks van de ondernemingen in kwestie betrekken.

6. Conclusies

De goedkeuring van deze ontwerp-verordening is een belangrijk onderdeel van de communautaire strategie ter voltooiing van de interne markt voor elektriciteit. Door middel van eerlijke, kostenreflectieve, doorzichtige en rechtstreeks toepasbare voorschriften voor tarifiering en de toewijzing van beschikbare interconnectiecapaciteit - ter aanvulling van de in de elektriciteitsrichtlijn vervatte bepalingen - zal de Gemeenschap zorgen voor efficiënte toegang tot transmissienetten bij grensoverschrijdende transacties.

De inwerkingtreding van deze verordening valt samen met de herziening van de elektriciteitsrichtlijn en de hieruit voortvloeiende volledige openstelling van de markt, waardoor wordt verzekerd dat deze marktopenstelling in de praktijk tot een waarlijke grensoverschrijdende handel zal leiden. De verordening vervult aldus een sleutelfunctie bij het bevorderen van een echte interne markt voor elektriciteit, in tegenstelling tot een situatie die wordt gekenmerkt door het naast elkaar bestaan van vijftien min of meer geliberaliseerde maar grotendeels nationale markten.

De verordening zou een begrotingstoewijzing van zo'n 850 000 € per jaar vergen. In 2002 zal met het kaderprogramma "Energie" (ETAP-programma) in deze financieringsbehoeften worden voorzien. Wat de daarop volgende jaren betreft, zal in 2001 een nieuw kaderprogramma voor energie worden voorgesteld - het huidige loopt in 2002 af - in overeenstemming met het werkprogramma van de Commissie voor 2001. Bij dit nieuwe voorstel zal met de financiële behoeften voor de komende jaren rekening worden gehouden.

Voorstel voor een

VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN VAN DE RAAD
BETREFFENDE DE VOORWAARDEN VOOR TOEGANG TOT HET NET VOOR
GRENSOVERSCHRIJDENDE HANDEL IN ELEKTRICITEIT

(Voor de EER relevante tekst)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, inzonderheid op artikel 95,

Gezien het voorstel van de Commissie¹,

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité²,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's³,

Volgens de in artikel 251 van het Verdrag neergelegde procedure⁴,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Richtlijn 96/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 december 1996 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit⁵ vormt een belangrijke stap vooruit bij de voltooiing van de interne elektriciteitsmarkt.
- (2) Op zijn bijeenkomst op 23 en 24 maart 2000 te Lissabon heeft Europese Raad gevraagd om een snelle voortgang van de voltooiing van de interne markt voor de sectoren elektriciteit en gas en om een versnelling van de liberalisering van deze sectoren, met het oog op de totstandbrenging van een volledig operationele interne markt op deze gebieden.
- (3) De totstandbrenging van een echte interne elektriciteitsmarkt dient te worden bevorderd door een intensivering van de handel in elektriciteit, welke, vergeleken met andere sectoren van de economie, momenteel onderontwikkeld is.

---

¹ PB C ... van ..., blz. ..

² PB C ... van ..., blz. ..

³ PB C ... van ..., blz. ..

⁴ PB C ... van ..., blz. ..

⁵ PB L 27 van 30.1.1997, blz. 20. Richtlijn gewijzigd bij Richtlijn .../.../EG (PB C ... van ..., blz. ..).

- (4) In aanvulling op de bepalingen van Richtlijn 96/92/EG moeten eerlijke, kostengeoriënteerde, doorzichtige en rechtstreeks toepasbare voorschriften met betrekking tot grensoverschrijdende tarifiering en de toewijzing van beschikbare koppelingcapaciteit worden ingevoerd, teneinde een daadwerkelijke toegang tot de transmissienetten te verzekeren en aldus grensoverschrijdende transacties mogelijk te maken.
- (5) In zijn conclusies heeft de Energieraad van 30 mei 2000 de Commissie, de lidstaten en de nationale regelgevende instanties verzocht te zorgen voor een snelle invoering van een solide tarifieringsstelsel en methoden voor de toewijzing van beschikbare koppelingcapaciteit op langere termijn.
- (6) In zijn resolutie van 6 juli 2000 over het tweede verslag van de Commissie betreffende de stand van de liberalisering van de energiemarkten heeft het Europees Parlement gevraagd om voorwaarden voor het gebruik van de netten in de lidstaten die de grensoverschrijdende handel in elektriciteit niet in de weg staan en heeft het de Commissie verzocht specifieke voorstellen voor te leggen met het oogmerk alle bestaande hinderpalen voor de intracommunautaire handel weg te nemen.
- (7) In deze verordening dienen de grondbeginselen voor tarifiering en capaciteitstoewijzing te worden vastgelegd en tegelijkertijd richtsnoeren te worden gegeven waarin de relevante beginselen en methoden nader worden uiteengezet, zodat een snelle aanpassing aan de gewijzigde omstandigheden mogelijk wordt.
- (8) Op een open markt met vrije concurrentie dienen de transmissienetbeheerders een vergoeding te ontvangen voor de kosten in verband met het verzorgen van doorvoerstromen op hun netten, en wel van de beheerders van die transmissienetten waarvan de doorvoerstromen afkomstig zijn of waarvoor zij bestemd zijn.
- (9) Bij de vaststelling van nationale nettarieven moet rekening worden gehouden met betalingen en ontvangsten in verband met verrekeningen tussen transmissienetbeheerders.
- (10) Het voor grensoverschrijdende toegang tot het net verschuldigde bedrag kan aanzienlijk variëren, afhankelijk van de betrokken transmissienetbeheerders en de verschillen in structuur tussen de tarifieringsstelsels van de lidstaten. Derhalve is een zekere mate van harmonisatie noodzakelijk.
- (11) Het zou niet juist zijn aan de afstand gerelateerde tarieven te hanteren of specifieke tarieven voor exporteurs of importeurs vast te stellen.
- (12) Van een echte concurrentie op de interne markt kan alleen sprake zijn indien de toegang tot de lijnen die de verschillende nationale netten met elkaar verbinden op niet-discriminerende en transparante wijze wordt verleend. De beschikbare capaciteit van deze lijnen dient het maximum te zijn dat in overeenstemming is met de veiligheidsnormen voor een bedrijfszeker beheer van het net. Bij eventuele discriminatie bij de toewijzing van beschikbare capaciteit moet worden aangetoond dat zulks niet tot onredelijke verstoring of belemmering van de ontwikkeling van het handelsverkeer leidt.

- (13) De marktdeelnemers moeten een duidelijk beeld krijgen van de beschikbare transmissiecapaciteit en de veiligheids-, plannings- en operationele normen die van invloed zijn op de beschikbare transmissiecapaciteit.
- (14) Eventuele ontvangsten uit congestiebeheersprocedures mogen voor de transmissienetbeheerders geen extra bron van inkomsten vormen.
- (15) Congestieproblemen moeten op verschillende manieren kunnen worden aangepakt, mits de gebruikte methoden de transmissienetbeheerders en marktdeelnemers maar de juiste economische signalen geven en op marktmechanismen gebaseerd zijn.
- (16) Om een vlotte werking van de interne markt te verzekeren, moeten er procedures komen waarmee de Commissie besluiten en richtsnoeren betreffende tarifiering en capaciteitstoewijzing kan vaststellen, waarbij betrokkenheid van de regelgevende instanties van de lidstaten verzekerd is.
- (17) Van de nationale autoriteiten moet worden verlangd dat zij de Commissie relevante informatie verschaffen. Deze informatie moet door de Commissie vertrouwelijk worden behandeld. Waar nodig, dient de Commissie de mogelijkheid te hebben de betrokken ondernemingen rechtstreeks om de relevante informatie te verzoeken.
- (18) De nationale regelgevende instanties moeten erop toezien dat de in deze verordening neergelegde voorschriften en de op basis van deze verordening vastgestelde richtsnoeren in acht worden genomen.
- (19) De lidstaten moeten regels vaststellen inzake sancties wegens inbreuken op de bepalingen van deze verordening en erop toezien dat deze worden uitgevoerd. Deze sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn.
- (20) Overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel, zoals neergelegd in artikel 5 van het Verdrag, kunnen de doelstellingen van het voorgestelde optreden, te weten het verschaffen van een geharmoniseerd kader voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit, niet voldoende door de lidstaten worden verwezenlijkt, en kunnen zij derhalve wegens de omvang en de gevolgen van het optreden, beter door de Gemeenschap worden verwezenlijkt. Deze verordening beperkt zich tot het vereiste minimum om deze doelstellingen te verwezenlijken en gaat niet verder dan hiertoe nodig is.
- (21) Overeenkomstig artikel 2 van Besluit 1999/468/EG van de Raad van 28 juni 1999 tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitoefening van de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden⁶ dienen de nodige maatregelen ter uitvoering van deze verordening volgens de regelgevingsprocedure van artikel 5 van Besluit 1999/468/EG, dan wel volgens de raadgevingsprocedure van artikel 3 van dat besluit te worden vastgesteld,

---

⁶ PB L 184 van 17.7.1999, blz. 23.

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD :

Artikel 1

Doel en werkingssfeer

Deze verordening beoogt de grensoverschrijdende handel in elektriciteit en aldus de mededinging op de interne elektriciteitsmarkt te stimuleren door middel van de totstandbrenging van een vergoedingsmechanisme voor doorvoerstromen en de vaststelling van geharmoniseerde beginselen inzake tarieven voor grensoverschrijdende transmissie en de toewijzing van beschikbare koppelingcapaciteit tussen nationale transmissienetten.

Artikel 2

Definities

1. Voor de toepassing van deze verordening zijn de definities in artikel 2 van Richtlijn 96/92/EG van toepassing.
2. Tevens zijn de volgende definities van toepassing:
  - a) Onder “doorvoer” wordt verstaan een fysieke stroom van elektriciteit via een transmissienet van een lidstaat welke noch is geproduceerd, noch is bestemd voor verbruik in die lidstaat; dit begrip omvat tevens doorvoerstromen die in het algemeen worden aangeduid als “loop-flows” of “parallel flows”.
  - b) Onder “congestie” wordt verstaan een situatie waarin een koppeling tussen nationale transmissienetten wegens onvoldoende capaciteit niet alle uit internationale handel voortvloeiende transacties kan verwerken.

Artikel 3

Vergoedingsmechanisme voor elektriciteitsstromen tussen transmissienetbeheerders

1. Transmissienetbeheerders ontvangen een vergoeding voor hun kosten in verband met door hen op hun net verzorgde doorvoerstromen van elektriciteit.
2. De in lid 1 bedoelde vergoeding is verschuldigd door de beheerders van nationale transmissienetten waar de doorvoerstromen hun oorsprong vinden en/of waar die stromen eindigen.
3. De vergoedingen worden op gezette tijden betaald over een bepaald tijdvak in het verleden. De betaalde vergoedingen worden waar nodig aangepast aan de werkelijk gemaakte kosten.

Het eerste tijdvak waarover de vergoedingen moeten worden betaald, wordt in de in artikel 7 bedoelde richtsnoeren bepaald.
4. Handelend in overeenstemming met de in artikel 13, lid 2, bedoelde procedure, neemt de Commissie een besluit ten aanzien van de verschuldigde vergoedingsbedragen.

5. De omvang van de doorvoerstromen en de hoeveelheden doorgevoerde elektriciteit afkomstig van en/of eindigend in nationale transmissienetten worden vastgesteld op basis van de daadwerkelijk over een bepaald tijdvak gemeten fysieke elektriciteitsstromen.
6. De in verband met het verzorgen van doorvoerstromen te dragen kosten worden berekend op basis van de verwachte gemiddelde incrementele langetermijnkosten (corresponderend met de kosten en baten van een net wegens het verzorgen van doorvoerstromen, in vergelijking met de kosten die het bij afwezigheid van zulke stromen zou dragen).

Artikel 4

Tarieven voor de toegang tot netten

1. De door de nationale netbeheerders gehanteerde tarieven voor toegang tot nationale netten moeten zijn afgestemd op de werkelijk gemaakte kosten, doorzichtig zijn, de kosten van een efficiënte netbeheerder benaderen en op niet-discriminerende wijze worden toegepast. Zij mogen niet op de afstand gebaseerd zijn.
2. Aan opwekkers en verbruikers (load) kan een bedrag voor toegang tot het net in rekening worden gebracht. Het door opwekkers van elektriciteit te betalen aandeel in de totale netkosten is lager dan het door de verbruikers te betalen aandeel. Waar nodig worden in het op opwekkers en/of verbruikers van toepassing zijnde tarief locatiespecifieke signalen ingebouwd en wordt rekening gehouden met de omvang van de veroorzaakte netverliezen en congestie.
3. Bij de vaststelling van de tarieven voor nettoegang wordt rekening gehouden met de uit het vergoedingsmechanisme voortvloeiende betalingen en ontvangsten. Hierbij wordt uitgegaan van de werkelijk verrichte en ontvangen betalingen, alsmede van de over toekomstige tijdvakken verwachte betalingen, een en ander aan de hand van ramingen over tijdvakken in het verleden.
4. Onverminderd het bepaalde in lid 2, gelden de met betrekking tot opwekkers en verbruikers gehanteerde tarieven voor toegang tot nationale netten ongeacht het land van bestemming of herkomst van de elektriciteit als genoemd in de onderliggende handelsovereenkomst; voor exporteurs en importeurs van elektriciteit gelden geen specifieke tarieven in aanvulling op de algemene tarieven voor de toegang tot nationale netwerken.
5. Er worden geen specifieke netkosten berekend voor individuele transacties voor doorvoerstromen die onder het vergoedingsmechanisme vallen.

Artikel 5

Verschaffing van informatie over koppelingcapaciteit

1. De transmissienetbeheerders zorgen voor coördinatie- en informatie-uitwisselingsmechanismen teneinde de veiligheid van de netten te waarborgen in het kader van een congestiebeheer.

2. Der door de transmissienetbeheerders gehanteerde veiligheids- operationele en planningsnormen worden openbaar gemaakt. Deze openbaarmaking omvat tevens een algemeen schema voor de berekening van de totale overdrachtcapaciteit en de transmissiebetrouwbaarheidsmarge, een en ander gebaseerd op de reële elektrische en fysieke eigenschappen van het net. Dergelijke schema's moeten door de nationale regelgevende instantie worden goedgekeurd.
3. De transmissienetbeheerders publiceren ramingen van de voor iedere dag beschikbare overdrachtcapaciteit, met vermelding van eventuele reeds gereserveerde overdrachtscapaciteit. Deze publicaties vinden plaats op bepaalde tijdstippen vóór de dag van het transport en omvatten in elk geval ramingen voor de komende week en de komende maand.

Deze gegevens omvatten een kwantitatieve aanduiding van de verwachte betrouwbaarheid van de beschikbare capaciteit.

Artikel 6

Algemene beginselen inzake congestiebeheer

1. Congestieproblemen op het net worden aangepakt met niet-discriminerende, aan de markt gerelateerde oplossingen waarvan voor de marktdeelnemers en de betrokken transmissienetbeheerders efficiënte economische signalen uitgaan.
2. Procedures om transacties te beperken worden slechts in noodsituaties toegepast wanneer de transmissienetbeheerder snel moet optreden en redispatching of compensatiehandel niet mogelijk is.

Marktdeelnemers met een capaciteitstoewijzing worden voor een eventuele beperking van deze capaciteit vergoed.
3. De marktdeelnemers krijgen de beschikking over de maximale koppelingscapaciteit, zulks in overeenstemming met de voor een bedrijfszekere exploitatie van het net geldende veiligheidsnormen.
4. Eventueel niet-benutte toegewezen capaciteit wordt weer op de markt gebracht.
5. De transmissienetbeheerders vereffenen, voorzover dit technisch mogelijk is, de capaciteitsbehoeften ter zake van eventuele elektriciteitsstromen in tegengestelde richting over de overbelaste koppellijn, teneinde de capaciteit van deze lijn maximaal te benutten. Transacties waarmee de congestie wordt verlicht, mogen hoe dan ook nooit worden geweigerd.
6. Eventuele ontvangsten uit de toewijzing van koppelingscapaciteit worden voor een of meer van de volgende doeleinden worden benut:
  - a) garanderen dat de toegewezen capaciteit daadwerkelijk beschikbaar is;
  - b) investeringen in het net om de koppelingscapaciteit te handhaven of te vergroten;
  - c) verlaging van de nettarieven.

Deze ontvangsten kunnen in een fonds worden geplaatst dat door de transmissienetbeheerders wordt beheerd. Deze ontvangsten mogen geen extra bron van winst voor de transmissienetbeheerders vormen.

Artikel 7

Richtsnoeren

1. Waar toepasselijk stelt de Commissie, in overeenstemming met de in artikel 12, lid 2, bedoelde procedure, richtsnoeren vast, en wijzigt zij deze, met betrekking tot de volgende aangelegenheden betreffende het vergoedingsmechanisme:
  - a) bijzonderheden omtrent de beslissing welke transmissienetbeheerders de vergoedingen voor doorvoerstromen verschuldigd zijn, zulks in overeenstemming met artikel 3, lid 2;
  - b) bijzonderheden omtrent de bij het vergoedingsmechanisme te volgen betalingsprocedure, met inbegrip van de vaststelling van het eerste tijdvak waarover een vergoeding verschuldigd is, zulks in overeenstemming met artikel 3, lid 3, tweede alinea;
  - c) bijzonderheden omtrent de methoden ter bepaling van de omvang van de verzorgde doorvoerstromen, alsmede van de uitvoer/invoerstromen, zulks in overeenstemming met de in artikel 3, lid 5;
  - d) bijzonderheden omtrent de methode tot vaststelling van de kosten die gemoeid zijn met het verzorgen van doorvoerstromen, zulks in overeenstemming met artikel 3, lid 6;
  - e) de deelname aan het vergoedingsmechanisme van nationale systemen die via rechtstreekse stroomlijnen met elkaar verbonden zijn, zulks in overeenstemming met artikel 3.
2. In de richtsnoeren worden tevens bijzonderheden gegeven betreffende de harmonisatie van de uit hoofde van de nationale tariefstelsels op opwekkers en verbruikers (load) toegepaste tarieven, zulks in overeenstemming met de in artikel 4, lid 2, genoemde beginselen
3. In voorkomend geval wijzigt de Commissie, in overeenstemming met de in artikel 12, lid 2, bedoelde procedure, de richtsnoeren inzake beheer en toewijzing van beschikbare overdrachtcapaciteit van koppellijnen tussen nationale netten, als genoemd in de bijlage, zulks in overeenstemming met de in de artikelen 5 en 6 genoemde beginselen. Waar van toepassing, worden bij deze wijzigingen gemeenschappelijke voorschriften inzake minimale veiligheids- en operationele normen voor het gebruik en de werking van het net, als bedoeld in artikel 5, lid 2, vastgesteld.

Artikel 8

Nationale regelgevende instanties

De nationale regelgevende instanties zien erop toe dat er nationale tarieven en methoden voor congestiebeheer worden vastgesteld en toegepast, zulks in overeenstemming met deze verordening en de krachtens artikel 7 vastgestelde richtsnoeren.

Artikel 9

Verschaffing van informatie en vertrouwelijkheid

1. De lidstaten en de nationale regelgevende instanties verstrekken de Commissie desgevraagd alle ter uitvoering van artikel 3, lid 4, en artikel 7 benodigde informatie.

In het bijzonder stellen de nationale regelgevende instanties voor de toepassing van artikel 3, lid 4, de Commissie op gezette tijden in kennis van de door de nationale transmissienetbeheerders werkelijk gedragen kosten in verband met het verzorgen van doorvoerstromen, alsmede van de in een bepaald tijdvak in- en uitgevoerde hoeveelheden elektriciteit. Tevens verschaffen zij de ter berekening van deze cijfers gebruikte relevante gegevens en inlichtingen.

2. De lidstaten zorgen ervoor dat de nationale regelgevende instanties en overheden in staat en bevoegd zijn de uit hoofde van lid 1 vereiste informatie te verstrekken.
3. De Commissie kan alle voor de toepassing van artikel 3, lid 4, en artikel 7 benodigde informatie rechtstreeks van ondernemingen en ondernemersverenigingen verlangen.

Wanneer de Commissie een verzoek om informatie tot een onderneming of een ondernemersvereniging richt, zendt zij tegelijkertijd een afschrift van het verzoek aan de overeenkomstig artikel 22 van Richtlijn 96/92/EG ingestelde regelgevende instantie van de lidstaat op het grondgebied waarvan het hoofdkantoor van de onderneming of de ondernemersvereniging is gevestigd.

4. In haar verzoek noemt de Commissie de rechtsgrond van het verzoek, de voor de te verstrekken informatie gestelde termijn, het doel van het verzoek, alsmede de sancties waarin artikel 11, lid 2, voorziet voor het verstrekken van onjuiste, onvolledige en misleidende informatie.
5. Tot het verstrekken van de gevraagde inlichtingen zijn verplicht de eigenaren van een onderneming of degenen die hen vertegenwoordigen, en, in het geval van rechtspersonen, van vennootschappen of van verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid, degenen die volgens het recht of de statuten bevoegd zijn hen te vertegenwoordigen. Naar behoren tot handelen gemachtigde advocaten mogen de informatie namens hun cliënten verstrekken, in welk geval de cliënt volledig verantwoordelijk blijft indien de verstrekte informatie onvolledig, onjuist of misleidend is.

6. Indien een onderneming of ondernemersvereniging de gevraagde inlichtingen binnen de door de Commissie gestelde termijn niet dan wel onvolledig verstrekt, verlangt de Commissie de inlichtingen bij beschikking. Deze beschikking omschrijft de gevraagde inlichtingen, stelt een passende termijn vast binnen welke deze moeten worden verstrekt en wijst op de in artikel 11, lid 2, bedoelde sancties, alsmede op het recht om tegen de beschikking beroep te stellen bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

De Commissie doet tegelijkertijd een afschrift van haar beschikking toekomen aan de in lid 3, tweede alinea, van dit artikel bedoelde regelgevende instantie van de lidstaat op het grondgebied waarvan zich de verblijfplaats van de betrokken persoon bevindt, dan wel het hoofdkantoor van de onderneming of de ondernemersvereniging is gevestigd.

7. De overeenkomstig deze verordening ingewonnen informatie mag slechts ter uitvoering van artikel 3, lid 4, en artikel 7 worden aangewend.

De Commissie mag uit hoofde van deze verordening verkregen inlichtingen die onder het beroepsgeheim vallen niet openbaar maken.

Artikel 10

Het recht van de lidstaten om meer gedetailleerde maatregelen te treffen

Deze verordening laat de rechten van de lidstaten onverlet om maatregelen te handhaven of in te voeren die meer gedetailleerde voorschriften bevatten dan die welke in deze verordening en de in artikel 7 bedoelde richtlijnen zijn vervat.

Artikel 11

Sancties

1. De lidstaten stellen de regels vast inzake de sancties die van toepassing zijn op inbreuken op de bepalingen van deze verordening en nemen alle nodige maatregelen om te waarborgen dat zij worden uitgevoerd. De sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn. De lidstaten stellen de Commissie uiterlijk op [datum vermelden] van deze bepalingen in kennis en delen haar onverwijld alle latere wijzigingen van die bepalingen mee.
2. De Commissie kan bij beschikking aan ondernemingen of ondernemersverenigingen boetes opleggen van ten hoogste 1% van de totale omzet over het voorgaande boekjaar, wanneer zij opzettelijk of uit onachtzaamheid onjuiste, onvolledige of misleidende informatie verschaffen in antwoord op een ingevolge artikel 9, lid 3, tot hen gericht verzoek, dan wel verzuimen informatie te verschaffen binnen de termijn vastgesteld bij de in artikel 9, lid 6, eerste alinea, bedoelde beschikking.

Bij de vaststelling van het bedrag van de geldboete dient de Commissie rekening te houden met de aard en ernst van de inbreuk.

3. De in lid 1 bedoelde sancties en de krachtens lid 2 vastgestelde beschikkingen zijn niet van strafrechtelijke aard.

Artikel 12

Regelgevingscomité

1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité bestaande uit vertegenwoordigers van de lidstaten en voorgezeten door de vertegenwoordiger van de Commissie.
2. In de gevallen waarin naar dit lid wordt verwezen, is de regelgevingsprocedure van artikel 5 van Besluit 1999/468/EG met inachtneming van de artikelen 7 en 8 van dat besluit van toepassing.
3. De in artikel 5, lid 6, van Besluit 1999/468/EG bedoelde termijn wordt op twee maanden vastgesteld.

Artikel 13

Raadgevend comité

1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité bestaande uit vertegenwoordigers van de lidstaten en voorgezeten door de vertegenwoordiger van de Commissie.
2. In de gevallen waarin naar dit lid wordt verwezen, is de raadgevingsprocedure van artikel 3 van Besluit 1999/468/EG met inachtneming van de artikelen 7 en 8 van dat besluit van toepassing.

Artikel 14

Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

Zij is van toepassing vanaf [datum vermelden].

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel, [...]

Voor het Europees Parlement
De Voorzitter

Voor de Raad
De Voorzitter

BIJLAGE

Richtsnoeren inzake beheer en toewijzing van beschikbare overdrachtcapaciteit op koppelingslijnen tussen nationale systemen

1. Bij de door hen gehanteerde congestiebeheermethode(n) dienen de lidstaten op een economisch efficiënte wijze kortetermijncongestie aan te pakken en tegelijkertijd signalen of stimulansen te verschaffen voor efficiënte net- en productie-investeringen op de juiste plaatsen.
2. Teneinde de negatieve invloed van congestie op de handel te minimaliseren, dient het huidige net op volle capaciteit te draaien, maar wel steeds in overeenstemming met de veiligheidsnormen van een bedrijfszeker netgebruik.
3. De transmissienetbeheerders dienen niet-discriminerende en doorzichtige normen te verschaffen, waarin wordt beschreven wanneer zij welke congestiebeheermethoden zullen gebruiken. Deze normen, alsmede de veiligheidsnormen, moeten in voor eenieder toegankelijke documenten worden beschreven.
4. Het maken van onderscheid tussen de verschillende typen grensoverschrijdende transacties moet, ongeacht de vraag of het hier fysieke bilaterale contracten betreft, dan wel pogingen om op buitenlandse markten vaste voet aan de grond te krijgen, tot een minimum worden beperkt wanneer de regels voor specifieke congestiebeheermethoden worden uitgewerkt. De methode voor de toewijzing van schaarse overdrachtcapaciteit dient doorzichtig te zijn. Eventuele verschillen in de behandeling van transacties moeten aantoonbaar geen concurrentievervalsend effect hebben of de ontwikkeling van concurrentie in de weg staan.
5. Van congestiebeersystemen uitgaande prijssignalen dienen richtinggebonden te zijn.
6. Men dient alles in het werk te stellen om de capaciteitsbehoeften ter zake van elektriciteitsstromen in tegengestelde richting over de overbelaste koppellijn te vereffenen, teneinde de capaciteit van de lijn maximaal te kunnen benutten. In goedgekeurde congestiebeersystemen mogen transacties waardoor congestieproblemen worden verlicht, nooit worden geweigerd.
7. Eventueel ongebruikt gebleven capaciteit moet aan andere actoren beschikbaar worden gesteld ("*use it or lose it*") hiertoe kunnen kennisgevingsprocedures worden gebruikt.
8. Vergoedingen voor toegewezen koppelingscapaciteit mogen worden gebruikt voor redispatching of compensatiehandel om de betrouwbaarheid te kunnen verzekeren van de aan de marktdeelnemers toegewezen capaciteit. In principe dienen nog resterende vergoedingsbedragen te worden besteed aan netinvesteringen om de congestie te verlichten of om het totale nettatarief te verlagen. Transmissienetbeheerders mogen deze fondsen beheren, maar deze niet behouden.

9. Transmissienetbeheerders dienen de door hen op de markt aangeboden overdrachtcapaciteit zo "zeker" mogelijk moeten maken. Voor een redelijk deel mag deze capaciteit als minder zeker op de markt worden gebracht, maar de marktdeelnemers dienen te allen tijde op de hoogte te zijn van de precieze voorwaarden voor het transport via grensoverschrijdende lijnen.
10. In aanmerking genomen dat het Europese continentale net uiterst fijnmazig is en dat het gebruik van koppellijnen de energiestromen aan beide zijden van een landsgrens beïnvloedt, moeten de nationale regelgevende instanties erop toezien dat er niet unilateraal congestiebeheersprocedures met significante effecten voor de energiestromen in andere netten worden uitgewerkt.

Langlopende contracten

1. Rechten op prioritaire toegang tot koppelingscapaciteit kunnen niet worden toegewezen aan contracten die strijdig zijn met de artikelen 81 en 82 van het EG-Verdrag.
2. Bestaande langlopende contracten krijgen bij vernieuwing geen prioritaire rechten.

Informatieverstrekking

1. Transmissienetbeheerders dienen voor passende coördinatie- en informatieuitwisselingsmechanismen te zorgen om de veiligheid van het net te garanderen.
2. Transmissienetbeheerders moeten alle relevante gegevens betreffende de totale grensoverschrijdende overdrachtcapaciteit publiceren. Naast de beschikbare ATC-waarden voor winter en zomer (ATC: available transmission capacity) moeten zij ramingen van de voor iedere dag beschikbare overdrachtcapaciteit publiceren, en dit op verschillende tijdstippen vóór de dag van het transport. De marktdeelnemers moeten ten minste over accurate ramingen voor de komende week kunnen beschikken en de transmissienetbeheerders dienen tevens te proberen informatie voor de komende maand te verschaffen. Een beschrijving van de betrouwbaarheid van de gegevens moet worden bijgevoegd.
3. De transmissienetbeheerders moeten een algemeen schema publiceren voor de berekening van de totale overdrachtcapaciteit en de betrouwbaarheidsmarge voor de overdracht, een en ander uitgaande van de elektrische en fysieke kenmerken van het net. Een dergelijk schema moet dan ter goedkeuring aan de regelgevende instanties van de betrokken lidstaten worden voorgelegd. De gehanteerde veiligheids-, operationele en planningsnormen dienen een integrerend deel te vormen van de informatie die de transmissienetbeheerders in openbare documenten moeten publiceren.

Voorkeursmethoden voor congestiebeheer

1. Netcongestieproblemen moeten in beginsel met behulp van op de markt georiënteerde oplossingen worden aangepakt. Meer in het bijzonder gaat de voorkeur uit naar congestiebeheeroplossingen die de juiste prijssignalen naar de marktdeelnemers en de betrokken transmissienetbeheerders laten uitgaan.

2. Bij voorkeur dienen netcongestieproblemen te worden opgelost via van transacties losstaande methoden, d.w.z. aan de hand van methoden waarbij geen keuze tussen de contracten van afzonderlijke marktdeelnemers behoeft te worden gemaakt.
3. Het marktsplitsingssysteem, zoals in het Nordpool-gebied wordt gebruikt, is in beginsel de best op deze vereiste toegesneden congestiebeheerprocedure.
4. Op korte termijn kan voor congestiebeheer op het vasteland van Europa een methode worden gebruikt die bestaat in impliciete en expliciete veilingen en een gecoördineerde grensoverschrijdende redispatching.
5. Grensoverschrijdende gecoördineerde redispatching of compensatiehandel kan door de betrokken transmissienetbeheerders gezamenlijk worden gebruikt. De voor transmissienetbeheerders aan compensatiehandel en redispatching verbonden kosten moeten evenwel op een efficiënt niveau blijven.
6. Tot transactierestricties, op basis van vooraf vastgestelde prioriteitsregels, mag men alleen overgaan in noodsituaties waarin de transmissienetbeheerders snel moeten optreden en redispatching niet mogelijk is.
7. Onmiddellijk dient een mogelijke combinatie van marktsplitsing voor het oplossen van "permanente" congestie en compensatiehandel voor het oplossen van tijdelijke congestie te worden onderzocht als een meer permanente wijze van congestiebeheer.

Richt snoeren voor expliciete veilingen

1. Het veilingssysteem moet op zodanige wijze worden opgezet dat alle beschikbare capaciteit op de markt wordt gebracht. Hiertoe kan een gecombineerde veiling worden georganiseerd waarbij capaciteiten van uiteenlopende duur en met verschillende karakteristieken (bv. met betrekking tot de betrouwbaarheid) worden geveild.
2. Totale koppelingscapaciteit moet te koop worden aangeboden op een reeks veilingen, welke, bijvoorbeeld, jaarlijks, maandelijks, wekelijks, dagelijks of meerdere malen per dag kunnen worden gehouden, al naargelang de behoeften van de betrokken markten. Bij elk van deze veilingen moet dan een voorgeschreven fractie van de overdrachtcapaciteit worden toegewezen, alsmede eventuele resterende capaciteit die nog niet bij eerdere veilingen is toegewezen.
3. De procedures voor expliciete veilingen moeten worden uitgewerkt in nauwe samenwerking tussen de nationale regelgevende instantie en de betrokken transmissienetbeheerder en zo worden opgezet dat bidders ook kunnen deelnemen aan de veilingdagen van georganiseerde markten (d.w.z. een energiebeurs) in de bewuste landen.
4. De elektriciteitsstromen in beide richtingen via overbelaste koppelingslijnen dienen in principe te worden vereffend teneinde de transportcapaciteit in de richting van de congestie te kunnen maximaliseren. De hiertoe te volgen procedure dient echter aan de voor een bedrijfszekere exploitatie van het systeem geldende eisen te voldoen.
5. Om zoveel mogelijk capaciteit op de markt te kunnen brengen, dienen de aan de vereffening van stromen verbonden financiële risico's te berusten bij de partijen die voor de verwezenlijking van deze risico's verantwoordelijk zijn.

6. Iedere goedgekeurde veilingprocedure moet richtinggebonden prijssignalen naar de marktdeelnemers kunnen laten uitgaan. Elektriciteitstransporten in een richting tegengesteld aan de overheersende energiestroom verlichten de congestie en moeten derhalve extra transportcapaciteit over de overbelastee koppelingslijn opleveren.
7. Om mogelijke ergere problemen in verband met de dominante positie van één of meerdere marktdeelnemers te voorkomen, dienen de bevoegde regelgevende instanties bij het ontwerp van veilingmechanismen serieus te denken aan een beperking van de hoeveelheid capaciteit die één enkele marktdeelnemer op een veiling kan kopen, dan wel bezitten of gebruiken.
8. Om het ontstaan van vlot functionerende elektriciteitsmarkten te bevorderen, moet op een veiling gekochte capaciteit vrij verhandelbaar zijn vóór het tijdstip van de kennisgeving.

FINANCIEEL MEMORANDUM VOOR WETGEVING

Beleidsgebied(en): energie en vervoer

Activiteit(en): energiesector en interne markt

Benaming van de maatregel: Ontwerp-verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende voorwaarden voor toegang tot het net voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit

1. BEGROTINGSPLAATS(EN) + BENAMING(EN)

In 2002: Hoofdstuk B4-10, artikel B4-1040 (ETAP)

2. ALGEMENE CIJFERS

2.1. Totaal budget voor de maatregel (deel B): EUR 5 miljoen (1998 – 2002)

2.2. Looptijd:

2002¹

2.3. Meerjarenraming van de totale uitgaven:

a) Tijdschema voor de vastleggings- en betalingskredieten (financiële steun) (zie punt 6.1.1)

mln. EUR (tot op 3 decimalen)

	1998	1999	2000	2001	2002	Totaal
Vastleggingskredieten	1,449	0,869	1,635	0,5	0,6	5,053
Betalingskredieten	1,144 ²	1,160	1,207	1,2	0,5	5,211 ²

¹ Volgens het werkprogramma van de Commissie voor 2001 zal dit jaar een voorstel worden ingediend voor een nieuw kaderprogramma voor energie dat het huidige, dat in 2002 afloopt, opvolgt. In dit nieuwe voorstel zullen ook de vereiste financiële middelen voor de maatregel in de komende jaren zijn opgenomen.

² Met inbegrip van betalingen voor vastleggingen die vóór 1998 zijn aangegaan.

- b) Technische en administratieve bijstand en ondersteunende uitgaven (*zie punt 6.1.2*)

Niet van toepassing

Vastleggingskredieten						
Betalingskredieten						

Subtotaal a+b						
Vastleggingskredieten	1,449	0,869	1,635	0,5	0,6	5,053
Betalingskredieten	1,144 ²	1,160	1,207	1,2	0,5	5,211 ²

- c) Totale financiële gevolgen van de personele middelen en andere huishoudelijke uitgaven (*zie de punten 7.2 en 7.3*)

Vastleggingskredieten/ Betalingskredieten					0,258	
--	--	--	--	--	-------	--

TOTAAL a+b+c						
Vastleggingskredieten	1,449	0,869	1,635	0,5	0,858	5,311
Betalingskredieten	1,144 ²	1,160	1,207	1,2	0,758	5,469 ²

2.4. Verenigbaarheid met de financiële programmering en de financiële vooruitzichten

Dit voorstel vergt een herprogrammering van de betrokken rubriek van de financiële vooruitzichten

Inclusief in voorkomend geval een beroep op de bepalingen van het interinstitutioneel akkoord.

2.5. Financiële gevolgen voor de ontvangsten³:

tenuitvoerlegging van een maatregel)

OF

Financiële gevolgen - de gevolgen voor de ontvangsten zijn als volgt:

³ Voor nadere informatie zie begeleidend document.

mln. EUR (tot op de 1^e decimaal)

Begrotings- lijn		Vóór de maat- regel (jaar n-1)	Situatie na de maatregel					
			Jaar n	n+1	n+2	n+3	n+4	n+5
a) Absolute ontvangsten								
b) Wijziging van de Δ ontvangsten								

3. BEGROTINGSKENMERKEN

Aard van de uitgaven		Nieuw	Deelneming EVA	Deelneming kandidaat- landen	Financiële vooruit- zichten
Verplichte/ Niet- verplichte uitgaven	Gesplitste/ Niet- gesplitste kredieten	JA/ NEE	JA/NEE	JA/NEE	Nr. 3
Niet- verplichte uitgaven	Gesplitste kredieten	Ja	Ja	Nee	

4. RECHTSGROND

Het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name artikel 95.

Beschikking 1999/21/EG, Euratom van de Raad van 14 december 1998 tot vaststelling van een meerjarenkaderprogramma voor acties in de energiesector (1998-2002) en begeleidende maatregelen (PB L 7 van 13.1.1999, blz. 16).

Beschikking 1999/22/EG van de Raad van 14 december 1998 tot vaststelling van een meerjarenprogramma voor studies, analyses, prognoses en andere verwante werkzaamheden in de energiesector (1998-2002) (PB L 7 van 13.1.1999, blz. 20).

5. BESCHRIJVING EN MOTIVERING

5.1. Waarom de Gemeenschap moet optreden⁴

5.1.1. Doelstellingen

De elektriciteitsrichtlijn stelt nationale elektriciteitsmarkten geleidelijk open voor concurrentie. Om evenwel een werkelijk geïntegreerde interne markt te creëren, zijn effectieve regels voor de handel nodig en met name een geharmoniseerde aanpak van de

⁴ Voor nadere informatie zie afzonderlijk document.

grensoverschrijdende prijsstelling voor transmissietarieven en gemeenschappelijke mechanismen voor de verwerking van congestie aan de grenzen. Met het oog hierop heeft de Commissie het "Forum van Florence" opgezet, een Forum gevormd door de Commissie, nationale regelgevende instanties, lidstaten en de industrie. Er is veel vooruitgang geboekt, maar er is geen definitieve overeenstemming bereikt en evenmin zijn er mechanismen ingevoerd. Als oplossing hiervoor zal de Commissie op 7 maart 2001 een verordening voorstellen die (a) de basisbeginselen vastlegt voor grensoverschrijdende tarifiering en congestiebeheer, (b) de Commissie de mogelijkheid biedt om volgens een comitéprocedure verbindende richtsnoeren vast te stellen voor het prijsmechanisme, op basis waarvan de geharmoniseerde regels inzake tarifiering en congestie in werking zullen treden, en waarmee (c), uitgaande van door de nationale regelgevende instanties verstrekte gegevens, grensoverschrijdende tarieven kunnen worden berekend en geïmplementeerd. Zodoende krijgt de Commissie nieuwe uitvoerende verantwoordelijkheden, waarbij zij in veel opzichten optreedt als een Europese regelgevende instantie voor de grensoverschrijdende handel in elektriciteit.

De verordening heeft dan ook tot doel snel op de kosten gebaseerde mechanismen in te voeren voor tarieven en congestie die het mogelijk maken dat de handel onbelemmerd functioneert. Naar verwachting kan de verordening eind 2001/begin 2002 in werking treden. Daarom moet omstreeks september 2002 een nieuw tarifieringssysteem gebaseerd op richtsnoeren zijn ingevoerd. Tegen eind 2002 moeten dan tarieven zijn vastgesteld. Tenslotte zullen, zodra de richtlijn is aangenomen, gemeenschappelijke regels voor het congestiebeheer in werking treden, aangezien deze in een bijlage bij de wettekst zijn opgenomen. Het zal nodig zijn deze regels opnieuw te bezien en, zo nodig, te wijzigen tegen eind 2002. Het doel van deze financiële maatregel is de Commissie de beschikking te geven over de middelen om zich effectief van deze nieuwe verantwoordelijkheden te kwijten.

5.1.2 Getroffen maatregelen in verband met de evaluatie ex ante

Ter voorbereiding van de goedkeuring van de voorgestelde verordening heeft de Commissie het Forum van Florence opgericht. Dit is thans vijf maal bijeengekomen. Bovendien zijn de resultaten van het Forum bij vier gelegenheden besproken door de Raad Energie die het belang heeft benadrukt van een snelle invoering van deze maatregelen. Op basis van de werkzaamheden van het Forum heeft de Commissie op 16 mei 2000 een mededeling aangenomen over de "recente vooruitgang bij de totstandbrenging van de interne markt voor elektriciteit". Ook is deze kwestie behandeld op een openbare hoorzitting die de Commissie op 14 september 2000 heeft georganiseerd. Voorts is deze kwestie behandeld in het Groenboek over een continue energievoorziening (COM(2000)769).

De discussies bij het Forum van Florence en de Raad en de reactie op de mededeling van de Commissie over dit onderwerp hebben duidelijk gemaakt dat de invoering van effectieve regels inzake grensoverschrijdende tarifiering en congestiebeheer een fundamentele voorwaarde is voor de totstandbrenging van een daadwerkelijke interne markt voor elektriciteit. Tevens is duidelijk geworden dat de ontwikkeling van die regels een controversiële en technisch buitengewoon complexe aangelegenheid is. Zodra een robuuste methode is vastgesteld zal de berekening van de kosten in verband met de grensoverschrijdende handel bovendien moeilijk en tijdrovend zijn. In dit verband wordt een richtlijn noodzakelijk geacht om de problematiek effectief aan te pakken.

5.1.3. Naar aanleiding van de evaluatie ex post getroffen maatregelen

Er wordt van uitgegaan dat twee jaar na de inwerkingtreding van de verordening een gedetailleerde evaluatie van de doelmatigheid van de daarin neergelegde aanpak wat betreft het opstellen van gemeenschappelijke regels en van de doelmatigheid van de financiële maatregelen van de Commissie ter ondersteuning van deze activiteit dient plaats te vinden.

5.2. Overwogen maatregelen en wijze waarop financiële steun wordt verleend

De vaststelling van gemeenschappelijke regels voor grensoverschrijdende tarifiering en congestiebeheer zou leiden tot meer concurrentie binnen de EU en zodoende tot lagere elektriciteitsprijzen, hetgeen alle verbruikers, zowel particuliere als industriële, voordeel zal opleveren. De beoogde financiële maatregelen zijn bedoeld om de inwerkingtreding van die regels voor te bereiden en hebben dan ook een zeer technisch en specifiek karakter. Zij zullen derhalve van belang zijn voor de nationale regelgevende instanties, de lidstaten, het Europees Parlement en de betrokken industrie.

- *de specifieke doelstellingen die voor de programmaperiode zijn vastgesteld;*

De specifieke doelstellingen van de verordening zijn de inwerkingtreding vóór eind 2002 van een geharmoniseerd systeem voor de tarifiering voor grensoverschrijdende transmissie dat gebaseerd is op eenvoud, de werkelijke kosten weerspiegelt en niet-discriminerend is. Voorts de inwerkingtreding van gemeenschappelijke regels voor congestiebeheer wanneer de verordening wordt aangenomen en, indien nodig op grond van de opgedane ervaring, de herziening daarvan eind 2002. De specifieke doelstellingen van de financiële maatregelen zijn derhalve (i) voor september 2002 studies te voltooien ter voorbereiding van de inwerkingtreding van gedetailleerde richtsnoeren voor de tarifiering, (ii) vóór eind 2002 tarieven vast te stellen en in te voeren op basis van de verificatie van de door de nationale regelgevers verstrekte gegevens en (iii) vóór eind 2002 de inwerkingtreding van eventuele herziene richtsnoeren voor congestiebeheer op basis van de daarvoor vereiste studie. De volgende specifieke doelstelling is de herziening van deze richtsnoeren, indien noodzakelijk op basis van bijkomende jaarlijkse studies en de herberekening en aanpassing van de tarieven.

- *de concrete maatregelen moeten worden getroffen om de maatregel ten uitvoer te leggen;*

In de eerste plaats het opzetten van studies ter voorbereiding van de vaststelling en goedkeuring van richtsnoeren voor grensoverschrijdende tarifiering (tot september 2002); in de tweede plaats de vaststelling van een besluit inzake de feitelijke tarieven (eind 2002) op basis van door de regelgevende instanties aan de Commissie verstrekte gegevens; in de derde plaats het opnieuw bezien van de in de verordening opgenomen richtsnoeren voor congestiebeheer op basis van de noodzakelijke studies (eind 2002).

Om deze doelstellingen te bereiken zijn twee financiële acties gepland:

Actie 1 : om de gedetailleerde richtsnoeren op te stellen voor de tarifiering, waarop het nieuwe systeem zal worden gebaseerd, is aanzienlijk voorbereidend werk vereist dat vaak technisch (engineering) en financieel (boekhoudkundig) van aard is. Hetzelfde geldt voor de vraag of en hoe de in de verordening opgenomen richtsnoeren voor congestiebeheer moeten worden gewijzigd. In deze context is het kostenefficiënt wanneer de richtsnoeren worden opgesteld op basis van studies van deskundigen.

Actie 2 : Zodra de richtsnoeren voor grensoverschrijdende tarifiering zijn aangenomen, zullen de nationale regelgevende instanties berekeningen indienen van de kosten en baten voor hun netwerk die aan de handel in elektriciteit zijn verbonden. De Commissie moet nagaan of deze cijfers correct berekend zijn en op basis daarvan de individuele betalingen tussen de verschillende systemen berekenen ter compensatie van de handel. Hiervoor zal, elk jaar gedurende een beperkte periode, zeer gespecialiseerde boekhoudkundige kennis vereist zijn. De meeste kostenefficiënte oplossing voor veel van deze verificatiewerkzaamheden is dan ook het inhuren van externe deskundigheid.

- *de onmiddellijke resultaten van elke actie en hun bijdrage tot*

Het verwachte resultaat is de inwerkingtreding en vervolgens het onderhouden en bijstellen van een systeem voor grensoverschrijdende tarifiering en congestiebeheer dat het mogelijk maakt dat de handel in elektriciteit effectief functioneert.

- *de verwachte resultaten die een oplossing bieden voor behoeften of problemen*

1. De Commissie dient richtsnoeren vast te stellen en te wijzigen waarin de fundamentele beginselen voor tarifiering en congestiebeheer die in de ontwerp-richtlijn zijn opgenomen, nader worden uitgewerkt. Deze richtsnoeren kunnen worden aangenomen en gewijzigd zonder dat de verordening wordt gewijzigd, zodat zij snel aan gewijzigde omstandigheden kunnen worden aangepast. Dit is noodzakelijk omdat bepaalde kwesties, zoals de methodes voor de kostenberekening en de concrete vaststelling en meting van fysieke stromen, voortdurend evolueren, zodat het mogelijk moet zijn om in de toekomst verfijningen en verbeteringen aan te brengen.
2. De Commissie bepaalt op regelmatige basis het niveau van de vergoedingen die worden betaald tussen transmissienetbeheerders voor het verzorgen van doorvoerstromen van elektriciteit. Het belangrijkste doel van deze actie is ervoor te zorgen dat transmissienetbeheerders een correcte vergoeding krijgen voor de gemaakte kosten, met name om overcompensatie en dus te hoge transactiekosten te vermijden.

De lidstaten alleen kunnen deze kwestie niet oplossen: om een effectief tarifieringssysteem te ontwikkelen is een geharmoniseerde aanpak absoluut noodzakelijk en deze kan op nationaal niveau niet worden ontwikkeld. Zoals hierboven uiteengezet, zal informele samenwerking niet leiden tot de invoering van een geschikt systeem met de nodige procedurele en democratische waarborgen. Dit voorstel is dan ook volledig in overeenstemming met en vloeit voort uit het subsidiariteitsbeginsel.

De regelgevende instanties van de lidstaten moeten echter wel bij dit proces worden betrokken. De Commissie zal dan ook deze besluiten nemen nadat een comité is geraadpleegd dat is samengesteld uit vertegenwoordigers van de lidstaten en is opgericht in overeenstemming met Besluit 1999/468/EG van de Raad tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitoefening van de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden (“comitologie”).

5.3. Modaliteiten voor de tenuitvoerlegging

Met de financiële maatregelen wordt beoogd de Commissie de nodige middelen te verschaffen om op doeltreffende wijze de nieuwe uitvoeringsbevoegdheden uit te oefenen die haar worden verleend door de vaststelling van de voorgestelde verordening inzake grensoverschrijdende tarifiering en congestie. De verordening voorziet in drie nieuwe taken:

de vaststelling via een comitéprocedure van uitvoeringsbepalingen inzake grensoverschrijdende tarifiering, de vaststelling en toepassing van deze tarieven en de wijziging via een comitéprocedure van in de verordening inzake congestiebeheer opgenomen richtsnoeren.

Een groot deel van dit werk zal intern door de Commissie worden uitgevoerd, namelijk de opstelling van de definitieve tekst van de richtsnoeren, de vaststelling daarvan via de comitéprocedure en de besluitvorming inzake concrete tariefniveaus. Bij de voorbereiding van deze werkzaamheden zal voor:

Actie 1

bij de ontwikkeling en verbetering van de richtsnoeren gebruik moeten worden gemaakt van buitenshuis uitgevoerde studies die de nodige economische, boekhoudkundige en technische expertise moeten verschaffen; en voor:

Actie 2

zodra de methodologie is vastgesteld en de richtsnoeren zijn aangenomen, de Commissie precieze tariefniveaus moeten berekenen. Dit zal gebeuren op basis van de door de nationale regelgevende instanties verschaft gegevens die overeenkomstig de richtsnoeren zijn berekend. De taak van de Commissie bestaat erin de op nationaal niveau verstrekte gegevens te verifiëren. Aangezien het hier een zeer gespecialiseerde audit betreft, die slechts gedurende een relatief korte periode van het jaar dient te worden verricht, is het financieel gezien efficiënter deze audit door externe deskundigen te laten uitvoeren.

6. FINANCIËLE GEVOLGEN

6.1. Totale financiële gevolgen voor deel B - (voor de gehele programmeringsperiode)

6.1.1. Financiële steun

Vastleggingskredieten in mln. EUR (tot op 3 decimalen nauwkeurig)

Uitsplitsing	1998	1999	2000	2001	2002		Totaal
Activiteit 1: Studies ter voorbereiding van richtsnoeren					0,234		
Activiteit 2: Verifiëring van financiële gegevens					0,370		
Enz.							
TOTAAL					0,604		

6.1.2. *Technische en administratieve bijstand, ondersteuningsuitgaven en IT-uitgaven (Vastleggingskredieten)*

Niet van toepassing

	Jaar N	N + 1	N + 2	N + 3	N + 4	N + 5 en volgende begro- tingsjaren	Totaal
1) Technische en administratieve bijstand							
a) BTB							
b) Andere technische en administratieve bijstand: - intra muros: - extra muros: <i>onder andere voor het opzetten en onderhouden van geautomatiseerde beheerssystemen:</i>							
Subtotaal 1							
2) Ondersteuningsuitgaven:							
a) Studies							
b) Vergaderingen van deskundigen							
c) Informatie en publicaties							
Subtotaal 2							
TOTAAL							

6.2. Berekening van de kosten per overwogen maatregel in deel B (voor de gehele programmeringsperiode)⁵

Vastleggingskredieten in mln. EUR (tot op 3 decimalen nauwkeurig)

Opsplitsing	Soort prestaties/ producties (projecten, dossiers...)	Aantal prestaties/ producties (totaal voor de jaren 1...n)	Gemiddelde eenheidskosten	Totale kosten (totaal voor de jaren 1...n)
	1	2	3	4=(2X3)
<u>Activiteit 1</u>				
<i>Studies ter voorbereiding van richtsnoeren</i>	Studies	2	0,117	0,234
<u>Activiteit 2</u>				
<i>Verifiëring van financiële gegevens</i>	Studies/analyses	1	0,370	0,370
<i>Enz.</i>				
TOTALE KOSTEN				0,604

Zo nodig de wijze van berekening toelichten

Toelichting op de berekeningswijze:

Activiteit 1: Studies ter ondersteuning van de Commissie bij de opstelling van richtsnoeren inzake grensoverschrijdende tarifiering en congestiebeheer.

Twee studies per jaar zijn noodzakelijk voor de voorbereiding van de vaststelling en/of wijziging van de richtsnoeren: *130 mandagen per studie à EUR 900 (gemiddeld tarief van accountants en andere deskundigen) = 2 x 117 000 = EUR 234 000*

Activiteit 2: Verifiëring van de rekeningen met betrekking tot de transitkosten die worden gedragen door de exploitanten van nationale transmissiesystemen.

- verifiëring van ingediende documenten en benchmarking: *Kosten per lidstaat: 20 mandagen à EUR 1000 (gemiddeld tarief van accountants) = EUR 300 000*

- na de benchmarking: verificatie ter plaatse in zeven lidstaten (raming). *Kosten per lidstaat: 10 mandagen à EUR 1 000 = EUR 70 000.* Aangezien het hier een raming betreft dient in **een indicatief bedrag van EUR 600 000 te worden voorzien.**

⁵ Zie aparte toelichting voor nadere informatie.

7. GEVOLGEN VOOR HET PERSONEELSBESTAND EN DE ADMINISTRATIEVE UITGAVEN

7.1. Gevolgen voor de personeelssterkte

Aard van de posten		Personeel voor het beheer van de maatregel door gebruikmaking van bestaande en/of aanvullende personele middelen		Totaal	Beschrijving van de taken ten behoeve van de maatregel
		Aantal vaste posten	Aantal tijdelijke posten		
Ambtenaren of tijdelijke functionarissen	A	2			<i>1. Opstelling van richtsnoeren inzake grensoverschrijdende tarifiering en congestiebeheer</i> <i>2. Voorbereiding van besluiten over het niveau van compensatiebetalingen voor transitkosten.</i>
	B				
	C				
Ander personeel					
Totaal		2			

Totale financiële gevolgen van de personeelsinzet

Aard van de posten	Bedrag in EUR	Berekeningsmethode *
Ambtenaren	216 000	2* EUR 108 000
Tijdelijke functionarissen		
Ander personeel (begrotingslijn aangeven)		
Totaal	216 000	

De bedragen komen overeen met de totale uitgaven voor 12 maanden.

7.3. Andere huishoudelijke uitgaven als gevolg van de maatregel

Begrotingslijn (nummer en benaming)	Bedrag in EUR	Berekeningsmethode
Totaal bedrag (Titel A7)		
A0701 – Dienstreizen	42 000	4 vergaderingen per jaar x 15 deskundigen x EUR 700
A07030 – Vergaderingen		
A07031 – Verplichte comités ⁽¹⁾		
A07032 – Niet-verplichte comités ⁽¹⁾		
A07040 – Conferenties		
A0705 – Studies en adviezen		
... Andere uitgaven (geef aan welke)		
Informatiesystemen (A-5001/A-4300)		
Overige uitgaven - deel A (geef aan welke)		
Totaal	42 000	

De bedragen komen overeen met de totale uitgaven voor 12 maanden.

(1) Geef aan om welke type comité het gaat, en tot welke groep het behoort.

I.	Jaarlijks totaal (7.2 + 7.3)	EUR 258 000
II.	Looptijd van de maatregel	onbepaald
III.	Totale kosten van de maatregel (I x II)	EUR 258 000/ja ar

Aan de behoeften inzake personele en andere huishoudelijke middelen dient te worden voldaan met de middelen die het DG TREN ter beschikking worden gesteld in het kader van het jaarlijkse toewijzingsproces.

8. FOLLOW-UP EN EVALUATIE

8.1. Follow-up-systeem

De resultaten van de in de ontwerp-verordening bedoelde maatregelen zullen worden getoetst aan de toekomstige ontwikkeling van het intracommunautair handelsverkeer in elektriciteit, alsook aan de desbetreffende statistieken van Eurostat.

8.2. Werkwijze voor en frequentie van de geplande evaluatie

Het is de bedoeling om twee jaar na de inwerkingtreding van de verordening een interne evaluatie uit te voeren van de mate waarin met succes de nodige richtsnoeren en de regels zijn vastgesteld die het mogelijk moeten maken een systeem voor tarifiering en geharmoniseerd congestiebeheer in werking te doen treden. Het welslagen van dit systeem zal worden beoordeeld aan de hand van de mate waarin daardoor de transactiekosten voor elektriciteitsafnemers kunnen worden teruggedrongen. De bruikbaarheid en de waarde van de in het kader daarvan uitgevoerde studies zal eveneens worden beoordeeld, alsook de nauwkeurigheid van de accountantscontroles die zijn uitgevoerd op de berekeningen van de tarieven van individuele landen en daarbij zal ook de kosteneffectiviteit van de gevolgde aanpak worden bekeken.

9. MAATREGELEN TER BESTRIJDING VAN FRAUDE

Deskundigen zullen worden vergoed en voor door hen uitgevoerde studies worden betaald overeenkomstig de geldende financiële regels.

EFFECTBEOORDELINGSFORMULIER: EFFECT VAN HET VOORSTEL OP HET BEDRIJFSLEVEN, MET NAME OP HET MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF (MKB)

TITEL VAN HET VOORSTEL

- Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement betreffende de voltooiing van de interne energiemarkt
- Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 96/92/EG en Richtlijn 98/30/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en aardgas
- Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en van de Raad betreffende voorwaarden voor toegang tot het netwerk voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit

REFERENTIENUMMER VAN HET DOCUMENT

COM(...)... def. van

VOORSTEL

1. WAAROM IS, GELET OP HET SUBSIDIARITEITSBEGINSEL, COMMUNAUTAIRE WETGEVING OP DIT GEBIED NOODZAKELIJK EN WAT ZIJN DE VOORNAAMSTE DOELSTELLINGEN?

De totstandbrenging van de interne energiemarkt is onderdeel van de doelstelling om in de Europese Unie een volledig operationele interne markt tot stand te brengen teneinde in het belang van de burgers van de Unie de groei- en werkgelegenheidsmogelijkheden te bevorderen.

De voornaamste doelstellingen zijn :

- volledige opening van de elektriciteits- en gasmarkt in 2005, met garanties betreffende niet-discriminerende toegang tot de transmissie- en distributienetten;
- voor de Europese burgers bijkomende garanties op het gebied van energievoorziening en openbare dienst,
- de garantie van een echte Europese markt, en niet 15 open nationale markten, dankzij met name een regeling betreffende grensoverschrijdende elektriciteitstarifiering en congestiebeheer.

Deze doelstellingen kunnen niet, of niet toereikend, door de lidstaten worden verwezenlijkt en kunnen, vanwege de omvang en de effecten van de overwogen activiteit, beter op communautair niveau worden verwezenlijkt.

EFFECT OP HET BEDRIJFSLEVEN

2. WAAROP IS HET VOORSTEL VAN INVLOED?

Algemeen concurrentievermogen van de Europese bedrijven

Wat de elektriciteitsprijs betreft heeft het concurrentieniveau dat in deze sector al is bereikt het mogelijk gemaakt de prijzen aanzienlijk te doen dalen. De voorgestelde maatregelen zullen het mogelijk maken het algemene concurrentievermogen van de Europese bedrijven in stand te houden en te verbeteren. Op het moment dat de opening van de markten in de meeste landen die de voornaamste concurrenten van de Europese ondernemingen vertegenwoordigen snel vordert, is de voltooiing van de interne markt essentieel om niet achter te geraken op onze buitenlandse partners.

Het verminderen van de ongelijkheid tussen de industriële en particuliere energiegebruikers

Alle bedrijven zullen de mogelijkheid hebben om vanaf 2003 hun elektriciteits- en vanaf 2004 hun gasleverancier te kiezen. Dit aspect is bijzonder belangrijk voor kleine en middelgrote ondernemingen, die, met name wanneer zij gebonden eindverbruikers zijn, voor het ogenblik vaak benadeeld worden ten opzichte van de grote industriële verbruikers. Bovendien zal de opening van de markt voor alle bedrijven een einde maken aan de concurrentievervalsing als gevolg van het feit dat distributeurs in een aantal lidstaten wel, maar in andere niet in aanmerking komen.

Innovatie en het doordringen in de markt van nieuwe technologieën

Volledige liberalisering van de markt kan ook innovatie en het doordringen in de markt van nieuwe technologieën stimuleren. Momenteel vinden veel nieuwe technologische ontwikkelingen op het gebied van de energieproductie plaats, met name met betrekking tot microvermogentechnologie en hernieuwbare energiebronnen.

Verbetering van de kwaliteit van de diensten

Verdere marktopening zou ook de kwaliteit van de dienstverlening aan de verbruikers, vooral de eindverbruikers moeten verbeteren. De kwaliteit van de dienstverlening heeft bijvoorbeeld betrekking op reparaties, nieuwe diensten en factureringsafspraken, aangezien dit enkele elementen zijn waarmee ondernemingen concurreren. Dit is reeds waargenomen in landen waar de markten volledig zijn opengesteld.

Ontwikkeling van de “gas-gasconcurrentie”

De ontwikkeling van de “gas-gasconcurrentie” ten slotte kan verder vergemakkelijkt worden door de voltooiing van de interne energiemarkt. Op dit moment is de aardgasprijs op het Europese vasteland gekoppeld aan de olieprijs. Het is duidelijk in het belang van de EU dat gas-gasconcurrentie zich voortdurend ontwikkelt en dat de prijsverhouding tussen olie en gas ontkoppeld wordt, aangezien dit de diversiteit van de energievoorziening van de EU zal verbeteren.

- welke bedrijfstakken?

Alle Europese ondernemingen die elektriciteit en gas verbruiken alsook de gas- en elektriciteitssector.

- zijn er bijzondere geografische gebieden van de Gemeenschap waar deze bedrijven voorkomen?

Neen.

3. WAT MOETEN DE BEDRIJVEN DOEN OM AAN DE VOORGESTELDE WETGEVING TE VOLDOEN

Aspecten betreffende de wettelijke scheiding met name

4. WELKE ECONOMISCHE GEVOLGEN ZAL HET VOORSTEL WAARSCHIJNLIJK HEBBEN:

- voor de werkgelegenheid

Verhoogde efficiëntie en lagere energieprijzen alsmede kansen voor nieuwe technologieën die voortvloeien uit de invoering van concurrentie in de energiesector zullen, althans op middellange en lange termijn, de werkgelegenheid in de gehele Europese industrie opvoeren.

Wat echter de korte-termijnontwikkelingen betreft, zal de invoering van concurrentie waarschijnlijk leiden tot een vermindering van het aantal arbeidskrachten, ten gevolge van de noodzakelijke aanpassing van de nationale ex-monopolistische bedrijven aan concurrentie.

De jongste jaren nam het aantal technische beroepen voor halfgeschoolde en geschoolde werknemers alsmede de banen in het middle management en daarmee verbonden administratieve banen geleidelijk af. Nieuwe arbeidsplaatsen werden gecreëerd op gebieden zoals marketing, klantenservices, IT en zakelijke dienstverlening. Daarnaast heeft het verschijnen van nieuwe zakelijke activiteiten, zoals de handel in energie, nieuwe arbeidsplaatsen opgeleverd.

5. BEVAT HET VOORSTEL MAATREGELEN OM REKENING TE HOUDEN MET DE BIJZONDERE SITUATIE VAN KLEINE EN MIDDELGROTE BEDRIJVEN (MINDER ZWARE OF ANDERE EISEN, ENZ.)

Het ontwerp-richtlijnvoorstel beoogt de juridische scheiding voor wat betreft de elektriciteits- en gasdistributie. In zoverre de distributie vaak verzorgd wordt door gemeentelijke diensten die over een kleine infrastructuur beschikken, zou de eis van scheiding tussen de activiteiten onevenredig kunnen blijken te zijn in verhouding tot de omvang ervan. Vandaar dat het richtlijnvoorstel de lidstaten in de mogelijkheid stelt ondernemingen met minder dan 100 000 abonnees van deze verplichting vrij te stellen.

RAADPLEGING

6. GEEF EEN OVERZICHT VAN DE ORGANISATIES DIE OVER HET VOORSTEL ZIJN GERAADPLEEGD EN ZET HUN STANDPUNTEN IN GROTE LIJNEN UITEEN.

Op 14 september 2000 is een openbare hoorzitting georganiseerd, waaraan bijna 120 beroepsorganisaties en ondernemingen deelnamen (sociale partners, distributie- en leveringsbedrijven, handelaars, elektriciteits- en gasbedrijven, netbeheerders, KMO's, consumentenverenigingen, niet-goevernemente milieuoorganisaties, elektriciteitsbeurzen).

De volledige lijst van organisaties en hun opmerkingen zijn beschikbaar op de site europa op het volgende adres:

http://europa.eu.int/comm/energy/en/elec_single_market/hearing/index_en.htm